

Forfatter: Claussen, Sophus

Titel: DJÆVLERIER

Citation: Claussen, Sophus: "DJÆVLERIER", i Claussen, Sophus: *Sophus Claussens Lyrik Bd. 3: Djævlerier*, Det Danske Sprog- og Litteraturselskab ; Gyldendal, 1982-, s. 8.
Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-claussen05val-shoot-workid55190.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Sophus Claussens Lyrik Bd. 3: Djævlerier

SOPHUS CLAUSSEN

DJÆVLERIER

**KØBENHAVN OG KRISTIANIA
GYLDENDALSKE BOGHANDEL
KOKDISK FORLAG
1904**

Djævlerier indeholder: 1-2 blanke. 3 Djævlerier. 4 Sophus Claussen: liste over 12 titler. 5 Sophus Claussen: Djævlerier. Forlagsmærke. København og Kristiania. Gyldendalske Boghandel Nordisk Forlag. 1904. 6 blank. 7 Indhold. 8 blank. 9 Digtet Det er ej stort (...) 10 blank. 11-195 tekst; hvert afsnit med deltitelblad. 199-200 blanke.

Omslaget er lysegråt, sort tekst som titelbladet, titlen dog med anden skrift og trykt med rødt. Bagsiden: Forlagsnavn, liste med 4 titler og Langkjærs Bogtrykkeri, København. Format 211 × 135 mm.

Det er ej stort, hvad vi fortæller her,
og ikke nyt og overmaade sælsomt.
Den bedste Daare bli'r med Tiden tvær,
og grønne Indfald voxer ej paa Træ'r.
Skærsommeræventyret skifter Scene,
og Slanger hænger ned fra Edens Grene.

i

I MIN UNGDOM

Der var i min Ungdom- ak Gud, hvor jeg længtes! -
saa mange Porte, hvis Laase stængtes.

Bag dobbelte Døre og uhyre Skodder
jeg sukked mod Luft som den fattigste Stodder.

Men Dagen skal gry, da vi glemmer at sove

for Hestevrinsken og hastende Hove.

Vi brækkede Skodderne, sprængte Porten
og kaldte Tyrannerne ud i Skjorten.

... Det var i min Ungdom, de spærred mig inde.
Nu er jeg mer fangen end nogen Sinde.

Og lidet nytter at drømme og vaase
om brudte Skodder og aabne Laase.

16

Og lidet nytter min Hexen og Gøglen.
Det var i min Ungdom, da havde jeg Nøglen -

Guldnøglen, som aabner de graavejrs-vaade
Paladsers Porte, der gemmer en Gaade.

Og naar jeg vinked, da oplod sig Buret,
hvis stolte Tærskel skinnede skuret.

En Dørvogterinde stod blond og fager
og sænked sin Pande: "Som I behager!"

Hun sænked sin Haand som en Lysengel Sværdet
(jeg skjælv ved at se mig saa skælvende æret) -

og førte mig tyst til den Underskønne,
hvis Læber var smalle og Øjnene grønne.

... Der vented en Fe i en hemmelig Stue
ved Kobber-Fyrfadets blaalige Lue -

17

Mens Væggenes Tæpper
var vævede Fabler
med Lotus og Øgler
og Storkesnabler.

18

Der findes Asner, som vil have,
at Nattergale med en Sæk
hver Morgen skal til Mølle trave.
Jeg kalder denne Fordring fræk,
da ingen Nattergal forlanger,
at noget Asen bliver Sanger.

(Efter *Burger*)

BREV FRA LANDET

Evig den opblødte Muld,
de dødsorte Skove,
Livet er gaaet i Staa
og glemte dets Love.
Evig den dryppende Regn,

de skumrende Stammer,
mørkt som i Havdybets Skjul,
i Bølgernes Kammer.
Ja, som et dødmærket Land,
hvor Vandfloden hærged . . .
Fiske blandt Træernes Fletværk
Føden sig bjærged . . .
stiger det nu med sit Dynd
som en udtørret Sluse,
gaber det tomt med sin Tue,
hvor Guder ej huse.
Hærget er Livet i Mark.
Og paa skovdunkle Steder
19 støttet til Træernes Bark staar Skygger og græder.

Mennesker kommer her vel, men bøjedede, bitre,
Væsner fortættet af Mulm, som langsomt forvitre.

Min Ven er flyttet paa Landet og er i et Bondehus havnet
og har sine rigeste Timer i *Dyrkelsen af Savnet*.

Han nyder som eneste Selskab paa hellige Dage og søgne
de kalkede, nøgne Mure, *fordi han elsker det nøgne*.

Her har han sin rolige Grublen til Selskab - fornøjet med Resten,
naar Øret kun mærker den trolige Rusken af Natteblæsten.

Selv Vinen frister ham ikke. Fra Løjbænken, svøbt i sin Kappe,
han ønsker og venter kun Tagdryppets Aftenbesøg paa sin Trappe.

Men kommer der Gæster fra Byen, er hele hans Adfærd en Gaade,
thi ærgerlig ved deres Tale han drikker sig ør over Maade.

Han sværger: "Skal *det* være Sandhed, som *I* med kold og med sober
20 Forstand erklærer for Sandhed, vil *jeg* ikke være sober.

"Og skal de Meninger gælde, hvortil efter rolig og ædru
Betænkning *I* synes at hælde, vil *jeg* ikke være ædru.

"Jeg troed en Gang paa Genier og den Slags Djævlerier,
hvorom i Jert retskafne Samfund med sund Fornuft *I* tier.

"Men tør man uden at standse bekrænse en ganske nøgtern
Æsel med Aandens Kranse, vil *jeg* ikke være nøgtern.

"Jeg er for Resten til Hverdag den sobreste af Misanthroper,
men genta'er, hvis *I* er ædru, vil *jeg* ikke være sober."

AFSKED

Efter en Drøm uden Lige
skilles vi høflige, spydige
som to demaskerede Fægtere,
der erklærer hinanden for dydige.

Vi skilles som to Duellanter,
der hilser med sænkede Vaaben.

De krysted hinanden en Smule for tæt
Ansigt til Ansigt, Visiren aaben.

Som Amazonen hilser sin Helt,
som Helten sin Amazone,
to stumme Fjender, der skued for dybt,
men genfandt en skæmtende Tone -

Vi hilser med sænkede Klinger
muntert, men ikke smittende.
Én var det nye Aarhundrede,
den anden forblev i det nittende.

22

PAA DE GAMLE STEDER

Alting skifter om, alt er byttet om,
Gader, Folk og Trapper, hvor jeg fordem kom,
selv den gamle Dør, hvor med ung Gevalt
til mit Pigebarn jeg ind i Huset faldt.

Hvilken flygtig Verden vi dog lever i!
Synderinden selv har gjort et rigt Parti.
Alt er bleven nyt, Trappe, Laas og Dør;
selv min Piges Moder er ej barsk som før.

Thi naar Lykken fylder vore Døtres Sejl,
straks en Sol forgylder deres Ungdomsfejl.
Deres Moder smiler. Her var vundet Spil,
havde Svigermoder haft en Datter til.

Alt er skiftet om, intet er som før.
Ak den unge Elskov bag den gamle Dør,
da jeg over Tærsklen ind i Huset faldt,
og mit Pigebarn slet ikke skreg Gevalt.

23

POETEN OG NABOERSKEN

De Mænd og Koner i sikre Boder
med Regnskabsbøger og grublende Ho'eder
og mægtige Buge -
de kender præcis deres egen Nødtørft
og ved, hvad Landet skal bruge.
Derinde ved Pulten
(naar Maven er mæt)
forarges de over en Broder,

fordi han er aandelig sulten.

Den Gang jeg var ung (det var ikke i Gaar)
da gik der en Pige med sortladent Haar
og klapped vor Nabokats Killinger
med ivrige Hænder,
imens hendes Tænder
- som skrevet staar -
(læs Salomons Højsang)
var hvide som klippede Faar,
og naar hun smilte, da fødte de Tvillinger.

Hun lo af de tusinde Grunde
og alt, som ikke har Grund,
af de mindste smaa Katte og Hunde,
og havde den rødeste Mund.

Den Gang jeg var ung (med Adgangen fri
til alt paa Forfremmelsens Stige),
da sprang jeg over et Plankeværk,
24 bag hvilket en sorthaaret Pige
lod syv og ni være lige.
En Tanke, jeg altid har haft
- i Grunden -
hun var en sparsommelig Pige,
der gemte en Skat i sit Strømpeskift,
lidt Kobber paa Kistebunden!
Men jeg var ung og ved Kraft,
paa Vej til de højeste Stillinger ...
Før Gaardhunden sov, blev hun utro imod
den smukke Kommis i den nærmeste Bod.
Og hun gav mig Kys paa Munden,
som ikke var Enesteskillinger.

Hun borged mig Ly og lidt laant Poesi.
Ja *det* var Ungdoms Sværmeri.
Men grisk efter Realiteterne
hun søgte et bredere Spor,
saa snart hun af Skade erfor,
hvor lidt man skal tro paa Poeterne.
En sorthaaret Pige med hvide Tænder
er aldrig raadvild, ihvor hun sig vender.
Som Smørfjerding-Høkerens Diskejomfru
til Ære for Nyttens og Næringen
vendte hun Bøtten og Fjerdingen.

Der saa' jeg, hun stod med purret Haar,
mørkere, sværere Aar for Aar,
som Diskejomfru - tilfreds og lettet,
naar hun har solgt sit daglige Kvantum
og faaet Debet kvitteret og slettet.
Blandt Skinker og Skanker af islandske Lam,
der bugned hun ud og blev Mandens Madam
og sad med et hedensk og haanende Blik
i Høkerbutikens Reykjavik.
25 Den Gang jeg var ung (det var ikke i Gaar)
ja da var vi Venner - -
Hvad nytter de Kys og de hvide Tænder,
hvis Smil fødte Tvillinger -
naar Strømpeskiftet ej ynglede Skillinger?
Saa kom hun fornuftig til Indsigt i,
at hun havde fejlet et godt Parti
... jeg fejled de højeste Stillinger ...
Hun danned imod Poesien
med alle de Fjender, man aldrig har set,
en uovervindelig Majoritet.

Hun lo og bedrog sin Kommis.
Nu vender hun Ryggen, hvis jeg gaar forbi ...
Men Ryggen er vild Poesi.

26

PARKEN OG STADEN

Nu fyldes Parken af Skygger,
og henad de grusede Stier
der vandrer, mens Fuglene tier,
usynlige Pudderparykker.

Fontænefigurerne gaber
med vandløse Fiskemuler,
og Svanen fortærer de Smuler,
de sidste Søndagsbørn taber.

Naar alle Fodtrin er døde,
da bobler Begæret og Kraften
sødt i den ensomme Aften ...
det svundne gaar mig i Møde.

I Ly bag sit smedede Gitter
er Parken skønheds-ladet
som en Susanne i Badet,
og Raadsherrer gaar der og titter.

... Men udenfor i Gaden
er Skønheden styrtet fra Tronen.
Der raser Dæmoner i Staden,
der blæser Sommer-Tyfonen.

Der daler ej Solnedgangs-Roser
paa rødmeende Havfruebryster.
Dér ta'er de antike Lyster
til Takke med hullede Hoser.

27

Derude der haabes og bæves.
Der iler med rastløse Knokler
de Statuer, som forgæves
søger om deres Sokler.

28

DJÆVLERIER

I Kirkernes Skjul, medens Præster forkynde
om Naaden, fortvivler Skønjomfru paa Knæ.
"Ak Luften er arm, hvor den fromme har Læ.
Et ormædt Panel og en Væg uden Ynde
er alt, hvad jeg ser, naar jeg ikke maa synde;
men Satan er frisk som det grønne Træ."

Den stolte Margrete hun sukker paa Knæ:
"Et ormædt Panel og en Væg uden Ynde ..."

Hun klager: "Her visner hver levende Evne,
men Fristeren drager forunderlig skønt
med Løfter og Ord, som jeg gruer at nævne,
min Attraa til Steder, hvor Løvet er grønt.
Jeg angrer ej mere. Ja værre, langt værre
jeg Djævelens Datter, jeg kalder ham Herre."

Men naar hun har fristet med vanvittig Tale
sin Frister, da vandrer hun urørt som før
og kysk til sit Hjem med den trange Dør.
Thi Djævlen er kostbar at faa i Tale.
Et pralende Glimt af hans Ildstjerne-Hale
kan de fleste slet ikke betale.

De høres saa bitterlig sukke:
"Hvor kunde man tage sig Livet let,
i Fald man rigtig til Bunden var slet! ..."
29 - Man gaar over Aaen og spørger om Vand,
men søger ej Djævelen der, hvor man kan,
og høster de Frugter, der lader sig plukke,
de smukke saa vel som de mindre smukke.

Skøn Jomfru tag Sæde og und dig lidt Hvil
og luft din Barm, som er altfor snøret.
Hvorfor vil Du løbe unyttige Mil
paa Vejen i Vinterføret?
Din Lykke - den narrer dig ikke April.

Jeg ser paa dit himmelske Smil,
at man hvisker dig Djævle i Øret.

30

ii **TRAPPEN TIL HELVEDE**

32

- Det er, som skjulte
Orkestre klinger -

I

Det er, som skjulte Orkestre klinger,

paa Skuldrene voxer usynlige Vinger -

saa ofte man rækker Fanden en Finger.

Det er, som der højlydt blev hulket og skogret,
som blev man med Dybets Dæmoner besvogret,

saa snart man en Smule for Satan har logret.

Naar en ung og ugudelig Krop faar i Sinde
at elske en hæsliig og ældet Kvinde,
hvis bedagede Pragt det er djævelsk at vinde -

er der ofte en yngre Lykke, han vrager
for en Hex, en Sibylle saa benradsmager
som Knokler og Skind og gravlagte Sager.

Men i Furiens Øjne der tindrer og spiller
et blaaligt Skær, som hans Sanser forvilder,
en Genglans fra Livets Petroleumskilder.

Og han søger den hæsliige Kvinde i Trangen
til at kende sit Hjærte paa Retten og Vrangen.
Og han ved, hvad han gør, skal han sikkerlig bøde.

Men han føler Dødssyndens Fryd ved sin Brøde,
naar Mumien lover det ønskede Møde.

33

II

Det er Ting, man har hørt. Men jeg kender en anden
Fortælling om én, der var opfyldt af Lede
ved Maden, som Livets Kokke berede.
Han var ikke mer nogen Yndling, var Manden,
han afskyed Køknet, især dog det fede,
og kunde behøve lidt Bistand af Fanden.
Ak, lidet nytter vor Stræben og Stritten,
i Fald det staar daarligt med Appetitten!

Hans Liv ... det var nu kun en Dyrge Ruiner ...
havde genlydt af Ungdommens Violiner,
hvis Veskrig og Fryd sine Hymner løfter
fra Skrænternes Sus og de dybe Kløfter;
han havde endog faaet opført, en Dag,
en Opera, Pressen i Landet fandt svag.

Hans Liv havde lydt med en stoltere Tone.
Man holder af den, man som ung faar til Ægte,
den slankeste Jomfru var bleven hans Kone
i Silke og Pynt til at løse og hægte.
Hun ligned et Buestrøg over et spændt,
spinkelt og vidunderskønt Instrument.

Der stod han rank i et Fremtids-Orkester
som første Mand, Violinens Mester,
ved Foden af Trappen, som fører til Himlen,
og stirred i Afgrundens Dyb uden Svimlen.

Men al Ting mister i Længden sin Charme,
og Hustruens Favn med dens fattige Kunst

blev glemt for Veninder med trindere Arme
og kraftige Køkner med stærkere Dunst.

34

Og da hans Halvpart tog til og blev fed nok
og ogsaa blev utro med Tiden og led nok,
da lod han sig ganske summarisk skille.

Paa *det* Instrument lod sig ikke mer spille.

Nej vil du høre en Tone, der klinger,
da maa du række Fanden en Finger.

... Og det var - for at holde sig mindre trist -
en Fandens Bestilling, han drev tilsidst.

Offenlighed
er de Visers Sten -

Han drømte en Tid om store Slag
og gik i de miskendte Kunstneres Lag.
Men da der er ingen Retfærdighed til
af højere Art end i Handel og Spil,
hvor *to* og *to* giver *fire*,
- det er Daarskab at spille paa Lire -
lidt træt af at vente paa Lykkens Tærning
han henfaldt til journalistisk Gærning,
en Virken, der ogsaa kan sætte Mærker
i et Land, hvor Himlen er Baggrund for Lærker
og Jorden for Landsmænds daglige Værker
(og tilmed en Vej til at tjene en Skilling ...
jeg ved det selv ... men en Fandens Bestilling.)

Offenlighed er de Visers Sten.
Det er trist at gaa rundt paa to ensomme Ben,
forladt af hver Dævel, forladt af hver Gud:
man maa samle sin Kummer og kaste den ud,
man maa blotte en Nerve, som ingen har set;
der er Trang selv hos Kvinder til Publicitet.
35 Man maa vælge sin Vej til at blive almen.

Den store Almenhed, hvorefter vi higer,
har frikendt Korsarer, Prinsesser og Piger.

Om alt kan der tvistes, og ingen er rene,
men op paa en Talestol, frem paa en Scene!
Man trækker sit Guld ud af alles Lommer,
naar man rømmer sit Sogn og faar Verden til Dommer.
Og man fødes paany til en skønnere Renhed
ved at aabne sit Bryst for en større Almenhed.

Det er Fremtidens Gud, som bebor det Almene.

Jeg tror, at de ikke gør Skjaldene Ære,
de ældgamle Angreb, man kender paa Pressen.
Ja tvært imod andre vil jeg erklære:
naar ej man kan føre Napoleons Hære,
Journalist er det eneste, man kan være.

Det gælder at fange om Interessen,
at kende de Mænd, som skal Landet bære,
samt Svinenes Fodring og Køernes Græsser
fra Dag til Dag, og at være paa Færde
for en Hest, men ikke en Hestepære.
Og intet er sløjt som en Aand eller Digter,
der omfatter Verden og aldrig læses
og derfor uddeler Næser og ... næses
af Pressen, til hvem i sin Ondskab han sigter,
og allermest, hvis hans Ondskab skal rime.
Langt før Journalist og Geni for en Time!
Naar ej man er Pol-Prik i Verdens-Elipsen
eller Nordpolberejst eller Edison, Ibsen,
maa man staa i et Blad blandt de allermest nære.
36 Journalist er det eneste, man kan være.

Hvor klart, at den Livsgnist, som hedder Geniet,
blev ikke tændt for at kvæles i'et!
Hvem ved: selv den usleste Gøg mellem Aander,
selv den, der bevislig skrev for at skade
(de andre er ofte saa tomme og flade)
har fyldt i Aarhundredets Arbejdskolonner
sin Plads trods de mange med Hakke og Spade -?

Men en Fandens Bestilling, et Dagværk som Pesten,
hvor for Samfundets Skyld man maa opofre Næsten,
og selv om man kæmper for Helligaanden,
maa trykke Ondskabens Fyrste i Haanden
og aldrig se ham for meget paa Neglene
... for Sagens Skyld ... det gi'er Sus i Sejlene.

IV

Og hin Journalist, som var kry og besat,
greb strax uden Omsvøb Almenheden fat.
Han brugte hver Frase, naar blot den var fed nok,
hver Haan, naar den blot var forpestet og led nok.
Han ligned en Gang i et Mod uden Grænser
sig selv med den vittigste Athenienser,
hvem han skænkede en Titel - maaske for almen -
"Aristofanes ... Journalist i Athen!"

Han skildred i Bladet "den gamle Hedning"
som en Ven, som en Aandsbeslægtet ... som én,
der søled sig glubsk i hver Rendesten
"for at kende alt Skarn, hvoraf Byen lugter,
og siden blive dens rædsomme Tugter".

Saa mangen blev træt af at løse og hægte
den Hustrus Korset, han som ung tog til Ægte.
37 Men faa kan som hin Journalist skifte Vinkel
og slippe en Lykke, der blev os for spinkel ...

Hans Hustru gik bort for at opsøge Lykken -

Der var en Fordom, han strax vendte Ryggen;
han skrev: "Der er skrevet for meget om Lykken! ...
Kun Taaberne tror paa det korte Bedrag
og haaber at fange et Solstrejf en Dag,
men senere optræder Vanen og Driften
lidt hverdags og tilføjer Efterskriften ..."

Han skrev, at han opgav at være ren
for at blive i Hast desmere almen!
Han ytred fornøjet - "Vor krasse Mandhaftighed
forlanger i Suppen lidt Sul og lidt Saftighed;
jeg ønsker at bruge hver Lyst eller Last,
som blot for en Time kan holde mig fast!
Metoden har ført mig til aandfulde Farter
blandt alle de sælsomme Menneskearter;
jeg tilstaar, jeg attraar at rive itu,
hvad andre havde holdt sammen til nu:
den *løjede Dyd* med dens hellige Spænder
og Bæltet om Skønhedens ukyske Lænder ...
Jeg elsker Synet af Smærten og Svien
- (og vedgaar det aabent) - men intet af alt
er skønt som Fornedrelsessympatien,
der tænder sit Lys dér, hvor Lovene ender,
hvor godt og ondt sidder sammen som Venner ..."

Den sande Skribent har ej Ro eller Rist,
før han sætter en Verdensrekord til sidst.
Men Offerblod kræver den aabne Scene
af Martyr, af Helt eller skøn Magdalene.
Han vidste, det gælder at staa - eller falde
saa dybt, at man bliver Exempel for *alle*.
Det er Fremtidens Gud, som bebor det Almene.
38 Den Mand var i hvert Fald slet ikke fersk.
Og Kvinderne bad ham: Betving mig og hersk!

Saa smæded han Mænd og var Ven med hver Kvinde.
Bestemt paa at søge et Maal, som var stort
- og derfra, om muligt, til Fremtidens Tinde -:
*han agted af almene Hensyn at finde
de tabte Veje til Helvedes Port!*

Men han blev ældre
og opfyldt af Lede -

V

Men han blev ældre og opfyldt af Lede
ved alle Slags Sejre - de magre og fede. -
Man sejrer saa tit, at man ophæver Grænsen
fra Ønsket til Maalet ... Og se Konsekvensen:
i en hæftig Debat eller midt i en Krysten -
han savnede Hadet, manglede Lysten.
Han stod vel som Bøddlen beredt til Slagten,
men nød ej Fornedrelsens Sødme, Foragten,
som er Nøglen til Æren og Riget og Magten.

Da Ønsket alene er Vejen til Maalet,
han stod som en Mand, hvis Rekord man har stjaalet.
Han stirred paa Himlen, der kimed af Lærker,
og Jorden, der vrimled af Landsmænds Værker.

(Napoleons Ørn maatte ta'e Residens
paa en Ø ... da selv *han* havde ønsket sig læns,
et Bytte for *Ørmenes Impotens!*)

Da traf Journalisten den ledeste Kvinde
af alle de lede, som var at finde.
En Lystens og Lasternes Velynderinde,

der gemte med tæt vævet Slør nedom Hagen
39 et vansiret Ansigt og aldrig om Dagen
voved sig ud over Gadernes Brede,
men lydløs som Flagermusen, der skjuler
sig Døgnet igennem i slimedede Huler,
maa idelig kredse, naar Solen er nede.

Hun syntes en fulgyldig Repræsentant
for Fulhedens Fyrste - en Storsynderinde
med Øjne, som sært under Sløret skinne,
mens rig og hæslig i sælsomme Klæder
hun flygted til Spot gennem Lande og Stæder ...
maaske en Berømthed, mulig en Stakkel,
der dødssyg haaber et ydmygt Mirakel - !
Men hun gav ham et Nik, ved hvis Alvor han skælved.
Hun gav ham et Nik som en Parce, der lover
venligst at klippe hans Livstraad over,
og han følte, nu stod han, hvor Porten var hvælvet,
paa det øverste Trin af Trappen til Helved.

VI

Om Vejen til Helved just er saa lige
og banet, som paastaas ... maa andre sige.
Jeg synes, de fleste maa vade og vade
ret haabløst paa samme Jordoverflade,
og Djævlen med Omhu har skjult den Stige,
som fører direkte til Mørkets Rige.
Man finder vel Trapper med slibrige Stene,
som fører os nedad ... men aldrig den ene.
Og naar man ej rent gider røve og myrde
- et usseligt Liv! - maa man slæbe sin Byrde
og blive paa Jorden og høste og tærskes;
det blev os ej givet blandt Aander at herske.

Og dog - dog er der en Tone, som klinger,
naar man dristig gaar nedad, hvor Vejen svinger.
40 Han ankom til Porten i Mørkets Anex
ved Hanegal, ført af en skummel Hex,
der havde en Rang efter alt at dømmes
i Ondskabens festlige Storfyrstendømme.
Han sagde til Kvinden: "De viser en Kløgt,
jeg hidtil forgæves hos Kvinder har søgt."

Han saa hendes Magerhed, Intet beskriver.
Hun lod sig beskue lidt spodsk uden Hast -
"Ja al Ting forgaar, og Intet forbliver.
Derfor er jeg mager ... da ingen Last
eller Dyd har formaaet at holde mig fast."

Og Furiefingre med Guldslangeringe
aabner med Søvnægenger-II et Korset
ind til et Bryst, der er smalt som et Brædt.
Han sagde: "Der bor ved et saadant Hjærte
en højere Ømhed, som ingen os lærte."

Dog bedst som hans Livs kimæriske Drøm
omsider har rakt ham sin Kjolesøm,
tog dette Festspil ham sletikke fangen.
Men ved hendes Nik - som Skæbnen, der sover -
ved Synet af Skikkelsen, udpint og spinkel,

der som et Skelet gik i Ex og Vinkel,
hvor Livstraaden halvt syntes kappet over
- et Blændværk, en Smærte greb ham med Vold,
det var, som han gensaa sin Hustru paa Vranken,
den fraskilte Kvinde, fortæret, lagt gold
af skæmmende Laster og jaget til Døde,
- den slanke Pige som Ormeføde!

Det var, som ved Bødlen han kaldtes til Stede
for at forhaane sin Ungdoms Glæde.
41 Og tændt af Blændværket genfødtes Trangen
til Favntag, vildt som ved Ungdommens Møde.
Den hærgede dødrætte Mand, som saa mangan
frisk blussende Skønhed ej kunde gløde,
han fulgte i Hulen den ældede Søde.

Han fandt i de lurvede Kvinderuiner
et Veskrig fra Ungdommens Violiner.

VII

Nuvel, Journalisten i denne Fortælling,
som trofast svor til Forandringens Lov
og nødigst af alt vilde gælde for flov,
blev gift med en rig, gammel Aagerkælling.
Thi naar man har givet Fru Satan en Finger,
da har hun højmodige Sider, som tvinger.

Hun levede længe og lod ham en Nat
alene som sørgende Enkemand efter
et vellykket Samliv - men brudt, uden Kræfter
og plukket for Tro paa dæmoniske Vinger.

En ordknap Notits har han efterladt.
Han havde vel været, hvor Porten staar hvælvet ...

Men der findes ej mer nogen Trappe til Helved.

42
43

iii **NY UNGDOM**

44
45

FANFARE

Flere! flere!
Flere Feltherrer, flere Vers, flere Kvinder!
Vi trænger til Mænd, Værker og Veninder
og Templer - flere, flere!

Mere! mere!
Mere Forkyndelse, mere Kærlighed og Vin;
til at drukne vore Sorger behøves der en Rhin
og Lovsyngelse - mere! mere!

Harper i Luften, Engle i Himlen
og paa Jorden - flere! flere!
Selv Mørkets Flammeaander skal ej lægges for Had.
Min Barmhjærtighed er dyb som Heidelberger Fad.

46

MØDET

Mødet

En sidste Vals, som tungsindig klinger,
naar Salen er tom, og en uvant Danser
sin udvalgte Meddanserinde svinger.
Et enkelt Par ... og en Vals, som ej standser -

Indsigelse

For korte Dage
for megen Plage.
Ved Livets Fest
er jeg *kun* Gæst.

2det Møde

Hendes blege Haar, der knyttes
yndeligt bag Ørets Rund
om den kyske, fulde Nakke ...
hendes fremadragte Mund ...
Brystets aabne, nøgne, kolde
Bølgeslag paa Liv og Død ...
Mens en sagte Ild fra Kinden
tænder Øreduppen rød.

47

3die Møde

En Jomfru forsøger at friste
mit prøvede Søøvermod:
hun stopper sit Øre med Liste,
men viser des mere sin Fod.

Og over mit Søkort hun hænger
og følger min Kurs uden Ord.
Snart er der ej Grænser længer
for Ilden, som raser om Bord.

Hun tror, ved flittig at blotte
sin Ungdom hun giver mig Svar ...
Nu viser jeg slet ingen Slotte,
jeg sejler dig hjem til din Fa'er.

Jeg frygter, jeg skal dig forføre.
Jeg elsker dig højt, maa du tro,
fra det fine, rødmende Øre
til den sorte Roset paa din Sko.

Intermezzo

Et Skib for Anker!
Bølgerne klukker.
Nattetanker
mit Hjærte vugger.

En Vind, som blæser.
Og Strømmen - Strømmen
iskold risler
som Evighedsdrømmen.
48 Snart er det stundesløse
og korte
forbi og borte.
Forbi og borte.

4de Møde

Hvis i Engens Græs jeg løser dine Strømper, kysser, stormer,
skænd ej paa mig, skrig dog ikke! - Hvad der ligger mig paa Sinde
er ej det, at du er Kvinde og har jomfru-unge Former,
men at Formerne er dine, og du, heldigvis, er Kvinde.

49

SKOVVISE

"Det er et Vejr, et dejligt Foraarsvejr.
Jeg har dig kær, og hvis du har mig kær,
kom, sid mig nær - jeg sidder dig saa nær."

Min stolte Dronning sang, og jeg befol.
Vi sad i Græssets lave, bløde Stol
med vore Saaler vendt imod Guds Sol
"Hu-hej-aa-hej!"

En Dag kan gaa med Kys og Fløjtespil,
mens Egetrær og Daadyr lytter til.
Man er saa fri og glad, som selv man vil.

Men Solen synker, Dagen bliver bleg
og mere alvorsfuld vor skønne Leg.
Saa vinker vi Farvel den mørke Eg
"Hu-hej-aa-hej!"

Vi Skovens Børn, som intet ondt har gjort,
vort Hjærte svimler, Riget er saa stort
som ud til Dyrehavens sidste Port.

Og langt til alle Sider kan vi gaa,
mens Sletten stille dugges brun og graa;
man bliver kæk, naar Mørket falder paa,
"Hu-hej-aa-hej!"

50

FLAMMEN OG KULLET

Hun var et højst koldsindigt Kul,
hvori min stakkels Flamme

vildt rækkende fra Loft til Gulv
gad kysse Liv og bide Hul
og Hjærtets Krater ramme,
et blankt og højst koldsindigt Kul
midt inde i min Flamme.

Saatit jeg saa det onde Kul,
som gjorde mig til Skamme,
jeg segned træt paa Ovnens Gulv
og tænkte i det samme,
at jeg var død for Evighed,
i Fald jeg skulde gløde
det Kul, som laa paa Hjærtets Sted
og tynged mig til Døde.

Men atter blev jeg stolt og hed:
- Sorttindrende Krystaller,
en Dag, en Dag de falder!
Jeg sejrer eller dør derved.
Hvis dette Kul vil gløde,
er det for Evighed.
Jeg lægger mig i Asken
og dør ved hendes Flammers Morgenrøde.

51

MIDT I DEN SOMMERGRØNNE SKOV ...

Midt i den sommergrønne Skov
der gaar den hvide Vej,
og det var der, jeg først fik Lov
at maatte kysse dig.

Der løb en Græssti halvt forladt
med brune Olden smukt.
Vi plukked i et Nøddekrat
en grøn, ufærdig Frugt.

Du knuste dem ved Vejens Led,
mens Bier drog paa Fangst.
Og det var der, mens Sol gik ned,
og jeg stod stum og angst -

at syg af Tavshed, træt af Ild
fandt Mund til Munden Vej.
Men Sjælene var strejftet vild
og fandt hinanden ej.

52

DEMASKERING

Med Tak for Laan af nogen Sorg
og rige, nu forsvundne Haab,
hvoraf De gerne gav paa Borg -

med Tak for al den Fryd og Fest,
jeg selv har drømt og skabt mig selv,
tilbagesendes her min Rest -

min Rest af bittert og af smukt
(og er det sendt, saa er det endt)
som et Par Handsker, der er brugt.

Mit Hjærte, for sin Daarskab lægt,
har set sig selv i Deres Spejl
saa øde, selvisk og defekt.

Riv Blomsterne af Haaret, Pus,
Datter af Kain, kun Kærlighed
skjuler vort Livs antike Smuds.

53

TRØST

Vide er den Himmel strakt,
som os alle overhvælver.
Aldrig ene, Kvinde, er den Magt,
som der i en enkelt skælver.

Blev dit Blik den lille Glød,
Kvinde - hvoraf jeg forbrænder,
raader *du* dog ikke Liv og Død.
Jeg er hellig og i Gudens Hænder.

Thi alene findes ingen Magt.
Om dit Væsens stolte Spejl du bryder,
du er mere end din egen Magt,
og min Trøst er *Det*, som du betyder.

Ødsler du den Skat, du fik,
jeg kan tie, tabe, taale,
bruger du dit rige Blik
mindre til at se end til at straale -

Der er mere Evighed,
end vi ser med kolde Øjne.
Og der er en større Evighed
end at briste for to Straaleøjne.

54

FROKOSTHVIL

Til en Trøsterinde

Naar Natten er forbi, og Vejen
er hvid og fin, med Fuglesang i Løvet,
ved ingen mer, hvor mange Roser
og Kys der blev bag disse Grene røvet.
Men her er Blomster traadt i Støvet.

Ak, Eneboerske i Skoven!
nu bringer Dagen Dugg til alle Sjæle.
Und mig som Gunst i denne Morgen
en Blomst af dem, De lod saa mange stjæle
og trampe paa i Nat med Røverhæle.

Min vakre Frøken, De maa vide:
jeg er en Grublersjæl, der ædru tænker
saa ømt som andre kun i Mørke
og vaagen uden alle Rænker
kan takke høflig den, der for mig skænker.

55

STÆVNEMØDET

Den lillebitte Viser, som passer Sekundernes Gang,
rundt om det selvsamme Midtpunkt har kredset Dagen lang.
Saa kredser vi om vort Hjærte, og Dagen synes os lang.

Den lillebitte Viser gaar med elastiske Skridt
afmaalt, som vilde den sige: "Det hele er egenlig mit!"
- Mon nogen tør forstyrre en Mand, der passer sit? -

Det var, da Stueuret slog sex med Kling og Klang,
at Dørklokken i Korridoren pludselig kimed og sang:
du kom og fyldte en Time for stedse med Smil og Sang.

Det var en straalende Sommer-
Eftermiddag Klokken sex.
Med spændstige Fødder kommer
til Huse mit Hjærtes Hex.
Minutterne løber og løber,
men Hjærtet stod stille ved sex.

56

Den mindste Viser paa Uret
er Urets vigtigste Mand:
han har den Feltherre-Iver,
hvorpaa det kommer an,
og spotter den lange Visers
søvnige Timeforstand.

Den lange Viser peger,
naar Uret højtidelig staar.
Den lille mindste lader
som intet og gaar og gaar
og lægger som en Høstmand
de gyldne Timer paa Skaar.

Og da du forlod min Bolig
ved Aften med Kling og Klang,
da havde en flittig Frier
om dig sin kredsende Gang,
fanged dig feltherre-rolig,
saa du til Altret sprang. - -

Det er, som alle de Ure,
der løber i denne Stad
og sørger for Timernes Ende,
vil lægge mig for Had.
Og hvor? hvor er den henne,
den Vin, som gjorde mig glad?

iv **ET RIMBREV**

58

59

Til Herman Bang

I

Kan De huske den Dag i Parisi Platanernes Skygge,
da jeg hævded paa Trods: "Der er Mænd, som kan undvære Lykke -"

Og De svared: "- men andre, som dør blot af Mangel paa Lykke."

Jeg var ung, jeg jog Sorgerne bort med et Smil fra min Nærhed,
og jeg fandt i det dæmpede Svar Deres "velkendte Særhed".

Skønt jeg følte alt da - trods min Tryghed som Hjemmefødning -
paa Grund af forskellig Slags Modgang en indre Forblødning.

II

Jeg var ung, indrullet for nys mellem Fremtids-Soldaterne,
og hvis et eller andet slog fejl, jeg *fortav* Resultaterne.

Jeg betragtede mit Land som et Sol-Land, hvis Sag man forsvarede
60 omtrent som en rasende Roland: med lange Fanfarer.

Og det gjaldt om at værges sin Ret imod Livs-Forménerne,
for de myldrer, de myldrer saa morderisk tæt - Saracenerne.

Men jeg følte, hvad faa fik at se, som en "indre Forblødning",
og jeg ofrede i Stilhed paa Livs-Vævets Stopning og Bødning.

III

Ak jeg aned som ung, da jeg prænted en Højsang til Livet,
at jeg førte en Sag, hvis Fortabelse forud var givet ...

Og med Briller paa Næsen besaa mig en undrende Dommer,
som alt havde Kendelsen gemt i de lurvede Lommer.

Jeg fornam som en Skælven, der gik mig fra Foden til Issen,
ved at se, hvordan Livslykkens Kim blev forkrøblet og vissen

og derhjemme kun fødte en Frugt, der var tornet og pigget,
men sjældent til Menneskers Fryd og Husvælelse skikket.

61

Og hver Drøm, som vil aabne de bævende Hjerterblade,
fandt Kvinder, der ej kunde elske, og Mænd, hvis Bedrift var at skade.

IV

Der er dem, som naar Døren slaas i, sætter Foden i Sprækken,
og andre, hvis Haab slukkes ud som en Flamme af Trækken.

Hvorfor skjule en Sandhed, jeg længer ej gider besmykke:
"Der er Væsner - de bedste - der dør blot af Mangel paa Lykke."

Det er højbaarne, gavmilde Trær, der kun trives besværligt
i den Nedbør, som evig behersker vort umilde Vejrligt.

... Der er mindre og haardføre Væxter, der bøjer sig næsten
til Jorden, af Lyst til at brydes med Kulden og Blæsten.

Og de styrkes af Dysten - de strittende, knubbede Tjørne,
og de gror uden Sommer og Røgt i et vindaabent Hjørne.

Ja, de hævder sig Plads, mens de festlige Løvtræers Krone,
naar Lykken forlader dem, suser med sørgende Tone.

62

Og man tænker: Naturen er arm, den har været for ødsel,
og derfor skal Højskovens Løv gives Tjørne til Gødsel.

(Skønt jeg tror, at Naturen, vor Moder, er end mere ødsel.)
Og man ærer de haardføre Tjørn: - som de anspænder Senerne!

Men de vrimler, de vrimler, langt værre end før - Saracenerne.

V

Der er genfødt iblandt os en Horde af Ny-Saracener,
som værre end Kristenvandalen os Livet formener

og i Frihedens Navn fornægter al Skønhed og stener.

Saracenerne tror, at et Træs overdaadige Skygge
vil ej mer finde Plads, hvor det nye Aarhundred skal bygge.

Og de tror, vi skal bo i et Land, hvor kun Taagerne vælder,
ej for Menneskelunger bestemt, men for Dyndfisk med Gæller.

Det er *Venner* - en Flok, fra hvis Blækhus Fortvivlelsen vælder.
63 De har Skoler med mange Elever og Skolepedeller.
(Og Blæk, kære Venner, er sort, naar sit Blækhus man hælder.)

Det er Folk, som for Alvor har tænkt, at Naturen har sprængt sig,
som, for at faa fuldbragt dens Værk, ydermer har forvrængt sig.

De har indset, der bliver ej Jord for de skønnere Væxter,
og en Fugl, som vil mættes, maa synge de fattigste Texter;

der er ingen Retfærdighed til, hvis Natur er en anden
end den simple, der gælder for Handel, for Spil og for ... Fanden.

Man maa huske, at to Gange to giver stadigvæk fire,
det er ogsaa et Slags Industri, det at spille paa Lire.

Og naar alt dog omsider er Tomhed, der skrives i Sandet,
er det ene Slags Ry - mellem Venner - saa godt som det andet.

Der er Venner og Gøge, som dækker med Tingel og Tangel,
at de dyrker Kunst, som er død af en indvendig Mangel.

64

Der er fuldt af Vandaler fra Bogbodens Loft til dens Kælder,
saa at selv ingen Roland vil redde sit Liv, om det gælder.

De har lært, det er usundt at tænke sig Fremtiden større.
Nej en Mand, der formoder det værste, har *sit* paa det tørre.

VI

Det kan være, der spørges ej stort efter indre Forblødning
paa Fremtidens Mark, hvor vi alle skal tjene som Gødning.

Det kan være, den ødsle Natur for at gøde sin Viden
maa fælde sin Storskov og tænke paa Vidjer for Tiden.

Det kan være, vi fører en Snak, som er lidet beskeden,
og vi helst skulde bygge os Hytter og opdyrke Heden.

Thi de smaa skal ej hjælpe de store at bygge Kasteller.
Men hvis noget er stort, maa det tjene det smaa, hvor det gjælder.

Vi har hørt det af Talere, læst det i Vers og Noveller.

65

Men jeg ejer kun Ord til mit Væрге ... man drager af Skeden,
den Slire, man har ... Og jeg fandt paa et Fyndord forleden,

da jeg hilste i Landet den vrimlende svulmende Grøde,
der dækked mangfoldig hver Jordklump, som fordum laa øde -

da jeg bøjed mig glad for hvert Under, der meldte sin Fødsel ...

"Men jeg tror, at Naturen, vor Moder, er *end* mere ødsel."

VII

Er det muligvis sandt, at Naturen har overanstrengt sig,
at den ældgamle Bank nu er sprængt, og Bankøren har hængt sig?
... "Men Smaakrav, dem faar vi betalt", har Vandalerne tænkt sig.

Det er sundt at fortvivle. Men sig mig, hvorfor ikke Livet
skulde give os alting saa rigt, som det altid har givet?
skulde drage for Lyset det Livskim, vi higede efter,
skulde vække som før af vor Muld overdaadige Kræfter?

66

Hvis et Tvivlerkomplot vil bestemme om Fremtidens Fødsel,
da har jeg et Ord: Det er godt, det er godt, I gi'r Gødsel.
Thi jeg tror, at Naturen, vor Moder, er *end* mere ødsel.

VIII

... Man blir træt af at prise sit Land og dets mange Produkter
og at hylde den snærpede Smag ved de piggede Frugter.

Jeg har set mig forlibt i de Bær, som var allermest røde,
og har dyrket de særegne Hjærter, man her lægger øde.

Men de Venner bli'r sjældne, hvis Hænder jeg længes at trykke
... de dør i det stræbsomme Danmark af Mangel paa Lykke.

V

BORGFRØKNEN

Scener af et Nytaarsspil ved et nyt Aarhundrede

68

- PROLOGUS
- BORGFRØKNEN
- BORGHERREN, *hendes Fader*
- SMEDEN, *stum Person*

69

PROLOGUS

Klingelingeling. Et nyt Aarhundred
har paa Borgporten kimet og dundret.

Vaagn nu op, alle I, som sove,
Mænd med Sko paa og Heste med Hove.

Vaagn nu op, alle Karle og Knægte.
Skynd Jer, Piger, at Kjolerne hægte.
Blus under Gryden og Davre-Øl kogt!
Det er Nytaar, og ingen bør smægte.

Driv ej i Bryggers og døs ej i Kammer,
rap Jer ved Skorstenens knitrende Flammer!
Munter se til, at I kommer i Trit.
Livet har en glubende Appetit.

De tavse Mænd paa de lange Bænke,
som endnu drømmende Panderne sænke,
som gaber endnu af Ubehag -
det er Nytaar i Dag - for *dem* skal I skænke.

Den lille Kodreng, som skjult i Krogen
sidder med spillende Øjne vaagen
og røber i Mørket sig kun ved sit Blik -
giv ham en Drik; han skal ha'e førend nogen.

Hvem vil ej stride og villig ase,
naar Gryden koger, og Panderne brase?
Skænk til dem alle, saa flittig I kan,
sin Næring kræver den stræbende Mand.

70

I, Køknets Kvinder med Armene nøgne,
der stræver de hellige Dage og søgne,
men selv er et Bagværk, som Gud en Dag
skabte al Verden til Velbehag -

frisk efter Ved maa I springe og løbe!
Nu har vi nye Kugler at støbe
og friske Folk, der begærer sin Drik
saa skoldende hed, som fra Ilden den gik.

Der flyver et nyt Aarhundred af Sted
med en ung og livsmodig Menneskehed.
Det nytter dig ikke, hvad om du har Sky
for det nye Aarhundred - vi er i det ny.

71

1. SCENE

(Sal i en gammel Borg. *Borgfrøkn*en og *Smeden*. Den sidste, som er stum Person, staar med en mægtig Hammer og slaar løs paa Muren)

*Borgfrøkn*en

Slaa til, Smed! Slaa til, Smed!
Om hele Borgen skal ramle derved.
Det var for dette, jeg kaldte dig hid;
du har jo Kræfter, og jeg skal betale din Flid.
Du ejer to Arme til Øjnenes Lyst,
den smidigste Ryg og de stærkeste Skuldre.
Lad Slagene buldre,
saa Borgherren ikke faar Fred.

Hun lytter

Jeg hører min Fader, jeg kender hans Fjed,
Smed, du er skøn!
Slaa til, Smed.
Den lifligste Løn
skal erstatte din Møje og Sved.

2. SCENE

Borgherren

kommer ind fra Baggrunden

Hvad her for et Brag!
Min gamle Armbrøst faldt ned fra sin Knag.
72 Min Forfædre, Helte med rædsomme Navne,
de tror, det er Dommedag.
Hold inde! hold inde! I skræmmer jo bort
alle Slotstaarnets Ugler og Ravne.

Borgfrøknen

Slaa til, du Smed! Slaa til! Slaa til!
Det er for mit Øre som Klokkespil.

Pavse

Dog gaa! Jeg vil melde min Fader et Ord.
Men vent i den østlige Korridor.

Smeden gaar

3. SCENE

Borgherren

Hvad driver du her for en skamløs Men,
som var jeg ej Herre til Borg og Len?
Du trækker her op fra hans Ambolt
den ringeste af mine Smede.
Men naar jeg befaler dig Bryllup
med ham den rige Tor Bjørn,
du nægter at stande til rede!

Borgfrøknen
nynner

Skøn Adelus med blegen Kind
hun gik i Klæder hvide,
hun gik og drømte op under den Lind
om Smedens sorte Skødeskind.

Borgherren

Saa lader vi kaste
den Stoddersvend ned

73 i Borgens dybeste Kælder
og lader dig baste
paa Lemmer og Led
bag Klostrets Dør, før det kvælder.

*Borgfrøknens
nynner*

Hun gik og drømte, bleg om Kind,
om Smedens sorte Skødeskind.

Borgherren

Saa ilde er du artet,
fordærvet, og blues ikke?
Jeg sendte dig nylig til Hove
i Haabet at se dig igen
trolovet med den bedste
af Rigets Adelsmænd.
Og du har nyttet Tiden,
du har med roligt Mod
forhaanet selve Marsken,
som hidtil var mig god.
De Adelsmænd, som bejled,
haaned du frækt og frit,
men red med Galninge Ridt
paa vilde Heste, som stejled.
Da lod jeg Folkene skikke,
som førte med Magt dig af Sted
til mine Borge og Lunde ...

Borgfrøknens

at min Fordærvelse kunde
fuldbyrdes i Ensomhed!

Hun gaar hæftig frem og tilbage

Blandt disse Taarne og Mure
Gud ved, hvor mange Laster,
Skændsler og sorte Synder
74 der paa de levende lure?
Den gamle Røverrede
er bygt i det fladeste Sumpland,
her findes kun Fæ paa Jorden
og Fiske i Havet dernede,
kun Træerne i Skoven
og Plovtræl bag sin Oxe.
Som Dyr blandt disse Udyr
du lader din Datterlil voxte.

Borgherren

Hun boltred sig bedst i Skarnet ...

Borgfrøknens

Og *du* bebrejder Barnet,
at hendes Sind behøver
en Smed til Trøst, Papa!

Med stigende Stemme

Min Fader, Borgens Herre,
var selv i Ungdomsdage
en mægtig Viking og Røver.
Rejs ud med Eders Skibe,
Papa, og hent tilbage

fra fremmede Byer og Havne
(som fordem til egen Fryd
I hented en Last af Kvinder)
hent nogle stolte Svende
med Spændkraft i Arm og Fjed.
Men taal, at - til *da* - jeg fornøjer
min Sjæl med en ringe Smed.

Borgherren
med løftet Haand

Fripostige Øgle,
som vover at skælde mig Røver.

75

Borgfrøknen
hidsig

Køb, stjæl eller røv,
men skaf mig, hvad jeg behøver.

Mellem Skæmt og Vrede

Du havde vist aldrig en Angerstund,
den Gang du røved for egen Mund.
Men nu skal Borgfrøknen søge
sit Selskab blandt Markens Fæ,
og hvis hun vil træde Dansen,
omfavne Skovens Træ.

Borgherren

Du kunde ved Hove fundet
en Ridder med Tugt og Takt.

Borgfrøknen

De Herrer ved Hove, min Fader,
de har min fulde Foragt.
Før kysser jeg Oxemulen
og kryster de stumme Skove.
Nu er det hele sagt.

Frem og tilbage

Jeg *hader* de Adels herrer
ved Hove, med Fjær og med Slire,
nogle er skabt til at sire,
de bedste var skabt til at svire.
Jeg beder mig skaanet for *dem*;
men hvad mit Hjærte behøver,
det er en ordenlig Røver.

Borgherren

Jeg stopper en Knevl i din Mund,
som tæmmer din Trods og din Tunge.

76

Borgfrøknen

I er en Ravn, Hr. Fader,
og jeg er Ravnens Unge.
Og *jeg* skulde danse for Altret
nu med den rige Tor,
der dimled af Drik i Fjor?
... dække min Faders Forskrivning

til Marsken og rede hans Gæld,
skaffe en Guldklump til Ravnen
og selv i Bjørnefavnen
lade mig ærgre ihjæl?
Det siger jeg, Hr. Fader,
betal selv Eders Gæld!

Borgherren

Den tvinges med Baand og med Svøber,
som ikke vil lytte til Ord.
Paa Timen nu skikker jeg Løber
med Bud til den rige Tor,
at du vil holde Bryllup
og dele hans Seng og Bord.

Vil gaa

Borgfrøknen

Saa hør et andet Ord
og skik det med samme Løber,
at førend den rige Tor
skal blive min heldige Køber,
skal denne sorte Smed,
endskønt af trælbaaren Æt,
blive til Borg-Jomfruens
natlige Leje stedt.
Man kan ej danse med Træ,
man kan ikke tale med Fæ.
Jeg red mig ned til Smedjen,
som ligger i Lundens Læ.
77 Min Hest havde tabt sin Sko,
jeg raabte paa Smeden og lo:
Kom ud, du Svend med dit Skødeskind,
her staar en Jomfru saa fro.
Jeg tren i det sorte Rum,
hvor Gløderne blusser saa røde,
og fryded mit Sind ved det Møde,
imens jeg lod Hesten sko.
Jeg hørte det Gny og Bulder,
jeg saa paa hans Arm og Skulder ...

Nynner

Siden red jeg i Klæder hvide
og drømte op under den Lind
(alle mine Tanker de blev saa blide)
om Smedens sorte Skødeskind.

Borgherren

Jeg lader dig laase inde.

Ud til højre

Borgfrøknen

Og jeg vil kalde paa Smeden,
han skal i Borgfrøknens Hjærte
en Dør vidt aaben finde.

Ud

(Borgfrøknen kommer tilbage med Smeden)

Borgfrøknen

Du sorte Smedesvend,
hør, hvad den naadige Frøken
i sine hvide Klæder
dig allernaadigst befaler.
Jeg elsker din Styrke, Bonde!
78 Giv Kælenavn mig!
Læg bort din Hammer,
kom hid og favn mig!

Smeden
tøver

Borgfrøknen

Kom, kryst mig, Smed!
Du staar og nøler.
Ja du er sodet, jeg er hvid.
Du dumme Smedesvend, kom hid.

Smeden
nærmer sig, men bliver staaende og ler forlegent

Borgfrøknen

Du er en Nar, Smed.
Med dine Arme
og dine stærke Hammerslag
har du forhekset mig.
Se, jeg er svag!
Jeg søger ved din Esse Varme ...
Ja, jeg er hvid, og du er sort...
Jeg elsker dig, fordi du er saa sort.

Smeden
frem mod hende, kejtet

Borgfrøknen

Et Favntag, Bonde, Daare, Nar!
Du skal endnu i Dag bevæertes
med alt det bedste, Borgen har,
og jeg forlanger kun at svæertes.
Betragt mig som en anden Pige,
og gør mig sort, saa er vi lige.

79

Smeden
forsøger paa ny

Borgfrøknen

Det duer ikke, tag igen
din Hammer og dit Smedetøj,
som jeg har set dig rank og høj.
Du er mit Hjertes rette Smed,
hug Muren ned!

Smeden
hamrer løs paa Muren

Borgfrøknen

Ja det er ret.
Ja kan du saadan svinge

en Hammer mod den døde Mur,
saa kan du, Smed, vel ogsaa tvinge
en stridig Frøkens fjendske Lyst
med Magt til Hvile ved dit Bryst?
Slaa til i alle Helgens Navn!
Saa læg dit Værktøj, kom og favn!

Smeden

løber til for at favne hende

Borgfrøknen

Det er gudsjammerligt.
Her tag din Løn, Smed!

Slaar ham paa Ørene

kan du ej kryste mig,

slaar ham

naar jeg er skøn, Smed!

slaar ham

80

5. SCENE

(Borgfrøknen, Smeden, Borgherren, som kommer ind, fulgt af to Tjenere)

Borgherren

Nu tror jeg, den naadig Frøken
kan spare sig alle Kneb.
Kom, knyt om hendes Haandlede
et Par forsvarlige Reb!
Nu ægter du Bjørnen ... hvad eller ...

Borgfrøknen

har revet Hamren fra Smeden for at forsvare sig

Min Fader, gaa Jeres Vej.

Til Tjenere

Kast Smeden i Borgens Kælder,
den Smed, som ej favnede mig.

Da Smeden gestikulerer og vil forklare

Han er en Praler. Hans Øjne løj.
Naa bind ham, Karle og spar os for Støj!

Tjenere binder Smeden

Smid ham i Kælderen!
- fordi han løj.

Hidsig

Læg ham i Bolt og Jærn, fordi han løj!

(De øvrige Scener af denne Improvisation ikke fuldendte - af Mangel paa Tro)

vi **AFRODITES DAMPE**

- O Venus, holdes, schönes Weib,
Ihr seid eine Teufelinne -

82
83

I

Det er koldt i Rom. En skarp og lysfyldt Morgen.
Mellem gulgraa Masser rødmer Engelsborgen.

Paa St. Peters Plads de store Springvand bruse
af den Aand, som mellem Søjler har til Huse.

Vejen bag om Peterskirke- Fundamentet
ligger mellem udsøgt Murværk gejstlig præntet.

Og ved Vejens Ende viser os en Svejtsers
op til Toppen øverst, hvor Musæet knejser.

... For at mildne Luftens Raahed, som os møder,
findes paa et Ildfad udbredt nogle Gløder.

II

Først paa Tærsklen til de mange Sales Suite
84 staar der af Praxiteles en Afrodite -

Kvinde i hvert Livs-Atom, hvorhen hun vender,
allermest i de lidt store vage Hænder.

Hun er rig og god. Slet ingen Rænker bagved!
Det er Kvindens største Styrke: hendes Svaghed.

Vi har tro't paa slige Hænder altfor gerne.
Men Gudinden har en løs og glemsom Hjerne.

Hendes Tanker, af for mange Flammer svækket,
svirrer som en Legemølle helst i Trækket.

Vid, du ejer hendes Hjærte, Sjælen, Aanden,
hvis hun rækker sine Haandled, Armen, Haanden.

Dine Spørgsmaal: hvad hun tænker, spar dem, spar dem!

"Du skal kysse mine Hænder, hvis du har dem."

Kommer du med stærke Luer, er det herligt,
85 selv om du for andre Fruer gløder kærligt.

Thi hun elsker Ilden hos dig, men hun rammer
med sin Haan den lede Troskab uden Flammer.

III

Vore Ord om Venus strømmer som en Sluse,
mens vi glemmer, at ej langt fra sad en Muse,

sad en Muse af den aandigskønne Retning:
opsat Haar og fodsid Kjole med Besætning.

Denne unge, ranke Muse var forskønnet
ved den Foldekastets Fylde, hvormed Kønnen

ikke netop over i'et sætter Prikken,
men, ved Tankestreg, forlænger Symboliken.

Thi mens Klædebonnet hendes Legem aver,
skjuler det, men vækker Tro paa skjulte Gaver.

86

Med lidt stilfuldt Blændværk vil hun os forblinde.
Er hun mere eller mindre end en Kvinde?

Hendes Haar er dybt som dunkle Foraarsskove,
hvor vi saas en Gang - jeg tror: ved Sjølund's Vove.

Hun servered Te for hele Kunstkritiken.
Ak jeg vidste ej, hun stammed fra Antiken.

IV

Men nu stormes Salen rask af andre Muser,
som bær Handsker, Hat og Spænder, Slag og Bluser.

De har Fødder, og de skrider gennem Salen.
De fordunkler Guderne paa Piedestalen,

som kan staa i tusind Aar med nøgne Lænder,
men ej blusser af den Livsild, som forbrænder.

Jeg vil fly til andre Sale, længselsdragen
af Penélope - den blide - Ægtemagen.

87

... Men hvem ser jeg? - velbestøvlet uden Flitter,
Artemis, imens hun gennem Krattet skridter

og, mens Blikket følger Pilen, som hun sender,

endnu bøjer sig lidt sejt i sine Lænder.

Hendes Knæ og Haser - skilt paa Jæger-Maade -
røber os en Kraft og Kyskhed uden Naade.

Denne Jomfrutrods er Skæbnens Pil, der sendes,
Naaden er saa tit det værste, som kan hændes.

V

For at mildne Luftens Raahed, som mig møder,
findes paa et Ildfad udbredt nogle Gløder.

Blot en Haandfuld Ild - der suger Fugt af Rummet,
hvor i Sten den stolte Oldtid er forstummet.

Intet Fyrsted! kun en flygtig Drøm om Varme,
men den tænder alle disse Gudebarne.

88

Det er ej ved lune Ovne, kælne Puder,
man skal se et Kuld af ranke nøgne Guder.

Isner du ved kolde Nymfer og Tritoner? ...
Slig en Haandfuld Gløder varmed Roms Neroner.

Tyve Vintre uden Frysen, uden Bæven,
med en Ildskaal sad Penélope ved Væven.

Mer lod ikke Hera paa sit Fyrfad fyre,
naar Apollon højt for Guder slog sin Lyre.

Stærke Aander vækkes, blanke Bækner skingre.
Yndighedsgudinden tører de frosne Fingre.

Selv Olymperskarens Herre Zeus med Lynet
smiler, mild af Dampen, glatter Brynet.

Et Par slige Kul har stemt Horatses Toner?
og var nok for Tiberstadens utro Koner?

89

Og Tribunens Røst er ikke længer valen,
skönt der falder Sne paa Højen og i Dalen.

Her har Cæsar, - stor i Love som i Krige -
ved en Haandfuld Gløder skabt et Verdensrige ...

VI

Var det svage Mænd, som disse Guder dyrke,
saa har deres Blødhed ikke manglet Styrke.

Aldrig vil de nøgne Guder sig forbarne,

hvis vi ikke ejer selv en Haandfuld Varme,
hvis vi kommer tryglende med tomme Hænder,
uden Offer for at have dem til Venner.
De er kolde, de er friske, de er stærke,
og vor Higen, vore Kræfter vil de mærke,
før de fører os til Slag paa ranke Skuder,
der, hvor Livet er en Kamp imellem Guder.

90

VII

Blot en Haandfuld Ild, der suger Fugt af Rummet,
hvor i Sten den stolte Oldtid er forstummet!

Og vi kalder slige Guder lystne, dovne?
- vi fra Nord, der kun er lystne efter Ovne.

For at være livsudrustet, stærk tilfulde,
skal man kunde døje Hede, modstaa Kulde;

man skal kunne bære Skæbnen, elske Sorgen;
det var tragisk Pligt i hine Guders Morgen.

Selv om alting brister, er der Trøst at øse -
i Tragedien, hos *de store trøstesløse*.

... Er jeg kommen uden Aand og uden Lampe?
Dette Fyrfads Røg er Afrodites Dampe.

VIII

Noget drager mig mod Afrodites Støtte
91 den lidt tomme Sten, som ingen dog kan flytte.

Hun var givet til den halte Gud for Fliden,
men hun tog en mere dristig Elsker siden.

Det er Oldtids-Sangen, hele Dityramben:
denne Dejlighedens Elskovs-Færd med Kampen.

Hun er flygtig, men hun kaarer kun en Heros;
hun har Ares kær, fra da hun fødte Eros.

Selv Penélope, - den blide, Ægtemagen -
er af Æventyr og mandig Daad betagen,

hun, som elskede Odysseus - Modet, Snillet -
holdt hans Arne tændt, hvor langt han sig forvilded.

Hun har næsten noget af Madonnas Ynde,
kristent Taalmod bænket paa en hedensk Hynde.

Men hun er en Genglans kun af Afrodite,
92 som blev født paa Havet i Alverdens Midte.

Større Helteløn kan Helten ikke finde.
... Men hun er jo Ægtehustru, ej Gudinde.

IX

Afrodites Smil bestråler Jordens Øde,
lover endnu kæкке Mænd et hedensk Møde,

naar Terpsikore ej evner mer at styre
Korets Danse med en vædderhornet Lyre -

naar den lyse Pallas tier for at læse,
naar den store Pan er færdig med at blæse -

naar den sidste gyldne Pauke er forstummet,
og Urania er vendt mod Himmelrummet.

Afrodite har sit egen Vid trods nogen,
mens den meste Visdom bliver graa som Taagen.

93

Ofte blev hun smædet som en utæt Hjerne,
Glemsomhedens Aand er hendes Lykkestjerne.

Sjælden ærer hun, hvad alle højlydt agter,
ler ad Ryets Larm som ad de stille Magter,

smiler ganske blidt, som om hun vidste bedre,
naar hun bliver vår de Tosser, *vi* maa hædre.

Den, hun rækker sine Haandle, Armen, Haanden,
rækker hun fra skjulte Kilder Visdomsaanden.

Afrodites Vid er brudt i tusend Straaler
som en fyrig Vin i Skæmtens skønne Skaaler.

Afrodites Vid er Solrus over Landet.
Thi hun ser kun ét og ler ad alt det andet.

Den skal være skøn som Livet, stærk som Døden,
som skal vække Afrodites dybe Gløden.

94

Tit ved Gæstebudet sad hun bortvendt-spydig
imod dem, som var de andres Love lydig.

Deres Hjærnespind - som fine Silkelidser -
vikled hun paa Dril om sine Fingerspidser.

Men naar Ares' Fodtrin runger, som de plejed,
har den gyldne Frue ikke langt til Lejet.

Nogle Gløder oser i et Varmebækken.
Nogle Døre bliver stængt for Vintertrækken.

Og naar Kløgten vaagner, som vort Dagslys skjuler,
Afrodites Haar er fuldt af Visdomsugler.

X

Det er Oldtidssangen, hele Dityramben,
denne Dejlighedens Bryllups-Fest med Kampen.

95

vii

96

97

HOS HEXEN I ENDOR

Jeg gik til en Hex, den Gang Mørket faldt paa,
til Hexen i Endor. Der lod jeg mig spaa.
Hun boede et Steds i en Gyde.
Hun kogte Sejd i en Gryde.

Hun bød mig vakkert en lædskende Skaal.
Hun knælte og spejded med Iver sit Baal.
Hun raabte: "Kong Saul, du er slagen,
jeg ser det saa klart som Dagen!"

Hun gentog med Magt: "Det er ude med Saul!"
- "Ak, Israel er opfyldt af Kryb og Kravl,
jeg ved det, Hex, jeg maa vige,
men hvad vil der ske med mit Rige?"

Og, Hex, naar jeg slutter mit plagsomme Liv,
hvordan skal det gaa med min Ægteviv?
Og, vakre Hex, kan du sige,
om en Søn skal arve mit Rige?" -

"Kong Saul, det er ude med dig og dit Hus.
Din Kongeborg skal de styrte i Grus.
En Ven skal trøste din Kone.
Og den lille David skal arve din Trone."

- "Den lille David, den Harpedreng?
... Den lille David ... hvad Pokker!
Hør Hex, jeg er søvnig, red mig en Seng
i dine udslagne Lokker!"

98

Den lille David faar Arbejde nok
med Folk og med Kone og Børneflok.
Men hvis man til Konge er kaldet,

er man Konge ogsaa i Faldet.

Der raser et Uvejr om Husets Gavl.
Hvad nævnte du David? - Her trøster sig Saul
hos Endors gentileste Hexe.
Lad David med Jøderne exe!

Den faldne Storhed, hvis Tid er forbi,
den nyder hos Hexen, hvem Aander staar bi,
en Hyldest, som Tronens Tyranner ej faar
eller den lille David ..."

99

VISEN OM HIMPERIGIMPE

Der var en Prins. Og der var en Gang
en Vise om Himperigimpe,
om en gammel Himpe, en gammel Gimpe,
en ældgammel Himperigimpe.
Men Ordet har ingen Klang,
og Visen er temmelig lang.

De ypperste Aander i Landet
skulde lære vor Prins et og andet,
som Kongesønner maa lære.
Snart kunde han skelne med Ære
i Rektanglet Hypotenus'en
og en Hest fra en Hestepære.
Han fægted, han pløjede Jus'en
og maatte hos Hofpræsten dyrke
sin sædelige Styrke ...

Men Kongens Løjtnanter havde Forlov
at lære ham det, der er Sjøv.
Og de lærte Prinsen en Vise,
hvis Omkvæd gjorde ham flov,
ja bragte ham rent til Forstening.
Han vidste jo ikke, at som der er Savn,
for hvilke man hverken har Ord eller Navn,
er der, omvendt, Ord uden Mening.
Han troede, de ansaa ham selv for en *Himpe*,
for en *Gimpe*,
for en *Himperigimpe*.
100 Det gik jo dog ikke, at Prinsen var dum.
Saa tog en Dame ved Dronningens Hof
sig for at lære ham alt i en Sum
- at tænde et Lys, i hvis Brydning
det hele fik en Betydning.

Hun lærte ham Kyssenes Smærte
og Favntagets Balsam. Til sidst
(hun var et poetisk Hjærte)
skrev hun med Lune og List:

"Min Prins er hvid og er rød,
hans Aande er fin som Lavendler,
men Prinsen er nu til sin Død

fanget i Hofdamens Bændler."

Men Vers gjorde Prinsen koldblodig,
fordi hun jo ikke en Gang
havde tydet den tvivlsomme Sang.

"Jeg lader dit Mundelæ'r rimpe,
jeg lader dit Mundelæ'r sy
og kysser i Morgen en ny,
du gamle Himpe, du gamle Gimpe,
du ældgamle Himperigimpe."

Hun svared ham uden en Klage:
"Min Prins vil komme tilbage
til den gamle Himperigimpe."

Det hænder saa tit, at en Glose,
som egentlig mangled Forklaring,
blir stærk som en Aabenbaring.
Da Livsproblemet er rasende tungt,
det gælder at finde et Udgangspunkt.

101

Den klogeste tør ej bevise,
at 2 Gange 3 giver 6,
og møder, hvorhen han sig vender,
det Ukendte, som kaldes X
- da hjælper en rask lille Vise,
som gør det til noget, man kender.

Og da vor Prins havde lært den en Gang,
saa var nu den eneste Vise, han sang:
"en gammel Himpe, en gammel Gimpe,
en ældgammel Himperigimpe."
Og vilde man komme og lære ham nyt,
saa sang han og indlod sig ej paa Dispyt.
Nu sagde han Gimpe om Jus'en
og Himpe om Hypotenus'en.

Og Prinsen drog med Marinen paa Tog,
de sydlandske Skønheder gjorde ham glad.
Og Taler ham hilste paa fremmede Sprog
med Tidsrummets fineste Videnskab i
og Vers med al Nutidens ny Poesi.
Han takked for Blomster, han takked for Mad.
Men aldrig var han saa sejrrig og stor,
som naar han forklared de Gutter om Bord -

"Det var jo bare en Himpe,
saadan en Gimpe,
en ældgammel Himperigimpe."

Og hvor han end var, i den stolteste Stad,
med Længsel i Sejlet tilbage han foer
til det ældgamle Hus, hvor en Hofdame sad,
der godt kunde været hans Moer.
Hvad sang han for Viser? Han kvad:
"En gammel Himpe, en gammel Gimpe" etc.
et cetera!

102

Man saa med Bekymring, han arted sig vildt,
og alt, hvad man kostede paa ham, var spildt.
Han lærte den Sang til sin Broder,
til sin Søster, sin høje Moder.
Ja gift med en dejlig og sprænglærd Prinsesse

han ventede knapt, til et Aar var ude,
saa kom han til Hofdamens Hovedpude
og sagde, at Hustruens Lærdom jo blot
var det Himperigimpe, han kendte saa godt.

Og da han blev gammel, slog Vildskaben ud.
Han trodsed som Konge mod Grundlovens Bud.
Han spurgte sin Ven, sin Minister,
som stod ved Statens Ror,
hvad Grundloven var? - "Ak, Sire,
det er et usømmeligt Ord!"

Da lo Majestæten: - "En Himpe!
saa er det en gammel Gimpe,
en ældgammel Himperigimpe!"

Hurra for Himpe og Gimpe,
Hurra for Himperigimpe!
Vi bryder os ikke Spor
om anden Visdom paa Jord.
Man lærte os alle saa meget,
vi senere smed over Bord,
og mange synes, at Livet
er halvt et usømmeligt Ord.
Nu lad os da synge i Kor;
thi denne Prins, det er du, det er jeg,
som følger, trods bedre Belæring,
dæmonisk vor skæve Vej.
103 Da Kongen laa paa sit sidste,
og Præsterne bad og besvor,
han røbed forbavset sin tilvante
Mening om Himmel og Jord:
"Det hele er bare en Himpe,
det hele er vel en Gimpe,
en ældgammel Himperigimpe ..."

HAVNESTAD

Nu fraader Vandene, og Bølgetumlen
fylder den lille gamle Søstads Gader,
der staar med dunkle Ruder, graa Façader
som Børn og lytter med en bange Skumlen.

Tusmørket falder paa. Og Blæsten blader
i Linden; ved en Husgavl slingrer Humlen.
Mens Skummet kysser Skum i stride Rader,
fra Løvet lyder knapt en dæmpet Mumlen.

Skum kysser Skum. Mit Blod kan ogsaa skumme.
Jeg søger Havn i en af disse Slipper.
Luk Døren op for Knejper og for Kipper!

Jeg finder Pigebørn og Kortspil dumme.
Men jeg vil tale ved en ærlig Kumme
om Langfart som en helbefaren Skipper.

PIGEN FRA CADIX

Jeg hærged din Stad med ungdommeligt Mod,
da midt i det vilde Solskin du stod,
men Kjolen var mørk af det strengeste Blaa.
Jeg grebes af Alvor, da ret jeg saa'
Pigen fra Cadix.

Jeg plyndrede Cadix, din Fædrenestad,
skænded dens Templer med Ynglingehead.
Som Tyrefægter i Cirkus jeg stod
og vaded hver Aften i Oxernes Blod -
Cadix, o Cadix!

Dog var der et stortærnet Broderi,
som dine Fingre var Mester i.
Det vandt mit Fribytterhjertes Behag
at elskes af saadan en stormønstret Smag,
Pige fra Cadix!

Fra dine Øjne, som elskelig lo,
til dine Skridt i de lette Sko,
en skrøbelig Kvinde, men stor i hver Fold,
og ingen skal sige, at du var kold,
Pige fra Cadix!

Fordærvede Stad! Som i Oldtidens By'r
tilbad man Stude og alle Slags Dyr
og logred med Menneskeofre og Kræs
for Ypperstepræstens Firskillingsfjæs.
Fordærvede Cadix!

Jeg ler endnu ad min raske Dom,
da denne Kapun mig i Vejen kom.
Jeg stak i hans flommede Bug min Dolk!
- "Jorden er ikke for Fæ, men for Folk!
Min Hilsen til Cadix!"

Pige fra Cadix i Kjolen blaa,
der tæt som et Kys til dit Legem laa!
Jeg kyssed saa ofte, min Vej faldt forbi,
din fine Haand og dit Broderi,
Pige fra Cadix!

Jeg kyssed din Haand for hvert Silkesting,
jeg gav dig omsider en gylden Ring,
hægted dig fast med en Sølv-Agraf
og bad dig være for evigt min Straf,
Elskte fra Cadix!

Men Krigen for Krigens egen Plasér!
Man kan jo ej blive, hvor Pigerne ler.
Man ønsker at kæmpe i større Rum
mod federe Tyre med dybere Brum

end nogen i Cadix.

Jeg laa ved Jævnøgn og ventede paa Bør,
mens Havnen myldred af skumslagne Søer.
Om Børen var sløj, eller Børen var god,
jeg kyssede dig ved Ebbe og Flod - - -

107

TIL EN

I Gyngestolen i det lyse Hus
sidder den allerfejreste og vugger.
Man hører Gængens Lyd og Kjolens Brus
og Aandedrættet, naar hun muntert sukker.
I Gyngestolen i det lyse Hus
den unge milde Frue muntert vugger.

Let bølger Stoffet om den Skønnes Knæ;
hun smiler med en fin og trodsig Hage,
som sad hun under Livets gyldne Træ
i Mildhed bænket nu og alle Dage.
Let bølger Stoffet om den Skønnes Knæ,
og ganske tyst de lette Gænger klage.

I hendes Øjne læser jeg min Gunst,
de smægter med en Smule bleget Flamme,
men flammer dog - som kan hun denne Kunst:
at være festlig, altid dog den samme.
Der sidder hun og gynger - uden Kunst,
bestandig frydefuld og dog den samme.

Hun hører til den lykkelige Slægt,
hvis Aande stiger frit, hvis Fod ej tynger
... Da kommer mine Djævlerier frækt
og til den smilende en Byrde slynger.
Dog mister hun ej Hjærtets Ligevægt,
kun stærkere paa samme Sted hun gynger.

Let bølger Stoffet om den Huldes Knæ,
og ganske tyst de lette Gænger klage,
108 som sad hun under Livets gyldne Træ
i Sejer bænket nu og alle Dage ...

109

SORTE BLOMST

110

Jeg kom som ung til den store Stad,
hvor Larmen og Kvinderne gjorde mig glad.
Jeg boede i Værtshuset "Bondens Bekomst"
og elsked en Fe, som hed "Sorte Blomst".
Hetærens Bryst var den stejle Bro,
hvorover mit Hjærte fuldtonende lo.
Hendes røde Mund, der var trang og smal,
af Latter klang for hvert Syndefald.
Hun lo ad Vorherre selv og hans Kors
og vendte Præsten sin Bag som et Hors.

Jeg boede i Værtshuset Bondens Bekomst
og elsked en Fe, som hed Sorte Blomst.
Den Rædsel, der volder saa mange Fortræd,
den gjorde mig ikke det mindste ræd.
Jeg syntes, at Byen var herlig og stor,
og Sorte Blomst stod hver Aften i Flor.
Hendes Sjæl var stum som de Dødes Port;
intet Kulstøv er mere sort.

Hendes Blod var vildt som den solviltre Dag,
Letsind og Flamme, Ild og Bedrag.
Kul hendes Øje og Kul hendes Skød,
men hendes Attraa var Nellike-rød.

To Junkere tjente ved ét Regiment,
som Sorte Blomst gennem mig har kendt,
den ene, en Fændrik, men halv Teolog,
som sukked for Blomst i det snurrigste Sprog.

Hun lo ad hans Præk: "Du kan hente din Løn,
naar Sorte Blomst beder Aftenbøn!"
Hun sparked ham fra sig: han kom kun igen
mer værdig ...
Han havde en Galning til Ven,
som blæste Kornet, og som løb mig paa tværs,
thi Blomst kunde lide hans Løjer og Vers.
Han brugte et Mundheld, den pralende Hund:
"Man kan ikke blæse med Mel i sin Mund."
Og skønt han selv havde Kærest og Mor,
vil han elskes af Blomst og betale med Ord.
Og siden gik han og klynkede til: -
at Blomst havde sat hans Sundhed paa Spil,
og skabed sig lyrisk og tragisk, den Nar,
for en Sot, som det halve Neapel har.

Hans Mo'er havde Gaarde og Gods, blev jeg vaer!
hun ejede Møller ... men kneb paa Moneten.
Jeg drilled ham: "Per, De har Mel i Trompeten."

Kulsukker hedder en Urt, som gror
paa ensomme Pletter i Forstadsjord.
Kulsukker gror ved en fjærnere Kro
i Forstadens Udkant. Der søgte vi Ro,
naar Byen en Søndag var død overalt
med Sol paa Asfalt og Sol paa Asfalt.
Jeg smykked Hetæren til Elskovskamp
med Navne som "Kulsukker", "Fluesvamp".

Nu skal jeg fortælle Dem rent uden Spring
en Strid, som kom over Ingenting,
blev yppet en Søndag for Tidsfordriv
og endte før Aften den Møllersøns Liv.

113 Man kan ikke elske og være sund,
man kan ikke blæse med Mel i sin Mund.
... Og havde han Kærest og Mo'er, som han sa'e,
saa kunde den Fændrik vel holde sig fra!

Vi sad omkring Kroværtens Suppeterrin
med Blomst bag det soledede Rullegardin.
Og Teologen han vrøvled om Sjæl,
til Sorte Blomst var saa døv som en Fjæl.
Da fik jeg Blomst til at indkræve Vin,
som Per skal betale til Pers Ruin.

Hvor krymped han sig, den vittige Per -
han havde slet ingen Rigdomme mer!
Han krængede Lommerne ud paa sit Tøj
(jeg vidste saa sikkert, at Pralhalsen Løj.)
Men Skøgen, der elsked ham hidsig og hedt
og troede ham fattig, nu tav hun med ét.
Thi Per havde snydt - hendes Fændrik bedrog!
hun fandt i en lønlig Lomme en Bog
med Pakker af Sedler i Blaaf, Gult og Grønt,
der gælder i Landet som kongelig Mønt.

Hun sagde: "Din Lykke, der var kun Papir,
der flyver den, Per, over Tage og Spir."

At plukke alle hans Sedler itu
og strø dem for Vinden ... det var kun et Nu.

Han stod, som han knap kunde tælle til tre:
"Nu faar jeg ej mere min Kærest at se!
Jeg skulde giftes og købe Gaard.
Nu bliver det ikke i mange Aar.
Her fik min fædrene Arv sin Bekomst.
Jeg vilde jo ogsaa ha'e Sorte Blomst."
114 Til Krostedet hørte en Rejsestald
med Prangere, Hovtramp og Piskeknald.
Det morede Blomst, naar hun var der som Gæst.
Hun frygtede hverken for Mand eller Hest.
Der gik han i Stilhed, uden det saas,
og hængte sig op i den inderste Baas.

Men jeg gik til Værtshuset Bondens Bekomst
og spiste til Aften med Sorte Blomst.

LÆNGSEL EFTER NEAPEL

I Dag brænder jeg efter Neapel,
det brede, paa Vulkaner fra umindelige Tider myldrende
og altid splinternye!
Dronninge-Søstaden i Pjalter,
hvor det hellige vilde Sollys er hverdags
som Skidenheden og Støvet,
den alle Rammer brydende Hverdag
i det uoverkommelige Neapel.

Jeg brænder efter Bølgeslaget og de travende Heste
og den lurvede Markedsgade ved Mørkets Frembrud,
hvor Pigen talte sit grove Fransk fra Algier,
og Arabere og Marokkanere i sjældne Dragter
tilbød endnu sjældnere Varer og Tjenester.
Jeg brænder efter disse Bølger og Bredder,
hvor Oldtid og Middelalder og Nutid
har elsket og æventyret,
har kriget og snigmyrdet og drevet Handel,
væltet i Tyranner og Blodbad,
der kun gjorde Jorden rigere paa Mennesker.
Det ganske uoverkommelige Neapel!
- hvor den skønne Svælgen i helliglange Klæder
løser sit Haar og sine Blomster for den korte Lystighed,
hvor Gyderne har slimet Mørke til Knivstik og Forbandelse.
hvor alle Violiner er falden i Rendestenene
for at have des højere Himmel at juble imod
(de vaade himmelfaldne Violiner)
men Rendestenene udspyr Fiskerprinsesser
og Tiggergydernes Kloakmund
eneste levende Vandliljer og Madonnaer.
116 Aa hvor strømmer de, færdes de
paa det solbelagte brede Via Roma!
Helt oppe fra det store Musæum
og helt ned mod Havnen - denne statelige Hverdag!
Kaffehusene og Posilipo-Vinen
og Damen fra det nærliggende Salerno,
som skyllede op midt i Trængslen,
en Legemgørelse af Via Roma.

Og jeg brænder efter de mørke Kirker,
kryptagtige med Altre,
hvor bodfærdige, sortbeslørede Syndersker
knæler for Hellighedens Lys og hvide Roser
og søger umulig Skygge
i en halvhedensk Gudsdyrkelse.
Og Damen fra Salerno
- en eneste Solbølge
i en sort Særk af Silke!

117

NÆTTER

I

Jeg hører, mens Frostnattens Maane driver,
en Lyd i det Fjærne af Lokomotiver,

de skifter Skinner og opkaster Flammer,
mens Maanen fra Højden gør lyst i dit Kammer.

Der pranger i Natten langs Gader og Mure
en Lysglans fra Menneskers Huse og Skure.

Vinteren bider os Buler og Skrammer.
Vi svarer med sprukne Lamper og Flammer.

II

Den natlige By var et glædeløst Skue,
hvis Maanen ej gjorde saa lyst i din Stue.

Den vandrer der øverst saa tavs og forbinder
118 mit Savn med al Verdens Itog og Skinner.

Den Maane har set mig paa Østersø's Færge.
Den Maane har fulgt mig i Sydtysklands Bjærge.

Hvorhen jeg end suste paa alle de Mile,
saas Maanen højt oppe samtidig ile.

Vi kom til Verona, da stod den derude
paa Taa for at kigge igennem vor Rude.

Vi vaagne en Nat nogle Mil før Milano,
da Toget med ét gik *piano-piano* -

og bag vore Ruder, der glimred forgrædte,
saas Maaneskin paa den lombardiske Slette.

Jeg glemte det ikke for senere Tanker,
hvor sælsomt lombardisk var Løvværk og Ranker.

Højsletten ligned et Kirkegaards-Øde
119 med Fabelblomster, der alle er døde.

III

Der strømmer herved fra den maanerene
Luft som en Længsel imod det Ene.

En Enhed du søger paa Torve, i Smøger,
i alle Kirker, i alle Bøger.

For *den* gad du stjæle dig Vej gennem Stene.
En Enhed jeg søger; hvad hedder det ene?

Et Bord for at mættes? en Ovn for at dovne?
Ak jeg har hvilt ved saa mange Ovne!

Og jeg har drømt ved saa herlige Barne,
men ønsked som Trolden blot titusind Arme.

Begærer jeg Magt da og Myndigheds Mine?
Ak Venner, jeg hører slet ikke til hine:

fordi jeg som Fyrste dog aldrig forliged
mig med, at en anden tog Naboriget!

Jeg elsked Berømmelsens Morgenrøde,
hvor Hjærtet blir ungt af det Lys, det skal føde,

men søgte en Styrke langt bedre end Ære, -
hvorved selve Livet blev værd at begære.

En Enhed, en højeste Enhed maa findes,
en Glans, hvoraf alle dets Dybder beskinnes.

Hvad er det, vi søger i Byer og Bøger,
naar ej det er Ry eller Magt eller Skøger -?

Ak giv mig som Afgrunds-og Himmel-Stormer
det Greb, som kan knytte de tusinde Former,

den Kløgt, som faar Livsens Guldnøgler givet,
kongelig, uden at sparke til Livet,

121

den dybe Drift, som blev aldrig stillet,
men sejrende ser i Alverden sit Billed.

Hvad kan jeg da ønske? Lidt Brød og lidt Ære

Men foreløbig kun Ret til at være.

122

I PARIS

Hun var af de Kvinder,
hvem ukendte Kræfter blev givet.
Fyrstinder, der rejser
incognito ude i Livet ...

Som født med et Scepter
hun hersked bekvemmest foruden;
hun havde den Vane
at optræde uindbudet.

Alene med Blikket
betvang hun to Gadebetjente,
som kaldtes til Hjælp
mod den trodsige Ubekendte.

Hun lignede Judith,
som just havde Perseren slagtet.
Det kribler saa dejligt
at blive saa dybt foragtet!

En knejsende Bronze
med haanende Blik (*que diable!*)
blodig som Spanjens
og Maurernes grummeste Fabel.

Med Øjenlaage
saa tunge og svulne af Flamme
og haanlige Skuldre
som sprungne af kongelig Stamme.

123

Hun havde den Skønhed,

som Intet i Verden forsoner.
Hvert Ansigt bær' Budskab
om kommende Revolutioner.

Hun tegned med Fingren
Sandhedens Linjer i Sporet
af Vinen, som randt
fra de væltede Glas over Bordet.

124

ENEZIANE FANTASIER

Saa meget Løvværk hænger
skyggende ud over Mur,
saa mange Skodder stænger
for Solen de Vinduers Bur.
Jeg følger Stemningens Veje
forbi Palads og Palads.
Jeg naar ad Lagunens Leje
tilsidst vel den store Plads.

Hvis noget ukendt ej møder,
som gør mit Hjærte stort!
... det rustgule Marmor gløder,
og Skyggen er favnende sort ...
hvis ikke jeg møder en Lykke,
og allerhøjstsammes Portræt
ror frem i Takt til et Stykke
af Fløjte og Klarinet -!

Saa sejler jeg lykkelig ledig
... I Gaar under samme Sol
blev Moren af Venedig
hidkaldt, som Dogen befoel ...
Bag stille Lagunepaladser
aabner sig vrimlende stor
den ældste af Byens Pladser:
der staar han, den krigerske Mor.

Duerne flyver derover!
Han hilses af Doge og Raad
125 blandt Støtter af Marmor og Kobber.
Desdemona gaar i hans Baad.

Gondoler er saa lette,
hans Byrde var saa tung.
Men Bølgerne bliver ej trætte,
Bruden er blussende ung.
Han luder sit Broncehoved
tungsindig i Jomfruens Skød,
og den, som blev ham lovet,
er hvid og god som Brød.

Der holdes paa Byens Taverner
adelig ung Pokulats.
Man hædrer i gammel Falerner
de to - og citerer Horats.

Man klinker til Morens Minde,
det synes for evig Tid
en Daad, at en Patricierinde
har sagt Ætioperen hvid.

... I Ædle! - ja hylt mig i Tide,
mens Moren er from og god ...
Ak Klødsen ved Skønhedens Side,
som tynger den muntre Flod,
er mig ... Og dyrt bliver Lykken,
der adler os, betalt.
... De siger: en Mor i Venedig
har sin Desdemona kvalt.

Rundt om i Syden finder
man Gader med Lavasten
126 og Kvinder, som sidder og spinder
i Skyggen med deres Ten.
Og her ved Lagunen blunder
i Skyggen saa mangen Person,
hvis Skønheder ungt sig runder
om Kap med en Vandmelon.

En uklog Mor, der vil sætte
sin Sjæl paa et enkelt Kort
og for en eneste Trætte
slænge sin Livsmønt bort!
Langt heller ved Sol eller Stjærner
da færdes i Ungdommens Baad
og vædes af gammel Falerner,
af Dug og af Fløjtegraad.

Sol i Lagunerne vækker
Æventyr op i mit Sind.
Let gennem Døre og Sprækker
lister mit Øje sig ind.
Jeg frygter kun Stortorvets Stene.
... Da kommer skøn Portia
i Baad med den fine Verbene.
Jeg slipper ikke derfra.

GIULIETTA I GRAVKAMRET

Et Marmor uden Plet er denne Dukke,
hvis lange Haar sig sort som Natten ringler
omkring det magre Legems stolte Vugge,
nær hvilket Romeo i Døden svingler.

Let blegner hendes Læbers fine Lukke.
Men intet Træk forstyrres hos den Smukke,
der hviler, som hun sov, forklaret næsten,
dræbt - mon af Maanestraaler eller Pesten?

Selv Døden rev fra disse Træk ej Masken.
Og naar hos andre Veroneserinder
vi endnu samme Dødsberedthed finder,

da lad os gløde for dem, selv i Asken,
og kranse dem og os til Bryllupsfesten ...
Forraader de os - vel, vi vælger Pesten.

128

VENEDIG

Man kommer til Venedig ad en Jærnbanebro
- en By i Lagunen, som aldrig gaar til Ro.

Der findes ingen Maager. En kurrende Sky
af Duer bedækker den vognløse By.

Af alle de Kvinder, som i Venedig bo,
gaar de halve med Tøfler og de halve med Sko.

Hvis du er velbeslaaet og ikke altfor bly,
hver eneste Aften kan du have en ny.

Og de, som kun har Tøfler, har om Skuldren et Sjal.
Men de fleste har en Elsker og desuden en Gemal.

Man hører i Venedig for hvert et Skridt, man gaar,
en Gondolieres Tilraab: *La gondola, signor?*

I Følge med to Landsmænd jeg kom der som Gæst.
Den ene var en Købmand, den anden var en Præst.

Vor Købmand steg i Baaden og skyndte sig at bé'
om at blive roet hen, hvor de smukke Piger lé.

Der stod vi andre flove og vidste ikke Raad,
indtil Pastoren vinked ad den følgende Baad.

129

Vi sejled til den Ø, hvor de døde har Plads,
og til en anden Ø, hvor der pustedes Glas.

Min Præstemand var frisk og fornuftig hans Snak.
"Der smider han sit Hjærte i den store Kloak.

"Jeg kendte som ung saa mangen fiffig Ka'l,
der dog kom til kort i en mudret Kanal,

"men leved længe efter og troede, ja mindst,
at have vundet Livets allerstørste Gevinst."

... Man hører i Venedig for hvert et Skridt, man gaar,
en Gondolieres Tilraab: *La gondola, signor?*

Man tror, Venedigs Nætter bliver tilbragt med at ro
og beruse sig i Vand under Sukkenes Bro.

Ak nej! Naar Stadens Skønne forelsker sig saa let,
vil de drikke fyldig Vin og vil spise sig mæt.

Da ler de højt og følger, saa langt som du vil.
Uden Serenader har du vundet dit Spil.

Som trinde Pælemuslinger gror paa deres Pæl,
saa gror Venedigs Skønne: de fleste mangler Sjæl.

Det hele Venedig er dog en sær Butik,
et Dukkeskab med Skuffer og blank Mosaik.

130

Og da jeg gik derind, fik jeg en Trylledrik.

Det bugter sig i Gange, hvor man kan løbe vild.
Det er en Klynge Slinger, som udspyr Sol og Ild.

Det er Medusas Hoved ... se nærmere til!

Medusas Datter aabned vor Købmand sin Mund.
Der findes ingen Blomst i Venedig som hun.

Der findes mange Flaner, som tager lange Skridt
og som i Raahed - ritsj! - gaar tyve Mil for vidt,

men ingen som hun, der har stille sat sig hen
med sin lille trange Mund for at opæde Mænd,

som sidder med sin Attraa saa feberagtig stum
og giver Mandens Tanker des vildere Rum.

Det ligner Svangerskab - dog nej, hun fødtes gold.
Hun er Medusabilledet paa Byens blanke Skjold.

Jeg gad se Venedig paa en Festdag,
naar alt, hvad den rummer, tropper sammen
og rejser sig for vildt at sprænge Rammen,
Venedig er den underligste Verden.

Jeg gad se Venedig i dens Storhed.
Denne Stad - er den bygget paa Pæle? -
giver Storhed selv dem, der mangler Sjæle,
og har Vand til at slukke store Flammer.

131

Venedig er en Verden for sig,
organisk, et havomslynget Hele.
Jeg gad se dens splidagtige Dele
hylende - en Kampdag, en Festdag.

Og jeg tror, at de vilde klinge sammen,
og i Luften vilde Duerne sig parre.
Og Venedig vilde le ad alle Narre,
som ikke var født i Venedig.

Der findes her i Verden saa mangen fiffig Ka'l,
der er kommen til kort i en dyndet Kanal.

Det gik mig som Præsten: jeg turde ikke bé'
om at blive roet hen, hvor de smukke Piger lé.

Man førte os til Øen - de dødes Hvileplads!
og til en anden Ø, hvor der pustedes Glas.

Er jeg som denne Præst? Er mit Liv halvt forbi
og rinder kun i Draaber, som jeg gør til Poesi?
(jeg har kun mit poetiske Glaspusteri)

og kan jeg ikke føle, som andre, Fryd og Mén?
- da ro mig bort til Øen med de mange hvide Sten.
Dér er, selv i Live, mit rette Land og Len.

Men jeg er varm. Jeg mærked min Styrke i Behold,
da jeg saa' Medusas Hoved paa Byens blanke Skjold.

132

IL LETTO

Til Signora Giovanna -

Den Jærnseng med Kniplingepuder
bred som den rolige Nyden,
den minder om Ungdomsrejser
og Middagstimer i Syden,

hvor Søvn er tryk som Naturen
og Kniplinger haves kun ægte;
det hele er købt for en Hægte,
selv Helgenportrætet paa Muren -

hvor Kalkning og Kamfer fjærner
en Huslugt - af Olien og Osten -
hvor Sengen er hvid, og hvor Resten
bli'r renholdt med Vievandskosten.

Der luer bag Skoddernes Mørke
et Skær paa de Kniplingepuder,
i hvilke som unge Turister
vi sover til Middag som Guder.

Hvem ved hvilke Syndens Sirener
trods Lovbud og Myndigheder
paa denne Seng for en Time
har hvilt *hvilke* Yndigheder?

Og ikke Sirener, nej Kvinder
med Hjærter af fineste Silke-
133 Kniplinger fra Valenciennes
har hvilt her en Time ... Ak hvilke?

Paa Sengens Fodstykke græsser
idylliske Æsler og andet,
og Billeder ses af Prinsesser
fra Soria-Moria Landet.

Den dejlige Dronning af Saba
hun er med Muldyr og Gaader
paa Vej for at prøve Kongen,
som i Jerusalem raader.

Men selv blev hun haardest prøvet:
et Sted ved et Muldyr-Skifte -
hun tabte sin Dyd til en Slave
og misted sin Yndlingsvifte.

Og da hun kom frem for Kongen,
han afslog hver hendes Gave,
da Dronningens fineste Gaade
var skænket en kulsort Slave.

Den unge Kong Salomon rakte
den blussende Dronning Viften,
som Slaven havde bragt ham,
det sikre Pant paa Bedriften.

Hun hviskede: "Det var ved Middag
i Herberget, og jeg brændte
efter Jerusalems Konge:
da lod jeg en Slave hente.

"Jeg hentede en kulsort Slave.
Jeg selv er brunet af Solen.
134 Kong Salomon, du er en Daare!
jeg vilde jo elsket dig saare!"

Ved hver Station paa sit Hjemtog,
ved hvert et Mulæsel-Skifte
tog hun en Slave til Elsker
og sendte ham bort med en Vifte.

Hun sendte dem alle med Vifter
til Salomon en efter anden.
Han ejede en Samling, hvorover
af Længsel han gik fra Forstanden.

Han tilbød tilsidst sit Rige
blot for den Naadegave
en Time at blive den dejlige
Dronning af Sabas Slave.

Men Sabas Dronning lod svare,
at lykkelig lægt for sin Iver
hun elskede desværre ej Kongen -
"Ak var han en Mulæseldriver!"

... Hvor snildt og forslagent de knejser
de Kvinder med Hjærter af Silke-
Kniplinger fra Valenciennes,
vi søgte paa Ungdommens Rejser!

Nu tror vi paa Drifter som Straaild
og Troskab som Favnebrænde.
Vi tror ikke mer, der er Hjærter
som Kniplinger fra Valenciennes.

135

viii

136

137

Der findes Asner, som vil have,
at Nattergale med en Sæk
hver Morgen skal til Mølle trave.
Jeg kalder denne Fordring fræk,
da ingen Nattergal forlanger,
at noget Asen bliver Sanger.

(Efter *Bürger*, se tilforn)

GRAVE

Og før vi ved af det, er det forbi,
alt Livets livsalige Djævleri ...

Paa Kirkepladsen St. Clara,
hvor et Par Elme hælde,
der ligger Carl Michael Bellmann
og har ikke mer at fortælle.
Akademiet har rejst ham
en Sten, den største i Haven,
hvorunder Carl Michael Bellmann
er ... altsaa ... begravet.

Her hviler nu Stockholms Digter
maaske og befinder sig vel.
Den tæt tiltrampede Jordbund
ernærer end ikke en Nælde.
Naar Nabogyderne gjalder
af Sværm og af Sange ved Kvæld,
da ryster kun Elmenes Kroner
skæmtende med deres Bjælde.

Og jeg har set et Under
ved Graven en Sommernat:
et Pigebarn kyssede Medaljen,
som Akademiet har sat.

138

Halvt lod hun sig løfte, halvt klatred
hun op paa den kolde Sten,
mens fyrige Ungersvende
holdt fast ved Mamsellens Ben.
Der drak hun fra Sanggudens Læbe
en Rus, som var dobbelt sød,
fordi hun selv var saa ildfuld,
hans iskolde Mund saa død.

Hvor hviler en Digter vel bedre
end mellem sine egne ...
paa den snævre Plads ved St. Clara,
hvor Livet er nær alle Vegne -?
Man smuldrer allertryggest
i Fædrelandets Skød.
Der gør man de største Undere
- efter sin Død.

Og Elmen begyndte at smælde
og hviske og svinge sin Bjælde,
som vilde den gøre bekendt:
"I Aften har Bellmann omsider
sit rette Monument."

Hvem var hun? En Datter af Ulla?
hvis Uskyld (en skøn Ruin)
var styrtet ... maaske i Aften,
til Valhorn og Violin -?

De fleste er bange for Graven,
men hun tog Døden med Trumf -
hun var som et Billed paa Livets

evige unge Triumf.

139

Jeg dvælede længe ved Stenen
den lyse Stockholmernat
og husked en anden Digter,
den kække, landflygtige Heine,
som fjærnt fra de tyske Alkover
og hjemlig dryppende Regne
et Sted paa Montmartre sover
saa fornemt og dybt forladt.
Der saa jeg en Gang den Ligsten,
hvorunder han lagdes ned,
en Sten, hvis taalmodige Flade
var strakt paa den vandrette Led,
som skulde den lave Tavle
forraade med spøgefuld Viden,
at det, man med Flid holder nede,
des bedre vil staa imod Tiden.

Men ingen nordtysk Pige
kan over hans Gravsted sprede
sit fattige Knippe Violer,
en blid og beskeden Resede.
Ak Vejen er lang - saa lang,
de tyske Blomster vil falme.
Maaske vil en Kejserinde
dog sende sin Digter en Palme
og dø for en Snigmorders Dolk
som Tak fra det skønsomme Folk.

Og dette er just i sin Orden;
thi han lo ad de Bjørne i Norden,
og med Spøg holdt han Mismodet nede
og spared ikke Ømhed og Vrede.
Og som der er ingen Retfærdighed til
af højere Art end i Handel og Spil,
hvor det gælder, at 2 plus 2 er 4,
140 det er Daarskab at spille paa Lire,
og "kom os ej nær med dine Harper,
her slaas vi som de røveriske Karper",
og "der gives paa Jord ej Suveræner,
vi har hver vore egne smaa Domæner"
(Journalister, Pietister og Hyæner)
"det gælder kun at regne med Tabellen
- med den lille - ellers gaar du strax i Fælden",
saa blev Heinrich Heine jævnet med Jorden,
og han ler endnu af Bjørnene i Norden.

... Han var fra sin Ungdom en Mester,
hvis Navn blev kastet fra Hav til Hav
som en drivende Palmestamme,
som Maanesølv eller Rav.

141

JULEBREV

Jeg ønskede at skænke det hele Paris
til mine tre Piger
med Seinen og Luxembourgs Paradis,
Versailles' Æventyrriger.
Til Kitty Drue og til Ilsuccia,
og til deres Moder, Fru Annuccia,
jeg ønskede at skænke det hele Paris!

Jeg gik til det straalende Bon-Marché.
Jeg klatrede paa Trapper og Stiger,
og dejlige Sager fik jeg at se:
en Kaffekande med mærkelig Hank,
en Pelsværkskaabe til tusind Frank,
et Æsel som skryder, en Dukke, som skriger.
Jeg vilde købe det hele Paris til mine tre Piger.

Jeg vilde købe to Gedebukke
til Kitty (de var for Resten saa smukke.)
Jeg vilde købe paa Bon-Marché
den nyeste franske A B C
til Ilse og skrive: Min Julegris,
Ilsuccia mia, læs og bliv vis!

Og skulde vel Moderen staa til Skamme?
Jeg købte en højrød Silkevest
fra Væverier, som findes i Brest,
til Anna - "som Tak til en gammel Flamme".

142

Men tænk! de kunde, ved Bon-Marchés Bank,
ej vexe en Seddel paa tusinde Frank!
Jeg havde i Haanden en Tusindfranks-Note.
Men Varerne blev mig dog ikke betro'te.

Og da jeg kom ud fra Bon-Marché
lidt trist, som jeg ikke nægter,
i Tusmørket gik der en fattig Mand
paa Gaden og solgte Prospekter.

Jeg købte Versailles, jeg købte Paris,
han solgte det hele til nedsat Pris
fra Kirken paa Place Madeleine
til Luxembourgs skønne Fortæne.

Jeg ejer Banknoter paa tusinde Frank,
naar bare de Folk kunde bytte
i Bon-Marché, som er Tidens Bank,
og som er til usigelig Nytte.

... Her købte jeg nu for lidt Smaamønt
Paris og dens Æventyrriger.
Jeg havde jo lovet at skænke Paris
til mine tre Piger.

143

DANSK FORAAR

Naturen min Elskerinde
har taget sit Forklæde paa,
sit Forklæde af Anemoner,
slængt over Kjølens Graa!

Naturen min Elskerinde
er bleven saa formiddagsklædt
med grønne Buketter ved Bæltet.
Nu er jeg ilde stedt ...

Jeg sidder atter i Lunden
paa Bænkens frønnede Træ
og stirrer henad en Gangsti
med Hænderne under mit Knæ;

jeg attraar de spirende Urter
og trækker dog Vejret saa frit,
hænger ved dette Klæde
af Grønt broderet med Hvidt.

Naturen min kyske Veninde
skænker mig Sol og Læ
og alle Slags friske Farver,
broderede ved hendes Knæ.

Men blir det mit Hjærte for broget,
saa slaar der en Nattergal
i Haven, til Tegn og til Trøst: - at
en anden er ligesaa gal.

144

Naturen min unge Moder
har rakt mig sit Forklædes Flig.
Og endt er Dæmonernes Hærværk.
Jeg er i mit Himmerig.

145

AFTENANDAGT

Det er den Stund, da Mørket, sig bredende,
opfylder Haverne, Vangene,
da Pindsvin sværmer i Gangene
og Tjenestepiger ved Ledene.

Den Time, da Natten, den fredende,
vækker i Villaen Sangene,
mens lille Rebekka til Klangene
luger Salaten i Bedene.

Den Stund, efter Dagen, den hedende,
da Blomsterne rejser sig prangende,
men Fuglene tier bag Hangene
og Vejene lytter til Fjedene.

Nu slæbes de selvopgivende
søvntrætte Smaaabørn i Badene.
De bér til den Alt-forladende.

Nu skjuler sig Svanen i Sivene.

Og Moderhjærtet, det anende,
er bleven vidunderlig drømmende.
Hvor taler du sødt og formanende,
Caty, min Svane paa Strømmene.

146

BREV FRA LANDET

Efteraarsdage, Regnvejrs-rolige,
i det Ømt-Forbundne, i det Dybt-Fortrolige.

En Ledsagerinde, der sidder hos
og botaniserer det bløde Mos.

Et Regnvej, et Regnvej har sølvstænket Kappen,
men Træet gi'er Ly foran Hovedtrappen.

Og Øjnene bort imod Laden vanker
i gamle, betænksomme Tagskæg-Tanker.

Hvor er de Høst-Timer
tunge og frodige,
fulde af Bedrifter,
som ikke er blodige.

Bag Plovstyret brummer
Forvaltren i Skæget,
og Muldvarpen roder
i Grananlæget.

147

Og al Ting er Travlhed,
selv Regnen gør Nytte.
I Bryggerset Mejersken
vender sin Bøtte.

Ejeren og Ormen
er alle Patrioter,
som hver har sit at passe,
en Flok af smaa Despoter.

Før blinkede Havet
i Solen og Brisen,
og over Altanen
der knirked Markisen.

Nu daler de Uger
og Dage saa tætte,
mens Hjærterne suger
sig store og mætte.

Og Elskeren løser
sin Elskedes Tyl
for sidste Gang
i et græsgrønt Idyl.

For sidste Gang
skal den høstklamme Tue
tændes af jublende
jordvarm Lue.

Der holder en Bonde
med Tørv og med Brænde
til Næring for Ovn.
Vor Sommer fik Ende.

148

Her damper en evig og velsindet Taage,
mens Tasmørket lukker for Huller og Kroge.

Vort Blod, som af Ungdom i Fortiden svulmed,
skal lære at gløde ved Mørket og Mulmet -

vort Væsen, som Kulden behandler ukærligt,
- at aabne sig dobbelt saa menneskeherligt.

Ved Efteraar sidder de visne Eroter
ved Ovn og gløder de iskolde Poter.

ix **MENNESKET**

150

151

Jeg er en Kongesøn, som blev født til megen Lykke,
og jeg elsker hele Verden ... og jeg blæser den et Stykke.

Og jeg hører hele Verden som et væligt Udyr larme
for at omslynge mig med Hundredtusind Arme.

Og den lurder paa mit Liv mellem Skær i skjulte Bugter
som en Slange under Løvet - for at øde dets Frugter.

Og Alverden tror mig fældet og hos Døden fast forhyret,
men jeg vandrer velbestøvlet paa Ryggen af Dyret.

Og jeg elsker den. Jeg fødtes til Fare og til Lykke.
Og jeg og Verden blæser hinanden et Stykke.

Jeg har genkendt Dragens List hos en meget kysk Prinsesse,
som var kongelig og from ... og en Gang paa en Kærmesse

hos en Slangetæmmerske, som med Haanden fuld af Slinger
mig bød en spændig Favn, som jeg modtog uden Anger.

Havde Kongens Barn mig fristet, saa var for Gud vi gifte,
og min Verdensfart var udsat til næste Kongeskifte.

Havde Slangetæmmersken med sin Ild ej sønderslidt mig
og jeg ej elsket hende - hendes Slinger havde bidt mig.

Men jeg saa med Studsen Dyret i dets stumme slange-nøgne
Forladthed, og jeg rørtes af et Glimt i dets Øjne.

152

Thi de Øjne elsked mig med en talende Flamme:
"Skønt vore Viljer strides, er vor Lyst dog den samme."

Og jeg kaldte disse Øjne med de helligste Navne.
Og jeg selv har tusind Arme, og jeg kunde alt omfavne.

Ja paa min Vandrings Tinder jeg svimler kraft-berøvet,
naar jeg skimter ej det Levende, som lurder dybt bag Løvet -

naar Taaber spørger Prinsen, hvor hans smukke Dragt er skaaret,
og fritter travlt om Kongesønnens Indtægt om Aaret.

Aa disse Mænd og Kvinder med dumme Smil og Næser,
der kan slet ikke fatte de Stykker, Prinsen blæser.

Der er Folk, hvem hans Letsind forbitred uvilkaarlig,
og andre, som til Gengæld finder Prinsen for alvorlig.

Der er Folk, han aldrig kendte, som fornægter ham og hader,
fordi han er en Søn af en Konge - af sin Fader.

Af Frygt for deres Arne de krummer sig og krymper,
og de kalder ham en Prins uden Land, derfor en Stymper.

Men jeg elsker hele Verden, og jeg blæser den et Stykke.
Jeg er en Kongesøn, som blev født til megen Lykke.

Jeg er kommen som et Raab fra Livets store Skove.
Ej ændrer jeg en Tøddel ved Eders Hverdagslove.

De Love kan I knytte saa fast, I selv det nemmer,
I vil dog altid mindes, at Skovene har Stemmer.

153

Ja Skovene har Stemmer, og Havets Sandbunds-nøgne
Bugter synes blinke med blaa og grønne Øjne.

Og jeg elsker disse Øjne, og min Lyst er ikke styret,
før jeg ser min arge Elskede - Verdensuhyret.

Ad slimede Kanaler med Dynd og Pakhusrotter ...
for at søge Drypstenssale og underfulde Grotter ...

jeg iler med et Hjærte, som Guden Pan forfærded,
og med et Mod til Døden, som Prøvelser har hærdet.

Jeg vover tit, naar Nætterne er bællene sorte,
at kalde paa den Dejlighed, der bor nær Dødens Porte.

Og i søde Middagsstunder, naar Slangen var bedaaret
af sit eget store Hjærte, jeg blev til Elsker kaaret.

Da gælder det at tage det Nu, som bliver givet,
for at favne Livets Drage, som staar mig efter Livet.

Men Haanden maa jeg støtte paa Verdens trygge Axe
for at undgaa Dyrets Hævn og de frygtelige Saxe.

Jeg elsker Dragens Vildskab, og Slangebraadde stikke
kun dem, der ser paa Slanger med forgiftede Blikke.

Og jeg holder gyldne Fester med Guden eller Dyret,
som er det tavse Pulsslag i Verdensuhyret.

Jeg elsker selv den Flamme og Gift, som Slangen hvæser,
og jeg blæser den et Stykke. Vil I vide, hvad jeg blæser?

154

Ja, naar den fnyste giftig og morderisk i Hammen,
jeg hviskede som Præsten: "Det er Kærlighed altsammen."

Og naar jeg skimted Glansen af den skønne Havfruhale,
jeg hørte Sus af Skove og Sang af Nattergale.

En Gang skal helt i Elskov hinandens Hu vi fange.
Da vil jeg hviske til den: "Guddommelige Slange!"

"Guddommelige Slange! Jeg var min Kraft berøvet,
naar jeg ikke saa det Levende, der glimted dybt bag Løvet."

Da bliver den en Guddom. Ikke Dragen ond og tornet!
Det Instrument, jeg blæser, kaldes Vidunderhornet.

Capri, 1903

155

EFTERSKRIFT TIL DJÆVLERIER

SC har ikke efterladt mange tegn på, at han tænkte sig lyrikken som det hovedspor, han skulle følge efter udgivelsen af *Pilefløjter*. Han havde først og fremmest markeret sig som prosaist og dramatiker, og den lyrik, der trods alt blev skrevet, blev gemt væk eller dukkede sporadisk op i diverse aviser og tidsskrifter. Planer om en samlet udgivelse ses næsten ikke - skønt der som påpeget i efterskriften til *Pilefløjter* var et righoldigt materiale. Der kan være flere årsager hertil - her skal foreløbig fremhæves den næsten totalt negative eller uforstående kritik, som hans tidligere publicerede vers var blevet mødt med.

Enkelte steder i papirerne nævner han imidlertid sådanne planer, først og fremmest i breve til Valdemar Vedel, der var redaktør af *Tilskueren* 1901-08, og som SC betragtede som én af de få, der havde en mere end tilfældig mening om ham. De havde bl. a. korresponderet venskabeligt om litterære anliggender fra slutningen af 80'erne, SC havde formidlet franske kontakter, og VV havde udtalt sig positivt og temmelig indsigtsfuldt om både rejsebøgerne, *Arbejdersken* og *Byen*. I brevene til VV i NKS 4465 takker SC således for denne forståelse, samtidig med at han prøver at bibringe den alvorligt søgende litteraturkritiker et nærmere forhold til værkernes tankeindhold. Som nøgleord til forfatterskabet nævner SC udtrykket *alt er i alle*, en *pantheistisk Sætning*, som for ham har været en *Hjælp og Fortrøstning*, der *gav Mod til Poesi, selv i det smaalig dømmende Danmark*. VV ville vide, om udtrykket var SC's eget, da han ville bruge det i en afhandling; SC mente, at det var det nok (det tillægges nu normalt Paulus, se 1. Kor. 12.6), og at der ikke var noget nyt i det, men at det befriede ham selv for en *fortørrende Overlegenhedsfølelse*, jeg 156 *skrabede min danske Blad-Ironi af mig, "le rire infame"* - og han opfordrer W: *skriv det for vort ængstelige og ufri Hovedstadspublikum, at ingen skal skamme sig ved sine Følelser: - "alt er i alle"!* (25.5.1898).

I det ny århundrede kunne SC da måske have grund til at stole på, at han her havde en kvalificeret forbundsfælle. Han fik også trykt nogle af sine større digte i *Tilskueren*, men ikke uden sværds slag og ydmygende krav fra redaktøren om moralske el. logiske ændringer og rettelser, hvis digtene da ikke ligefrem blev afvist. Disse forhold er belyst ved de enkelte digte (*Sorte Blomst*, *Et Rimbrev*, *Afrodites Dampe* og *Ingeborg Stuckenbergs* samt *Musset-oversættelserne*). Her skal nævnes planerne om en samling af, hvad SC kaldte sine *Contes*. I brev af 8.8.1901 postulerer han dristigt: *Maaske udgiver jeg dem først efter Nytaar* - nu da W havde afvist et af dem, og 14.11.1902 beder han ham indtrængende om at trykke *Et Rimbrev* inden jul som en slags forhåndsreklame: *Det vilde have været heldigt, da jeg stadig tænker paa at udgive en Digtsamling, som er bleven opsat Gang efter Gang*.

Det blev ved tanken (der findes ingen forlagshenvendelser), hvad der også fremgår af et brev af 28.10.1903 til anden kant, nemlig til den tidligere redaktør af *Illustreret Tidende*, forfatteren L. C. Nielsen. Denne havde været i Paris for at arbejde i *Fred for Kone og Børn*, men af lutter *Hjemløshed* fik han intet gjort - hvad der rørte SC: *Det gaar mig omtrent paa samme Maade. (...) Jeg havde planlagt en stor Roman, men det skrider fortvivlet langsomt. Jeg har en Samling Vers (Fortællinger paa Vers, særlig diaboliske) - - - men hvem gider læse Vers? Jeg nænner end ikke at tale til en Forlægger derom* (NKS 4978, 4°, VI).

Så meget og så bemærkelsesværdigt lidt om planerne. Tilsyneladende er opfordringen til en ny digtbog denne gang kommet udefra: fra Peter Nansen på Gyldendal (*FL 77*), der ovenikøbet selv foreslog en titel, som SC fandt *udmærket*. (...) *Mine uudgivne Sager er virkelig allesammen i lystig eller gnaven Forstand*

Teufeleien, og de, som ikke er det, kan som 157 mærkelige Undtagelser indordnes under Regelen (udat. brev i Gyldendals arkiv).

Djævlerier udkom den 21.10.1904 - og blev stort set modtaget med betinget anerkendelse. Herved adskiller den sig fra de forrige digtsamlinger - den spredte ros glædede da også SC

- men det er et ubestrideligt faktum, at kritikken udelukkende pudsede dét gamle billede af digteren op, som han aldrig havde villet vedkende sig - og da slet ikke på nuværende tidspunkt.

Han havde sendt bogen til Edith Rode, som ikke havde ladet høre fra sig (brev af 9.11.1904; NkS 4978, 4°, X samt Ebbe Rodes samling, se bd. I s. 17), og formoder, at *Bogen ikke har truffet den rette Adresse, som det iøvrigt ser ud til, at den ingen Steder vil finde. Det lader til, at den skal ties ihjel. Fem sex obskure Blade har slaaet paa Tromme for den. Johannes Jørgensen har overfaldet den. Pol, Dannebrog m. m. m. tier.*

Det er rigtigt, at anmeldelserne lod vente på sig. Johs. Jørgensen havde lagt hårdt ud i *Nationaltidende* (Morgen 1.11. 1904) med en moralsk betonet kritik; dog var en hel del af digtene tidligere offentliggjort i respekterede aviser og tidsskrifter som *Politiken*, *Illustreret Tidende* og *Tilskueren*, så der var måske grund til eftertanke hos kritikerne, ikke mindst på baggrund af bogens nye signaler.

Den tidligere ungdomsven og kombattant i livsanskuelsesansligninger Johs. Jørgensen lagde ikke fingrene imellem. Digtsamlingen skæmmes pinligt af *Sophus Claussens store Fejl: hans bristende Evne til at gennemføre. Det er ikke blot "af Mangel paa Tro" (...), det er ogsaa af Mangel paa Talent, at saa mange af disse Digte kun er Torser. (...) Dertil kommer den Uklarhed, som sniger sig ind i selv hans lyseste Digte. Og som eksempel nævner JJ versparret: "Og naar Kløgten vaagner, som vort Dagslys skjuler, Afrodites Haar er fuldt af Visdomsugler."*

- linier, som han ikke forstår p. g. a. tilsyneladende grammatikalsk uorden, ligesom det underfundige ordspil lader ham kold.

*Som en saadan Visdomsugle (...) skjælder og galdrer*¹⁵⁸*Digteren nu Side op og Side ned (...). Der er en Tone af Forkyndelse over bogen: Digteren viser sig jevnlige forarget, men paa en underlig bagvendt og urimelig Maade. Thi skønt han synes at føre et Liv, der ikke nægter sig nogetf men drikker af Dunken og kysser forskellige Piger - Bogen rummer diverse - ser vi ham dog stadig vred paa Personer, som han ikke nævner, men som han anklager for, at de vil "formene ham Livet". Katolikken JJ mener, at det er urimeligt at give "Kristen-Vandalerne" og "Livs-Formenerne" Skylden derfor; Grunden maa meget snarere søges i Natterangel, Bernina-Absinth og Pigesjov. For sådanne herrer vilde det have været ganske godt, om der var blevet forment dem lidt mere og tilladt dem lidt mindre. (...) Hvorfor da denne Martyrmine? Intet, siger hans store Mester Mefisto, er mere abgeschmact end en Djævel, der taber Hovedet - slutter den rettroende, som skulle have de bedste forudsætninger for en forståelse af de Claussenske symbola - og aldrig har vist det så lidt.*

Samme toner anslåes i det konservative *Vort Land* (3.11. 1904; usign.): *Livet er for ham [: SC] snarest et Orgie med Vin, Kvinder og Sang. Det ordnede Samfund blæser han et langt Stykke, opfatter det som en Hindring for, at han selv og andre Overbegavelser kan naa frem, Journalisterne, der kun eksisterer for at chikanere de frie Fugle, burde hænges eller myrdes osv. Slutningen modificerer overraskende grovhederne: samlingen rummer delvis Vers af stor Skønhed. Han kan som faa andre Versmagere male et Landskab eller give en Stemning i rammende Udtryk.*

Helmer Lind i *Illustreret Tidende* (6.11.1904) ved heller ikke, hvilket ben han skal stå på. Uklarheden fremhæves som bogens dårlige side: *hans altfor vredne Aandfuldhed, hans Hang til en Filosoferen, der hverken er klar eller morsom. Som dens gode, at en utæmmelig Kunstner-Djævel hvert Øjeblik er paa Færde med et instrument, der har fået flere og dristigere toner end førhen. Stort er hans Rige vel ikke, men saa langt det strækker, er han dets Hersker med en ubestridelig Fødselsret.*

159

Disse forbehold har A. H. H. i den uafhængige - på dette tidspunkt radikalt farvede - *Adresse Avisen* ikke (9.11.1904): *her er mange sunde og klare Tanker, og der er flere uendelig smukke og overraskende Billeder, der tydelig gengiver Digterens særegne Fysionomi. Sophus Claussen staar i den danske Lyrik ret ensom, han er ikke, som mange andre af vore Digtere mer eller mindre snydt ud af Næsen paa de største. (...) Samtidig er der en vidunderlig frisindet Trods, Haan og Ironi i denne Digtsamling som er særegen blandt yngre Digtere. Der staar en Mand bag Sophus Claussens Digte, og dette er godt at mærke i en Tid, hvor Mandighed og Mandsmod ikke just hører til de mest fremtrædende Slægtejendommeligheder. Derfor fortjener bogen at købes i større Omfang end Tilfældet ellers er med dette Lands poetiske Frembringelser. Her bliver der virkelig slået på tromme, som SC skriver til Edith Rode - en hvirvel af postulater, men det er nu også det eneste sted i hovedstadspressen : de øvrige aviser er slemt i vildrede.*

I *Litteratur-Oversigten* i *Det ny Aarhundrede* (15.11.1904) fremhæver tidsskriftets litterære redaktør Poul Levin disse Rytters særegne Musik, selv om Meningen mere anedes end forstodes helt. Det gælder f. eks.

Afrodites Dampe, i hvilket der findes de dunkleste Strofer ved Siden af Strofer, som er baade fine og klare. Han fremhæver enkelte digte fra slutningen af bogen, dvs. de mindst karakteristiske, og citerer to strofer fra *Dansk Foraar*, hvor man vil genfinde den unge danske Digter, hos hvem ny og gammel Lyrik formæles i en Højtid af Smil og Skønhed.

Kollegaen, den litterærhistoriske forfatter og journalist J(ulius) C(lausen), giver (*Berlingske Tidende*, Aften 17.11.1904) først en samlet karakteristik af SC, der giver mindelser om Chr. Winthers Folmer Sanger: *en meget ejendommelig, meget uberegnelig og letsindig-glad Sanger, som, født til Sangens Gave, undertiden er over al Maade daarende og indtagende, undertiden frembringende Strofer, lige sjuskede og letkøbte i Form og Indhold.* Dernæst følger en beskrivelse af SC's *Glaspusteri*, et billede JC finder dækkende for digtsamlingens 160 mangleformede og flerfarvede stil. Fremdeles jævnføres med Chr. Winther og Aarestrup: *Kælenskab i Kærligheden, den lette Sanselighed, som Sophus Claussen elsker at besynge med en svulmende Livsfrodighed, som aldrig trættes.* Det traditionelle forbehold anføres, hvorefter der afsluttes: *I hvert Fald en morsom, pikant - aldrig kedelig Digtsamling.*

Hvor det dæmoniske her reduceres til letsindighed og pikanteri, er S(ven) L(ange) i *Politiken* (B, 20.11.1904) af den mening, at begrebet har med poesiens inderste væsen at gøre - og dette Væsen er *Afsind*. Man kan med samme Ret kalde den [: poesien] *dæmonisk som man kalder den guddommelig.* Meningen er jo blot den, at naar et Menneske er Digter, er han bleven det under *Indflydelse af Kræfter, han ikke selv kan kontrollere. Og ukontrollbare er disse Djævlerier, der er skabte ud af Stemninger, som deres Digter knap nok selv véd rigtig Besked om.* Dette skulle være ment som en ros, for tidligere i anmeldelsen er SL fremkommet med sine anker: *Nu skal det gerne indrømmes, at der i [bogen] er adskilligt, der glider selv den modtagelige Læser virkningsløst forbi. (...) Bogen opløser sig i et Mylder af Detailler, af poesifyldte Bemærkninger paa Rim. At læse dem er som at plukke Blomster i en Have.* Dette tilskriver SL en ulyksalig forkærlighed for det enkelte og sjældne Ord: *l'épithète rare* - hvad der går ud over helheden. Begiver SC sig ud paa den vovelige poetiske *Sejlads, der hedder et Digt, saa véd han [undertiden] ikke selv, hvor Vinden nu venligst vil føre ham hen (...).* Han er således mindre *Logiker, end selv en Lyriker har Lov til at være. Men anderledes kan det nu en Gang ikke blive* - og SL begrundet forholdet med det nævnte og særprægede udtryk, at *poesi er afsind: som den dunkle Undergrund for det altsammen skimtes Livet selv, (...) det Uudforskellige og Uudsigelige, Poesiens mystiske Hjerte, der afstedkommer de uforklarlige og uforenelige stemninger, der farver hans Digtning og giver den den sære Blanding af Sødme og Vildskab, som den har.*

En nøgtern læser kunne fristes til at læse anmeldelsen som 161 én stor omgøelse af det begreb, som hyppigst blev taget i brug: udtrykket uklarhed.

Det iøvrigt moderate *Dannebrog* er her ikke i tvivl. Det havde i sin anmeldelse af *Pilefløjter* påpeget de udmærkede anslag, men også den uklare tanke, der sjældent magtede at føre selv det mindste digt igennem. Samme kritik rettes mod *Djævlerier* (20.12.1904; usign.): *Man standser atter og atter i disse Vers overfor uforstaaelige Vendinger, baade for Tankens og Sprogets Vedkommende.* En mere tilbunds gående kritik burde efter bladets mening *paavise disse Mangler. (...) Paavirkningen fra den franske dekadente Lyrik er heller ikke altid heldig. Den rødmossede danske Provinssøn er egentlig fjærn fra de sygelige Foreteelser i den franske Verdensby. Pilefløjten falder naturligt i hans Haand. (...) Sophus Claussen er talentfuld nok til at være sig selv og - naturlig.*

Social-Demokratens anmelder C. E. Jensen havde i *Vore Dages Digtere* (1898) givet den første mere grundlæggende analyse af SCs forfatterskab (hans vurderinger diskuteres i de breve fra 1898, der findes i NkS 4978, 4°, V). I den grundige anmeldelse af *Djævlerier* (7.1.1905) fremlægger han et grundsynspunkt, der argumenteres for på bogens egne præmisser. CEJ forsøger først at indkredse begrebet "dæmoni" og mener, at SC ikke er diabolisk eller djævelsk i den forstand, at han er *en frafalden, som gør Oprør mod sin fordums Guddom, en Bespotter af det Hellige, mod hvilket han dog inderst inde drages (...).* Han har i sin *Poesi aldrig dyrket anden Guddom end Naturen, og den dyrker han vedblivende i "Djævlerier" som i "Pilefløjter". Men han har ganske vist faaet nogle andre, mørkere, mere skærende eller skingrende Toner paa sin Satyrfløjte, hvad CEJ så giver mange eksempler på, men han er dog stadig den samme uforbederlige Satyr (...).* Det dæmoniske (...) er kun, hvad Digteren selv et Sted kalder "Livets livsalige Djævleri". Han tror ikke paa en Dualisme i Tilværelsen

- en Splid mellem et ondt og et godt Grundvæsen. Slangen er for ham "det levende, der glimter dybt bag Løvet", og som - naar han kalder paa det med sit Vidunderhorn - bliver en ¹⁶²Guddom. Derfor er han ingen Sataniker. Derfor genfinder han trods Vemod og Bitterhed sig selv i de danske Foraars-Skove, hvorefter de sidste strofer af *Dansk Foraar* citeres.

En lignende sympati ses i den store anmeldelse af Chr. Rimestad i *Tilskueren*, februar 1905. Som C. E. Jensen var CR 90'ergenerationens fortaler, hvad der bl. a. kom til udtryk i *Digtere i Forhør* (1906), der samler en række interviews fra *Adresse Avisen*. Samtidig var han en betydelig kender af nyere fransk poesi, specielt Baudelaire, og kom hurtigt i kontakt med SC (breve fra slutningen af 90'erne i NkS 4978, 4°, VII), for hvem han nærede en beundring, der ikke i samme grad var gengældt (se *Fa V* efterskriften). CR indleder med at fastslå, at SC er *elsket af en lille Kreds, der finder en Charme, ja en Trolddom hos ham som hos ingen anden,*

fortolket og lovprist af næsten alle vore betydelige Digtere. Som andre anmeldere tyr han til musikudtrykket: SC har i sin sidste Bog faaet en mørk og farlig Tone frem - et billede, der i al sin ubestemthed må have sin rod i opfattelsen af SC som en syrinxspillende faun el. satyr, grundlagt med *Pilefløjter* og f. eks. forstærket af omslagstegningen på *Trefoden*. Disse forskellige *Tonarter* følges nu gennem bogen vha. citater fra en række af de større digte (*Trappen til Helvede* burde f. eks. være delt i to digte: et satirisk og et erotisk), og med henvisning til *Mina (Tusmørkefeen)* og *det lille Bohémedigts fine Sanselighed* trækkes paralleller bl. a. til *Sorte Blomst*. Den kunstneriske *Lystfornemmels e* ved dette højst frimodige Digt ligger for CR først og fremmest i digtets virtuose rytme og dets fortættede billedsprog - en æstetisk holdning som fastholdes gennem anmeldelsen. Han fremhæver ganske vist bogens *forskelligartede Erotik*, der er *prægtig, dristig, yndefuld, pudsigt, skælmsk* eller *vemodig*, men iagttagelserne samles ikke til et helhedssynspunkt: her - som i Sven Langes anmeldelse - plukkes der blomster i haven alt efter deres forskelligartethed i henseende til duft, farve og form. Stillet overfor en så gavmild buket *burde det læsende Publikum søge til Sophus Claussen. Saa megen Skønhed, saa 163 meget Vid, saa fine Drømmerier, saa mangfoldig en Erotik bør ikke forbeholdes de "litterære"*.

Det ønskede SC af hele sit hjerte heller ikke, men på den anden side kunne denne dels desorienterede og halvhjertede, dels åbenlyst modvillige el. altfor panegyriske kritik heller ikke hjælpe ham. Bogen traf ikke *den rette Adresse* - og når han så lakonisk-profetisk kunne fastslå det i sit brev til Edith Rode (*Nu nok om det!*), vidner det om en ny ligevægt, en resigneret distance til en omverden, som han tilsyneladende definitivt har fjernet sig fra. Brevet fortæller lidt om hvorfor:

SC er lige kommet hjem fra en togrejse til sit *gamle Rige, Lolland-Falster: Intet i Frankrig og Italien kan for mig maale sig med en saadan lille hastig Kejse gennem disse Provinser*. Denne forkærlighed kan jo nok undre, men grunden er hverken mere eller mindre end den, at gensynet med ungdommens landskaber og mennesker (de medrejsende) igen minder ham om *Forsynet* og de enkle opgaver, som det pålægger folk. Den *tilfredsstillende Opdagelse* han da gør med hensyn til sig selv, er at han er gået en lang omvej for igen at få *sund Grund under Fødderne*.

Denne omvej har tre faser: Landskabet stemmer ham *op paa Højde med gamle Juledrømmerier fra [hans] forlovede Ungdom. Den Gang lavede jeg ved en Slags Selvhypnose hele Verden om til Pynt og Kulisser for min Kærlighed, Landskaberne blev til Glansbilleder for mig, jeg saa dem helst igennem duggede Ruder. Nu var Taage og Fantaseren bleven mig imod. Jeg havde faaet noget, som ikke forekom hyggeligt ligestrax: den bitre Eftertanke*. Men de lyse landskaber gør ham varm til mode. *Jeg begreb, at jeg endnu havde Haab, Mod, Ønske, og jeg hilste næsten den bitre Eftertanke velkommen, som en Mand, der efter at have vadet i farlige Moser omsider føler fast Grund under sig*.

Han beklager sig ikke over sin ungdom, dens lyse drøm og den klarhed, den førte med sig. Samtidig indrømmer han, at han *stundom havde noget svært ved at komme i Land: jeg befandt mig som i en tropisk Urskovsmose, hvor alt voxede 164 paa samme Tid med fabelagtig Hast, Engblommer og Vandnavle og Padderokker, der paa nogle Minutter blev til uhyre Palmer. En saadan Drømmefrodighed medførte til Gengæld det lede fortvivlede Tungsind, som opstaar, naar Yppighed gaar i Forraadnelse - ufattelig Glæde slog om i besk ubegribeligt Vemod*.

Bag billedsproget ligger der erfaringer om en udviklingsproces, hvor lystfølelsen først er forbundet med hengivelse til en isoleret, vegeterende og mediterende forelskelsestilstand, der i sin svævende lethed opleves som en frigørelse fra hverdagens forvirrende mangfoldighed (1). Udviklingen har SC andre steder skildret som en fortærings- eller opløsningsproces, der med tiden efterlader den forelskede i en rung, dødlignende tilstand, fremmed for den håndgribelige virkelighed. Den gærende nedbrydning af drømmebilledet åbner op for en række diabolske vrængbilleder, hvis den ikke kort og godt resulterer i udslukthed og desillusion (2). SC har i *Kitty* skildret et sådant *ungt, men allerede halvt afblomstret Kunstmenneske og Opløsningen af det Kærlighedsforhold, der hidtil har opfyldt hans Tilværelse med sin Foraarsduft*. Bogen slutter med at vise *hans Smærte i fjærne, drømmeagtige Perspektiver, viser ham levende i sin "fine Blanding af Foraar og Forfald"* (brev til Georg Brandes 9.5.1894, Brandesarkivet).

Det er den endelige forståelse af og kommen overens med disse tilstande, som kaldes *den bitre Eftertanke* (3). Og med tanke på disse tre livsafsnit kan han da i Edith Rode-brevet konkludere således: *Den lyse Drøm og den bitre Eftertanke - det har jeg endnu tilbage. Begge Dele fungerer sundt og skiftevis. Ingen Hængemose, ingen Djævlerier - sund Grund under Fødderne*.

Når denne første del af brevet er citeret så grundigt, er det fordi udtalelserne karakteriserer flere forhold. For det første den personlige udvikling, beskrevet vha. en vækstmetaforik, som kan genfindes andetsteds - eller dubleres med billeder fra andre og lignende organiske områder (se f. eks. optegnelsen *Den gamle Sjakal* og *de unge* s. 171, hvor de to første 165 erfaringsområder voldsomt karikeret symboliseres af hovedpersonens, en *Aadselsgravers*, forhold til henholdsvis *en fersk ung Jomfru* og en heks, en *forhenværende Skønhed paa henved fyrretyve Aar*). For det andet ses faserne i den omtalte proces afspejlet, dels i *Pilefløjters* komposition, hvor det diabolske element endnu kun anes, dels i *Djævleriens*, hvor det selvsagt er dominerende - og hvor til gengæld *den lyse Drøm* er fraværende. *Den bitre Eftertanke* har fået råderum, men samtidig må det pointeres, at digtsamlingen slutter i forsoningens tegn: *sund Grund under*

Fødderne. Denne slutning passer momentant også på det biografiske plan: efter et ensomt Pariserår o.1903 følte SC stor lykke ved at genforenes med hustru og børn.

Som han skriver i den følgende del af brevet er det *trøsterigt at beskue den fædrene Jord og at genfinde sig selv*. Men der sker også p. g. a. de medrejsende. Bl. a. minder en lille spinkel og fin Gaardmandsdatter ham om ungdommens kærlighedsdrøm: hun bærer forlovelsesring, og hendes *Kinder brændte ganske blufærdigt af den hellige Ild, for hvilken Rang og Stand og Næringsvej forvandles til Røg*. Samtidig nærer iagttageren stor agtelse for en Velstandskone (...), *klog og præcis som et Forsyn, videlysten som en Sognefoged*. Hun har som god lutheraner - teksten har referencer til gæs, Wittenberg, Luther og den lille katekismus - realiseret *det Almene* og hendes horisont er afgrænset af *Bosted, Formueforhold og Erhverv*. I toget befinder sig også et par tyndklædte arbejdere, som *efter en gennemsviret Nat lugtede af Spiritus og erklærede, at de var gennemblødte "baade indvendig og udvendig"*. Konens myndige blik tvinger dem til at stå af ved den første station! - og en nytilkommen passager udsættes for et ubarmhjærtigt krydsforhør. Den eneste, der slipper, er SC: *Men jeg holdt - fordi jeg selv godt følte, at mine Affærer ikke egnede sig til at beskues*.

Det er *dette Forsyn, saa nært ved mig, saa aarvaagent*, der tvinger ham til at tage sit liv og dets muligheder op til alvorlig eftertanke. Resultatet kalder han selv *bittert* - fordi han nok 166 kan forstå forsynet, men selv føler, at han ikke har kunnet honorere dets simple krav. Selv har han forgæves rejst verden rundt for at undfly - sin egen *skrækkelige Unyttighed (...)* sine *Bestræbelsers uendelige Overflødighed*. *Om man kunde forvandle sig selv til en god Vinterdyne for en fattig Stakkel! Det er hele Kunsten*.

Den bitre Eftertanke forblev ikke et tilfældigt brevlune. SC opgiver nu for alvor sin kunst, bosætter sig i Paris for en længere årrække optaget af familiens anliggender, oversættelsesarbejde, spredte avisbidrag - anfægtet til sit væsens grund over den modsætning mellem ånd og natur, som brevet til veninden belyser.

Alt var ikke i alle.

167

NOTER TIL DJÆVLERIER

Prolog (sommer 1904)

M

A NKS 3633, 4°, I, 5a, 1 (udat., usign. renskr., bl.)

K

Skærsommeræventyret, evt. en hentydning til Shakespeares komedie *A Midsummer Night's Dream* (1600), jf. også *Det tabte Paradis*, str. III, Va 134-136, optr. bd. IX Cit. Ft 40

Imin Ungdom (1903)

M

A NKS 3633, 4°, I, 5a, 2-3 (udat., usign., rettet renskr., bl.)

V

A U. t.

II, 4: *fattigste < usleste*

III, 1-2 < *Men Dagen kom da // vi glemte at sove*

IV, 3: *Tyrannerne < Bødlerne*

VII, 2: *Hexen < Stormen*

XI, 3-4: forskellige udk. nedskrives: (*jo brattere Sejer, // des skønnere er det*)/var. hvor (< og) *Sejrens Brathed//mig selv forfærded/var. min Sejersjubel//mig selv forfærded/* m. m.

XIII og XIV: verberne står i nutid

K

Buret, opholdsrum for kvinder; rum, hvor nogen el. noget holdes indelukket

Lotus, (hellig) åkandeart m. nærende frugter

Storkesnabel, måske d. s. s. storkenæb, plante af slægten

Geranium L. m. røde, blå el. violette blomster

Brev fra Landet [I] (1899 (?))

M

Acc. 1981/143 A 168 A NkS 3633, 4°, I, 5b, 19-20 (udat., usign., renskr., bl.)

B NkS 3633, 4°, I, 5a, 4-5 (udat., sign. renskr., bl, fremmed hånd)

NkS 3633, 4°, I, 5a, 51 (udk. til X)

C III. *Tid.* nr. 11 - 10.12.1899

NkS 1340, 8°, IX, 42 (udk. og renskr. fra 1902-03 af Bürgercit.)

Optr. DS (2. del af digtet)

V

A Titlen < *November*

Bürgercit. mangler

Kun 1. del af digtet

B Titlen < *Sandheden i Vinen*

Bürgercit. (u. forfatterangivelse) samt digtets 2. del

Ingen kursiveringer

XIV, 4: *Fornuft < Forstand*

C Titlen < *November*

Bürgercit. mangler

Kun 1. del af digtet

K

Bürger, G. A. (1747-94) ty. digter. Der er tale om en overs. af digtet *Die Esel und die Nachtigallen*

(*Sämtliche Gedichte*, Berlin o. J. p. 225)

Genier, som det f. eks. kommer til udtryk i artiklerne: *Hvad Menneskene tror paa I-II* (Kbh. 10.-11.2.1892) om begreberne *Kærlighed* og *Geni*

Misanthropen, sml. Molières komedie *Misanthropen* (1666), hvor titelpersonen Alceste i lede ved hovedstadens hykleriske salonliv forlader sin elskede Célimène og flytter på landet

Afsked

M

NkS 1340, 8°, VII, 36 (udk. til str. I, bly., fra 1895) A NkS 3633, 4°, I, 5b, 6 (usign., rettet renskr., bl., dat. 1896(?))

Optr. DS

V

A II, 3: *en Smule for tæt < saa ondt og saa tæt < en Smule for nær,*
III, 3 < *to stumme Fjender, der skued for dybt, < naar begge har skuet tilstrækkelig dybt,*
IV, 3-4 < *Du var Aarhundrede tyve, // mens jeg forblev i det nittende.*

Paa de gamle Steder

M

A NKS 3633, 4°, I, 5b, 5 (usign., renskr., bl., dat. 1895 (?))
Optr. EoF

K

Gevalt, vold, magt; også skrig om hjælp

Poeten og Naboersken (før maj 1899)

M

A Pol. 12.2.1900
Optr. EoF

V

A Tr. i rubrikken *Kjøbenhavnske Billeder* m. flg. indl.: *Det efterfølgende, ganske umaadeholdne Angreb paa Borgerskabet skyldes en Ven af mig, en gal Poet, hvis Sorger og Kampe jeg haaber at skildre i et kjøbenhavnsk Billede en Dag, naar de krigerske Englændere og Boerer ikke har besat altfor mange af "Politiken" s Spalter. Borgerne vil bære over med Poeten; han var en sulten Lus, og han led af ulykkelig Kærlighed ligesom Ambrosius i Molbechs smukke Syngestykke.* Digtet blev fulgt op af: *Poeten og Musene*, Pol. 24.2. 1900, optr. JS 79-83

Titlen < *Poetens Klage*.

Efter digtet: *For Kopiens Rigtighed indestaar Sophus Claussen.*

K

Salomons Højsang, 4,2 og 6,6
Enesteskilling, egl. én skilling. Ordbog over det danske Sprog anbringer ordet (IV, 405) i en særskilt rubrik m. betegnelsen *overf.*, sj. *Vanskeligheden ligger i, at det ikke kan (skal) forklares leksikalsk, men psykologisk-stilistisk.* -170 *Sandsynligvis skal Stedet fortolkes paa to Maader: hun nøjedes ikke med et enkelt Kys; og de var alt andet end fattige* (Helge Toldberg i *Danske Studier* (1943) p. 70 f.) *Fjerding*, beholder, som kan rumme ¼ tønne smør o. lign. Omtalt VS-SC 71
Lø 119

Parken og Staden (1898)

M

NKS 3633, 4°, II, 1, 38 (udk. til to str.)
NKS 1340, 8°, I, 6 (udk. til to str.)
A NKS 3633, 4°, I, 5b, 9-10 (usign., udat., rettet renskr., bl.)
B III. Tid. 30.10.1898
Optr. EoF

V

A U. t.
V, 1: *i Gaden < Parken i Staden*
V, 3 < *Der raser Dæmoner i Staden < Der flyger en Vind gennem Gaden.*
V, 4: *blæser < hvirvler*
B Titlen delvis < *J en Park I-II*
I = *Parken og Staden*
II = *Fattige Kvinder (Pi II)*
V <

*Men ude der tumler sig Staden;
Al Skønhed er styrtet fra Tronen.
Der fejer en Blæst gennem Gaden;
der flyger Sommer-Tyfonen.*

VI, 2: *rødmende < hvide*

K

Susanne i Badet, se note til DV IV *Livets Kermesse*

L

GM 97
BHJ 52-53
Poul Behrendt: *Kritik XIII* (1970) p. 22 ff.

Djævlerier (forår 1903)

M

NKS 3633, 4°, I, 5a, 6 (spredte udk., bl.)
NKS 3633, 4°, I, 5a, 50 (udk. til V-VIII) 171 NKS 3633, 4°, III, 2, 6
NKS 1340, 8°, IX, 44 (udk.)
NKS 1340, 8°, IX, 46 (udk.)
Optr. EoF

K

som det grønne Træ, måske en allusion til livets træ el. kundskabens træ, 1. Mos. 2,9

L

GM 103
Th. Dinesen: *Tanne* (1974) p. 93 (Karen Blixen om digtet)

Trappen til Helvede

M

Acc. 1981/143A (udk. til 1 str.)
NKS 3633, 4°, I, 5a, 6-7,10, 12 (spredte udk.)
NKS 3633, 4°, I, 5a, 54 (udk. fra *Sorte Blomst, Dj III*)
NKS 1340, 8°, I, 4 (indtryk fra Italien, 1902-03, ref. EF II 61)
NKS 1340, 8°, II, 13 (udførlige udk. til VI, VII og IV fra o. 1900)
NKS 1340, 8°, II, 15 (enkelt udk.)
NKS 3634, 4°, V, 7 (udk.)
A NKS 3633, 4°, IV, 5 (notat; brudstykke cit. EF II 62.
Smst. udk. til // *letto*, se s.211)
NKS 1340, 8°, IX, 47 (udk.)
B NKS 1340, 8°, IX, 48 (udk. samt udat., usign., rettet renskr., bl. fra foråret 1903)

V

A *Den gamle Sjakal og de unge < Den dødes Papirer* [.]

I

*Jeg har intet gjort ud af mit Liv, der dog var rigere end mange Andres. Intet Skrift vil overleve mig. Jeg har med det, jeg skrev, kun glædet dem, der i Forvejen havde læst nok [.]
Hvorfor har jeg ikke af / var. om min Ungdoms Evne til at elske skabt et Værk let forstaaeligt og tilgængeligt for alle Folkeslag? Hele Glæden har jeg beholdt for mig selv, og intet har jeg givet videre. -*
172

Alt mit er Kærligheds- og Forelskeshistorier for [svært læseligt p. g. a. overstregninger] et Menneske, som holdt Taler og gjorde mig til Publicist til min oplussende Ømhed for en ung Jomfru-Uskyldighed med altfor skinnende Øjne, som jeg saa paa Københavns Gader en blæsende Vinteraften under en Gaslygte ... Alt mit er Skum, der blev til Ingen Ting.

II

*Og det af det, som blev til noget - Gud fri mig for det. Hore- og Hexehistorier i den sorte Vinternat, hvor alle Blændværker er velkomne ...
Ingen føler sig mere overflødig og til overs end jeg - med min Begejstring saa vel som min Erfaring - den ene meget for fersk, den anden aldeles rusten. Jeg er ikke nyttig til / var. vil ikke efterlade mig nogetsomhelst. -
Hvad kan det nytte Menneskeheden at vide, at en gammel Mær bærer sig ad som en gammel Mær eller at en fersk ung Jomfru er fersk forelsket som en ung Jomfru? Vinternatten i Hexens Sovekammer og Vinternatten med Uskyldighedens vidt opspilede Øjne under Gadelygten - det er begge Dele saa ganske almindelige Hændelser.*

III

"Den gamle Kvinde" - det var en forhenværende Skønhed paa henvend fyrretyve Aar (næsten min Alder nu) [.] hun havde ikke lange Omsvøb, hun havde strax de altfor lidenskabelige Erklæringer, hvis overdrevne Ord skræmmer en ung blid Fornuft. Og hun gik til Sagen - skred til Akten, der blev udført som et meget æggende Kunststykke.

Den unge Pige med de unaturlig tindrende Øjne - hun var som en kold Banestation i [overstreget: Nattens] Mulm og Mørke [tilføjet:] før Daggry med en flunkende Lanterne, mens alting sover. Hun var eneste Søvn og Drømmespejlinger, et utaknemligt Hverv at vække hende. Ja hun sov, og Øjnene tindrede kun saa stærkt, fordi hun havde spjælked dem op med smaa Træpinde i sin dybe Søvnighed [.]

IV

*Den aldrende Kvinde. Vinternatten i Hexens Sovekammer. Der var alligevel noget i det, som daarer eller bestikker mig. Gud ved, om Sjakalerne, der jo er Aadselædere, nogensinde føler en saa varm og dog fantastisk Tilfredsstillelse, naar de har erhværvet et hvidt Kvinde-Aadsel en isnende Vinternat, [overstreget: af deres Ædedrift, som jeg kunde føle en isnende Vinternat i lykkelig Forening med et saadant hvidt Kvinde-Aadsel.] Mon de finder "Raadenskabens velsignet"? - Ære være Digterens Ord!
Men Mindet om den unge, dumt ædelmodige Pige kalder ogsaa noget frem i mig. Jeg ved ikke hvilket. Jeg synes, at hun og jeg begge er Børn og vi spiller "Paradis" med hinanden. Det er saa sjældent i den Leg, at man kommer i Paradiset, og naar man endelig er kommet der, er der ingen Fornøjelse ved det. [tilføjet m. bly.:] - - - Men man føler sig som gode Børn, naar man leger.*

V

*Hvorfor har jeg ikke gjort noget ud af det altsammen - alligevel? Den unge Piges frydstraalende Blik har dog tændt Jubel i mig mange [overstreget: Vinter] Juleaftner, naar der var tændt Lys paa Grantræet og¹⁷⁴naar en ung god Haand, der lagde sig i din, meddelte dig sin egen duggede Varme.
Ogsaa Hexen - den noget ældre Kvinde - har hjulpet dig; hun har frisket dine Livsaander, naar du knagfrøs, naar det var Vinter og Kaneføre.
Hvorfor kan jeg ikke bringe noget ud af mit Liv? Livet er dog saa skønt og saa sjældent et Gode. Men ingen af os tør tale om det. [Førrige sætn. overstreget, rettet til med m. bly. Resten af afsn. fortsat m. bly.] Sol og Sne og Kakkelovne, Sommer og Vinter, haardfrossen Jord og dejlig Tø - med sorte dødkolde Nætter og en Sprække Lys ...
(Til Værket Aadselgraver!)*

VI

[M. bly.:] *Nej jeg vil ikke efterlade mig noget Værk, jeg vil ikke være udødelig (< berømt) - af Frygt for at alle mine Dumheder og forfejlede Historier saa ogsaa kunde blive udødelige [.]*
[herefter m. bl.:] *Saaledes talte den feige Mand, Velly siningen Sjakalen [.]*
Imidlertid traadte den unge lovende Digter med det spotske Smil hen til ham og sagde "Bliv vor Fører. Vi kan Ingenting udrette uden Dem" [.] Hjælp os til Rette. Vi udgiver et lille forbandet Blad, som hedder Sjakalen [.]

B U. t.

I, IV, 3: *gravlagte < brandlidte < forkullede*

I, V, 2: *sanser < Hjærte*

II, I, 8 efterfølges af:

*Og der var - for at holde sig mindre trist
- en Pokkers Bestilling, han drev tilsidst.*

II, II, 4: *Skrænternes Sus og de < Skov og fra Skrænt og fra* 175 II, IV, 1: *rank < en Gang*
II, IV, 3: *ved Foden af < Der stod han paa*
II, V, 2: ej i ms.
II, V, 3: *blev glemt for < Han søgte*
II. afsn. 's to sidste 1. ej i ms.
III, III, 19 og III, 20: *man maa blotte en Nerve, som*
ingen har set
III, 22: *Korsarer, Prinsesser og < Pirater og sukkende (< skændede)*
III, 23-24 ej i ms.
III, 26: *Sogn < Hjem*
III, 29: ej i ms.
III, 59 *< og - selvom Fromhedens Svøbe man svinger -*
III, 60: *trykke < række*
III, 60: *f Haanden < en Finger*
III. afsn. afsluttes:

*Jeg tyder det ikke som noget trist,
og mindst som et aabenbart Forbund med Fanden,
at Manden fra før blev en Journalist
og netop ej bandt sig til noget vist.
(Napoleon selv var traadt ind i Standen,
hvis Tilfældet ej havde budt ham en anden)
Ja det viser, han var et Slags Digter - til sidst.*

Efter III. afsn. ses to afsn. nummereret IV og V. IV er ganske kort:
Men skal et Formaal gaa frem uden Slinger, maa man finde en Dæmon at række en Finger
V. afsn. består af de tre første str. af *Djævlerier* (frasen I. str. 's 7. og 8. l.) - u. væsentlige varianter, men skrevet m. andet bl. - og afsluttes:

*Men lykkes det Pigen at kaste sig væk,
da sætter sig Syndersken strax og beskriver - - -
Hvad Jammer betror hun det sladrende Blæk?
at al Ting forgaar, og at intet forbliver,
at intet i Verden, ej Dyd eller Last,
176 i Længden har fanget og holdt hende fast.*

Afsn. fortsættes m. strofer, delvis overstregne, hvorfra enkeltelementer indgår i slutn. af IV. afsn. (1. 42-55). Først m. afsn. VI - der svarer til bogtrykkets afsn. IV - vendes der tilbage til journalisten:

*Men hin Journalist, som var kry og besat,
fandt Djævelens Hale, og han greb den fat [.]
For hin Journalist gik det hele som smurt:*

Dernæst følger IV, 3-4, medens 1. om Aristofanes og hustruen ej ses. (Et selvstændigt digt: *Til Missionsbrug*. Aristofanes ses dog i NKS 3634, 4°, IV, 5)

IV, 19 *< Det var en Fortid, han stolt vendte Ryggen:*
IV, 23: *Vanen < Plagen*
IV, 25-26: ej i ms.
IV, 27: *Han ytr ed fornøjet - "Vor < Og godt det samme ... Hans*
Fortsætter i 3. person datid
IV, 31-32: ej i ms.
IV, 42-55: ej i ms., jf. dog tidligere
Efter V, 2:

*og fristedes sjælden til aandfulde Farter
blandt alle de sælsomme Menneskearter.*

V, 14-16: ej i ms.

Dernæst følger beskrivelsen af kvinden, der i alt væsentligt - omend enkeltelementer kan være byttet om - svarer til bogtrykket

VI, 14 *< saa ofte man rækker Dæmonen en Finger*. Beskrivelsen af mødet i *Mørkets Anex*, replikkerne samt 1. 26-28 ej i ms. Sammenligningen m. hustruen i let ændret form
VII, 2-3: ej i ms.
VII, 5: *Fru Satan < Hr. Fanden*
Efter VII, 11: *om den store Rekord, som af / var. ved ham blev sat.*
V, 13: ej kursiveret

K

skogre, le højt og gjaldende 177*Sibylle*, kvinde m. trolddomsagtige spådomsgaver
Furie, efter romersk mytologi en ond ånd i kvindeskikkelse, hjemmehørende i dødsriget
de Viser Sten. Opr.: stof, der kan omdanne andre metaller til guld; middel, der kan udrette underværker
to og to (...), jf. *Grave* s. 139, *Et Rimbrev* s. 63, *Lø* 77 og bd. IX, *Gustav Wied*
Korsarer, egl. nordafrikanske sørøvere, men udtrykket hentyder måske til (redaktører af) blade m. samme holdning som det oppositionelle, satiriske ugeblad *Corsaren* (i M. Goldschmidts redaktion: 1840-46)
de ældgamle Angreb (...), som f. eks. i J. L. Heibergs læsedrama: *En Sjæl efter Døden* (1841) III. akt.
Pol-Prik (...), ét af en ellipses to centre
Nordpolberejst, jf. de store opdagelsesrejser omkr. århundredskiftet
T. A. *Edison* (1847-1931), am. ingeniør og opfinder bl. a. af fonografen og glødelampen
Aristofanes (ca. 445-03. 385 f. Kr.), gr. komediedigter. A.´s lystspil satiriserede ofte over aktuelle - f. eks. politiske - foreteelser ligesom vore dages revyer, jf. *DV IV Stamtavle Maria Magdalene*, kvinde i Jesu følge (se f. eks. Johs. 20), der senere identificeredes m. den (i Luk. 7. 37 ff. nævnte) bodfærdige synderinde, der salvede Jesu fødder.
Napoleons Ørn (...) Efter nederlaget v. Waterloo 1815 deporteredes N. af briterne til øen Saint Helena, hvor han døde 1821
Parce, en af den romerske mytologis tre skæbnegudinder *kimæriske Drøm*, drøm baseret på et gøglebillede

L

BHJ 115 ff.
E & H 9 f., 40 (Thorkild Bjørnvigs indledning)
Hans Mølbjerg: *Facetter af dansk lyrik* (1965) p. 76
Th. Dinesen: *Tanne* (1974) p. 93 (Karen Blixen om digtet)

178

Fanfare

M

A *Pol.* 12.7.1900, genoptr. L-F. F. 15.7.1900
Optr. *Moderne Lyrik. En Antologi* (1907) og DS

V

A Digtet afslutter art.: *Paa Munkebjerg*
U. t.
III, 3 < *Men ingen Sjæl er arm og bør lægges for Had;*

K

Heidelberger Fad. I kælderen til Heidelberg Slot opbevares det 1751 byggede H.´er fad (221726 1). Billedet har en lign. funktion i Heines *Lyrishes Intermezzo* nr. 69, str. 2. Digtet nævnes i brev fra Viggo Stuckenberg til SC (21.10. 1897. I Jens Borks eje, se *Na I* s. 129)

L

O. A. Thomsen: *Fanfare paa Munkebjerg. Sophus Claussens besøg på bjerget for snart jo år siden. Vejle Amts Folkeblad* 17.10.1969

Mødet

M

- A NKS 3633, 4°, I, j b, 26 (dat., usign. renskr., bl.)
B NKS 1340, 8°, VI, 31 (usign. renskr., bl., dat. *Rapallo. Søndag 3 Juli 94*)
NKS 1340, 8°, VII, 33 (udk. fra Rapallo)
C NKS 1340, 8°, VII, 34 (usign. renskr., bl, dat. (*Rapallo. Søndag 3 Juli 94*))

V

- B U. t.
Efter 1. 4: *Et enkelt Par ... og en Vals, som ej standser...*
Under digtet: *Skrevet til Ihukommelse af d. 2 (< 3) Dec. 93 i Paris*
C U. t.
1. 4 < *En sagte Vals ... som ej mere standser* Over digtet: (*Erindring om d 2. Dec. 93. Paris*)

Indsigelse

M

- A NKS 3633, 4°, I, 5b, 26 (dat., usign. renskr., bl.)

V

A *kun* ikke kursiveret

179

2det Møde

M

- A NKS 3633, 4°, I, 5b, 26 (rettet, dat., usign. renskr., bl.)

V

- A U. t. Delt i to 4-liniede str. De sidste 4 l. er senere tilkomne
1. 7: Mens < *Men*
1. 8: *Øreduppen* < d. s. < *hendes* [+ åben plads]

3die Møde

M

- A NKS 3633, 4°, I, 5b, 26 (rettet, dat., usign. renskr., bl.)
NKS 1340, 8°, VII, 32 (udførligt udk. fra foråret 1894)

V

- A U. t.
I, 4 < *men viser des mere sin / var. den Taabe, men blotter sin Fod*

III, 1-2 <

*Men jeg er en gammel Rotte,
der nødig sejler til Nar.*

K

Ilden (...), jf. *Et Interview om den nyeste literære Retning i Danmark* (18.4.1894) DO 29, jf. note til *Trøst* s. 184 f.

L

HA 65 ff.
Hans Brix: *Gudernes Tungemaal* (1962) p. 58 f.

Intermezzo

M

A NKS 3633, 4°, I, 5b, 25-27 (rettet, dat., usign. renskr., bl.)

V

Dette - samt de fire foregående digte - er dateret (*2. Dec. 93 Paris - 3 Juli 94, Rapallo*). Til digtcyklen knytter der sig flg. to selvstændige str.:

*Høje sejlbespændte Baade Dansersker paa lette Sko
drømmekruser Middelhavets mosaikindlagte Bro
Hver Søndag i medens Fruerne flaner gennem Stad,
180 taer den lille Stuepige - glemt og ensom et Bad.
Til det oprørske Blod
holder op med at strømme
bliver hun ved at svømme*

De to str. ses i udk. i NKS 1340, 8°, VII, 34 (fra Rapallo)
A U. t.
Med bly. tilføjet flg. str. [?:] ml. II og III:

*Her staar jeg og ved,
at det bedste er Døden,
dog har jeg en sidste
Dvælen fornøden ...*

Over stroferne tilføjet som [?:] titel m. bly.: *Selvorderen*
MI. *Intermezzo* og *Indsigelse* findes flg. selvstændige str.:

*Ja Himlen er en Sølvpokal
med blege Rosers Skær
og Jord og Hav den stærke Vin
til Styrke for enhver*

4de Møde

M

A NKS 3633, 4°, II, 2, 48 (udat., usign., rettet renskr., bl.)

B NKS 1340, 8°, IV, 23 (udat, usign., rettet renskr., bly. fra 1888-89)

NKS 1340, 8°, V, 25 (udk. fra efteråret 1889 (?))

C NKS 1340, 8°, V, 26 (udat., usign. renskr., bly. fra foråret 1890)

Hele digtcyklen optr. *EoF*

V

A Titlen < *Havsnød*

I, 2: *skænd ej paa mig < knib mig ikke* (+ C)

I, 4: *du, dine* kursiveret (+ B)

Digtet fortsættes:

181

*Hvorfor vinker dine Øjne som en Kyst med fromme / var. brunt og ømt som unge /
Fakler, //
imens din Kaadhed / var. du kæmper / var. du slaar mig / ligner / var. kaad som / Søen,
naar det frisker op til Brise? //
Som en Skipper uden Lise jeg paa dine Sandrev vakler, //
til jeg favner som en Planke dine Knæ og vil forlise -*

B Titlen < *Idyl*

I, 2: *skrig dog ikke < knib mig ikke < gaa ej fra mig*

Digtet fortsættes:

*Hvem skal jeg min Ungdom skænke, dersom ikke du vil ta' mig?
hvem skal holde mig til Dyden, dersom du vil løbe fra mig?
Dine Øjne ligner Søen med den lyse, kække Brise
lad mig favne som en Planke dine Knæ og føle Lise!*

C Digtet fortsættes:

*Hold mit Hoved mellem Hænder i dit Skød, til Sol er nede
i den kyske, svale Aften nær til mig vil Hjem du finde
Skæmt og Trods vil ty som Fuglen lunt til Kærlighedens Rede,
mens du følger øm og ensom mig i Græsset, min Veninde!*

En variant af denne str. er sat i parentes

Skovvise

M

A NKS 3633, 4°, I, 5b, 3 (usign. renskr., bl., dat. *Jægersborg, Sommer 1899*)

B NKS 1340, 8°, VIII, 40 (udk. samt udat., usign. renskr., bly.)

C *Pol.* 4.5.1900

Optr. *EoF* og *Dansk Natur i Digt og Sang* v. Ludvig Holstein (1929) p. 140-141

182

K

Det er et Vejr (. ..), allusion til førstelinierne i Ludvig Holsteins digt: *Det er i Dag et Vejr* fra *Digte* (1895)
Dyrehavens sidste Port. Jægersborg Dyrehave 10 km N for København er indhegnet og forsynet m. porte
Sletten, vel Ermelundssletten sydvest for Dyrehaven

L

HA 128 ff.

M

A NKS 3633, 4°, I, 5b, 28 (udat., usign. renskr., bl.)
B NKS 1340, 8°, VII, 35 (udførligt udk., bly.)
Optr. EoF

V

A I, 1: *Hun var < Du er*
I, 4: *gad < vil*
II, 5: *død < dræbt*

L

E & H 16 (Thorkild Bjørnvigs indledning)

Midt i den sommergrønne Skov ...

M

A Sign. renskr., bl., dat. Okt. 87 i familiens eje
B NKS 3633, 4°, I, 53, 2-3 (udat., usign., rettet renskr., bl.)
Optr. *Damernes Noteringskalender for 1913* (1912) p. 10 og EoF

V

A Den opr. titel: *Første Kys* er overstreget for en ny:
Situation
B U. t.
II: enkelte var. anføres af SC
III, 2: *Bier < Myg*
IV, 2 < *min Mund til din fandt Vej*

Demaskering

M

A NKS 1340, 8°, VII, 32 (udførligt udk. fra marts (?) 1894)
B NKS 1340, 8°, VII, 35 (usign., udat., rettet renskr., bly. fra 1895)
Optr. EoF
183

V

B IV, 2 < *har mødt en lille Pyntesjæl*
V, 2-3 < d. s. og m. flg. var.:

*kun Kærlighedens Ønskekvist
kan skjule fattigdom og Smuds*

*Far ej med Løgn / var. Lyv Dem ej bort,
De Barn af Kain //
i / var. fra Verdens trøstesløse Smuds.*

EFI 147 cit. udk. til str. IV

Trøst

M

A NKS 1340, 8°, VI, 31 (rettet udk., bly., dat. 18.12.93 m. bl.)
B NKS 3633, 4°, I, 26, 71 (udat., usign. renskr., bl.)
C *Taarnet*, jan. 1894 p. 145
Optr. EoF

V

A U. t.
I, 3: *Kvinde < Karen*
I, 4: *en enkelt < os alle / var. hver enkelt (+ B)*
II, 2: *Kvinde < Karen*
II, 4: *i Gudens Hænder < har Gudehænder*
III, 1: *Thi alene < Ene*
III, 2 < *Karen Universet er din Søster*
III, 4 < *Der er meget som mig trøster*
IV, 2: *jeg kan tie < d. s. Linjen ikke afsluttet*
IV, 4: *se end til at < se med end at*
Efter sidste str.:

*Selvom min Strube snøres til
du K ... Nu har knyttet Knuden
og mit Tungebaand bliver løst af
Guden.*

B U. t.

I, 3: *Kvinde < Kitty*
II, 2: *Kvinde < Kitty* 184 III,4:Det < det
IV, 2: *taabe, taale, < jeg kan taale,*

C U. t.

I, 3: *Kvinde < Kitty*
II, 2: *Kvinde < Kitty*
II, 3: *du < du*
III, 4: *Det < Def*
IV, 4: *end til < med end*

K

(...) *som du betyder*, måske en allusion til slutningsss trofen i Grundtvigs *Paaske-Lilien* (1817)

I et notat (NKS 1340, 8°, VII, 33) fra Rom, primo april 1894, hedder det om *Trøst*:

Og min *Trøst* er det, som du betyder
Denne Duft (Betydningen)

Qui reste et ne disparais plus -

en meget trist Religion der bygges paa Menneskets kortvarende, ugribelige Duft (Guddommelighed) > (Guddommelighed som Udkast) > (Udkast til Guddommelighed) og som tror at denne Duft er Grundnerven - som om denne Duft ikke oftest forsvandt.

Tilføjet forneden på siden:

Ved bestandig at overgaa Lovene skabes de nye Typer Karen, Karen Anna Topsøe, keramiker, datter af forf. Vilh. Topsøe. SC lærte hende at kende i Paris, dec. 1893. I *Va* kaldes hun *Céliméne*, et navn, EF overtager. Hun blev i 1897 gift m. kunsthistorikeren Emil Hannover. Hun omtales bl. a. i Aa. Welblund: *Omkring den litterære Café* (1951) p. 49. Enkelte breve befinder sig i NKS 4978, 4°, IX (fra KT til SC, 3 fra 1894; 1 fra 1895) IV (fra KH til SC, 4 breve primært fra slutn. af 20'erne) samt i NKS 1340, 8°, VII, 35 (uafsendt brev fra SC fra årsskiftet 1895-96)

Digtet indgår i Karen Blixens fortælling *Digteren* (jf. Aage Henriksen: *Det guddommelige Barn* (1965) p. 141) og omtales i: *Sophus Claussen. Et Interview om den nyeste literære Retning i Danmark, Nyborg Avis* 18.4.1894.

Optr. *Taarnet*, juni 1894 p. 127 og DO 28 ff.

L

BHJ 79 f.

Frokosthvil

M

A NKS 1340, 8°, VIII, 40 (usign. renskr., bl., dat. 18.4. 1900 m. bly.)

B NKS 1340, 8°, VIII, 40 bis (usign. renskr., bl., dat. 18.4.1900)

C NKS 3633, 4°, I, jb, 4 (usign. renskr., bl., dat. 18.4. 1900. Uden undertitel)

D *Pol.* 13.5.1900 (uden undertitel)

Optr. *Moderne Lyrik. En Antologi* (1907)

V

A U. t. og undertitel

II, 5: *Røverhæle < plumpe Hæle*

III, 1: *Min < Ak*

Efter str. III:

NU, ENEBOERSKE I LUNDEN!
De dækker Bord, jeg sætter mig og skriver
et Digt maaske for god og gavmild Iver

B B = A, dog rettet, så renskr. er identisk m. bogtrykket. U. t. og undertitel

Stævnemødet

M

A NKS 3633, 4°, I, 5a, 20 (udk.)

B NKS 3633, 4°, I, 5a, 16-17 (sign., udat. renskr., bl.)

C NKS 3633, 4°, I, 5b, 7-8 (usign. renskr., bl., dat. 1900)

D NKS 2098, 2°, 1 (M. Galschiøts Autograf samling;

trykms. MG var redaktør af *Tilsk.*, 1900)

E *Tilsk.* juli 1900, 547

Optr. *EoF, Nyere dansk Lyrik*. Udg. af Dansk lærerforeningen ved Olaf Hansen (1921) p. 38-40 og *Dansk Poesi 1880-1920*. Udg. af Dansk Forfatterforening (1922) p. 57-58

186

V

A I, IV og V. Arket forsynet m. flg. påskrift, skrevet m. andet blæk: (*Lad da vor Ven finde Fred under strenge, men naadige Stjerner*), jf. *Hexameter-Hymne til Pan og Giovanni*, XI, He VI

På arket ses desuden renskr. til *Kanalbillede*, He VI (*Spiltdt Liv*)

De mere perifere udk., der danner baggrunden for de to digte - og som cit. EF II 24 - ses i NKS 1340, 8°, VIII, 40 fra jan. 1900

B II, 4-6 omfattes af anførselstegn

VI, 2: *staar < slaar*

VII, 2: *ved Aften < i Silke*

VII, 5: *fanged < d. s. < og trak*

VII, 5: *feltherre-rolig < Feltherre-rolig < feltherresikkert*

VII, 6 < *saa du til Altret (< Bryllup) sprang < til Bryllup med Spil og Sang*

C, D, E VI, 2: *staar*. < *slaar*. Antologitrykkene har formen m. t, EoF formen m. l. Den rigtigste form er sandsynligvis: *slaar*

K

Digtet synes påvirket af to af Ch. Baudelaires prosadigte: *Uret* og *Det dobbelte værelse* (genoptr. i CB: *Parisisk Spleen*, Hasselbalchs Kultur-Bibliotek CLVII, 1956)

Det indgår i Karen Blixen: *Syndfloden over Norderney*, Barabasafsn. (jf. Aage Henriksen: *Det guddommelige Barn* (1965) p. 141)

L

J. Elbek i *Meddelelser fra Dansk Lærereforening* (1972) 3, P.234

Et Rimbrev (1901)

M

A NkS 3633, 4°, I, 5a, 20 (udk.)

B NkS 1340, 8°, II, 10 (spredte udk., bly. og bl.)

NkS 1340, 8°, IX, 46 (udk. til afsn. V, str. VI, VIII og afsn. VI, str. V-VII) 187 NkS 3634, 4°, IV, 5 (to str., sm. m. betragtninger over forskellen ml. 1. og 2. Italiensrejse)

C Collinske Sml. 114, 4°, 1. Trykforlæg for D. Dat. *Rom. Oktober. 1902*

D *Tilsk.* jan. 1903, 53

Optr. DS (m. titlen *Rimbrev*)

V

D Dedikationen mangler. Digtet er dat.: *Rom, Oktober 1902*

IV, VII, 5-6: mangler

V, I < VII, I

Efter V, III:

*Saracenernes Latter er grum imod dem som forbløde
ved at føle den Taage - og Dyndtid, der slaar os i Møde.*

*Thi Naturen er bleven for arm, den har været for ødsel.
Og derfor skal Højskovens Løv gives Tjørne til Gødsel.*

V. afsn. afsluttes:

Men jeg tror, at vor Moder Naturen er end mere ødsel.

VI, VI, 4: *fordum < for dem*

VII afsn. består af flg. str.:

V, IV (1: *Det er Venner < Vi har Venner*)

V, VI-IX (V, VI, 1: *bliver < findes*)

Dernæst:

*Der er Skoler, Elever i Mængde og Skolepedeller,
fortvivlede Skuespil ... Damer, der hækler Noveller.*

VII afsluttes m.: V, V (1: *Det < Der*)

V, X-XII (V, X, 3: *dyrker < øver*)

VII afsluttes m.: VII, II (1: *Det (...)* fortvivle, i citationstegn)

VII, IV (3: *et Ord < en Spot*)

K

den Dag i Paris, ref. til samværet 1893 (NKS 1340, 8°, VI, 188 30 viser et eks. herpå); HB var flygtet fra Danmark af frygt for en evt. fængsling i forb. m. hans *velkendte Særhed*: hans homoseksualitet. Om SC's forhold til HB: se DV IV *Herman Bang*
Platan, frikronet træ, hvis bark er lys og skaller af i store flager. Dyrkes især som allé- og parktræ
Forblødning, jf. NKS 1340, 8°, VI, 29 (cit. EF I 120), smst. IX, 43 (cit. EF II 99) og sonetten *Til Johannes Jørgensen*, sidste str., AP 105, optr. bd. IX
en rasende Roland (...), det oldfr. helteepos *Rolandskvadet* (digtet o. 1060) handler bl. a. om Karl den Stores nevø Rolands vældige slag mod saracenerne i Ronceval. Roland tror, at han kan klare sig mod overmagten, og blæser for sent efter hjælp i sit horn Olifant. Alle franskmænd dør, selv Roland, men sejrende, da araberne er på flugt. Italieneren Ludovico Ariosto (1474-1533) benyttede dette stof som baggrund i sit epos *Orlando furioso* (1516), *Den rasende Roland*
en Højsang til Livet. Udtrykket knytter sig selvfølgelig til hele den centrale del af ungdomsproduktionen, men også specielt til brevene *Højsang*, tr. i *Nyjord I* (1888) p. 262 ff., og senere i *UB 2*
Naturen (...) *ødsel*, fyndordet minder om den fattige piges ord til den rige greve i Carl Baggers digt *Zigøjnersken: Hr. Greve, Naturen er vældig riig, deraf dens uhyre Ødslen!*
ødsel, yppig, vældende
Dyndfisk med Gæller, jf. Na I s. 93
to Gange to, se note s. 177
Vidje, tynd, bøjelig gren, især af pil
Tilskuers redaktør Vald. Vedel optog digtet med forbehold. I brev af 11.11.1902 (Acc. 1981/143 B2 (1)) hedder det: *kan De ikke gøre det hele lidt klarere i Tankegangen?* - hvad SC kun kunne m. h. t. enkelte småændringer (brev af 14.11.1902; NKS 4465, 4°, IX)
I forbindelse m. polemikken om *Den jyske Bevægelse*, sat 189 i gang af Johs. V. Jensen (se f. eks. DO 168 ff. m. henvisninger) skriver SC i et brev til Helge Rode (9.8.1907; i Ebbe Rodes eje, se bd. I s. 17): *Aa hvor overflødig i Grunden den Diskussion med J. V. Jensen! Om Politiken havde villet genoptrykke "Et Rimbrev" (...) vilde her have været Svar nok til Jensen og Jyderne. SC nævner udtryk fra digtet knyttet til Ny-Saracenerne - hvad er det andet end Amerikanerne og pointerer, at han den gang ikke nænte (...) at sætte Johs. V. Jensens Navn ind (: i digtet). Rimbrevet omtales i brev til K. K. Nicolaisen 7.2.1915 (NKS 4090, 4°): det giver i en polemisk Form Begreb om forskellige Generationers kunstneriske Sammenstød ved Begyndelsen af det tyvende Aarhundrede.*

Ft 19

L

BHJ 109

Harald Nielsen: *Vej og Sti* (1916) p. 124 ff.
Kai Friis Møller: *Memoirer i utide* (2. udg. 1960) p. 169

Borgfrøknen (1900)

M

NKS 3633, 4°, I, 5a, 43 (udk.; slutn. af 3. scene)
NKS 3633, 4°, IV, 193 (udk.)
A NKS 3633, 4°, I, 5a, 21-42 (udat., usign., rettet renskr., bl.)

V

A Det paginerede ms. består af: titelblad og personliste (21-22), *Prologus* (23), spil i 12 scener (24-42) samt *Epilogus* (42). SC's paginering benyttes ikke her. 21- 30 optr. *Dj.* 3. scene kaldes ved en forglemmelse for

2. scene; her følges derfor *Dj*'s angivelser.
3. scene, Borgherrens 3. replik, I.
2: *blues ikke < bragt til Skændsel*
3. scene, Borgherrens 4. replik, I.
1 < *Du vover at bebrejde* . .
3. scene, Borgherrens 5. replik, I.
1: *Øgle* < ej i ms.
3. scene, Borgherrens 7. replik, 1. 190 2 < *at snart du skal tæmme din Tunge.*
3. scene, Borgfrøknens 7. replik, 1.

5: *dimled* < d. s. < *daaned*

4. scene, Borgfrøknens 1: replik, 1.

6 < *Giv Kælenavn* < *Nu nævn dif Navn*

5. scene afsluttedes oprindeligt m. flg. regibemærkning: (*Tjenerne ud med Smeden.*), som erstattes m.: *Tæppet*, der igen streges over. M. h. t. de resterende 7 scener forløber handlingen således: den rige Tor Bjørn kommer til borgen, men hans søn Ulv er fulgt efter, og mens de to gamle går i enrum for at aftale giftermål, finder de to unge sammen. De flygter og stykket afsluttes af *Epilogus*:

*Der bruser et nyt Aarhundred af Sted
med en ung og livsmodig Menneskehed.
Det nytter dig ikkef hvad om du har Sky
for det nye Aarhundre[d] - vi er i det ny.*

Tæppet

K

Prologus, en skuespiller, som læser prologen, fortalen *Arnbrøst*, speciel, forstærket bue

Men, fortræd, skade

fripostig, næsvis, fræk

Slire, skede; lang sabel

sire, pryde, pynte

dimled, vaklede, dinglede

af Mangel paa Tro. Heinrich Heines roman *Rabbien af Bacharach*, som SC oversatte 1891 i *Kjøbenhavns Børstidende*, og som blev udgivet 1926 m. forord og efterskr., blev heller ikke fuldendt og m. en lignende motivation. SC har sin forklaring herpå i bogformen - som belyser nytårsspillet's form

If. *Samtale med Digteren Sophus Claussen (Hver 8. Dag. Nr. 43. 23.7.1911)* blev *Borgfrøknens* skrevet *paa én Nat (...)- det er 36 Sider paa Vers*

Om Jarry-indflydelse se note til *Ti VII Mordet i Værtshuset*

191

Afrodites Dampe

M

NKS 3633, 4°, I, 53, 11 (enkelte str.)

NKS 3633, 4°, II, i, 46 (udk.)

A NKS 1340, 8°, II, 15 (udk. i forb. m. renskr., udat., usign., bl.)

B NKS 1340, 8°, IX, 42 (udførlige udk., dat. 13 Dec 1902. *Besøg i Vatikanmusæet*)

C *Tilsk.* 1903, 621

Optr. DS

V

A Efter I, IV:

*blandt hvis hvide Gudeslægter altfor længe
Vatikanet legte "Munken gaar i Enge".*

II, VI, 2: *Sjælen, Aanden* < ... *hendes Aaand med!*

II, VI, 3: *Haandled* < *Hænder*

II, VI, 4 < *sine Haandled*

Efter III, VIII - overstreget:

*Det er sært, saa ung man bliver - skønt - betagen
af en Sten med flere Tusind Aar paa Bagen*

Efter IV, I - overstreget:

*Slig en uldklædt, frisk barbarisk Kvindehorde
liver op, naar Aareis Uger bliver sorte*

IV, II, 3: *Guderne < d. s. < Søstrene*

IV, IV, 2: *Længselsdragen < d. s. < skønheds-slagen*

IV, V-VIII var oprindeligt skrevet i forlængelse af afsn.

VI, hvor de streges ud for at indføres her, næsten u. ændringer:

IV, V, 1: ... *Men hvem ser jeg?* - *< Man skal være*

IV, V, 3: *Artemis imens < som Diana, naar*

IV, VIII, 1-2 *< Hun er kysk som Skæbnen. Elsk den Pil, der sendes!* 192 IV, VII, 2: *Jæger* - *< d. s. < dristig*

Efter V, I - overstreget:

*I en Aske, let og skør som Smuld af Roser,
viraksagtig tørt de muntre Trækul oser*

V, VIII *< d. s. <*

*Ved en Skaal, om hvilken Ranker indlagt slingre,
tøed Kærlighedsgudinden [?:] stive Fingre*

V, X, 2: *Horatses < d. s. < en Sapphos < Horatses*

V, IX og XI overstregede. Overstregningen annulleret

V, XII, 1-2 *< d. s. < Har Romulus, har Cæsar saa at sige*

VII, III, 1: *være livsudrustet < d. s. < blive Gude-rustet*

Efter VII, V - overstreget:

*Men jeg fryser og mit kristne Hjærte bløder.
Og jeg staar og stirrer paa et Ildfads Gløder*

VII, VI, 1 /var. *Ak jeg kom her uden Aand og Afsn.* VII fortsættes m. *Penélope-str.* (senere overstreget) fra bogtrykkets afsn. VIII, V-IX m. flg. ændringer og tilføjelser:

VIII, V *<*

*til med et jeg flygter som en hjemvé-slagen
til Penélope - den blide - Ægtemagen*

Dernæst følger str. VI samt:

*O jeg elsker, elsker dig, Pénélopeja,
der er god og from og tro som Nordens Freja*

Fulgt af str. VIII m. flg. variant i 1. linie:

og, som hun, en Genglans [osv.]

Fulgt af str. VII 193 VII, IX *<*

*Men saa huslig er du, ja lidt snusfornuftig
Afreodite selv er himmelsk fri og luftig*

VIII, I-IV foreligger som rettet renskr.

Efter VIII, I:

*Afreodite har et Hjærte som en Hares,
men hun elsker selve Krigens Herre, Ares*

VIII, V-X incl. foreligger dels som overstregede udk., dels som renskr. uden tilføjelser el. nævneværdige ændringer, fraset ændringer i rækkefølgen af str. Varianter fra udk.:

IX, V *<*

*staar hun der endnu, mens (< naar) Tiderne blir øde,
lover dig et helligt hedensk Nattemøde*

IX, XII *<*

*Ingen fandt hun skøn som Livet, stærk som Døden.
Fruen er lidt /var. Derfor er hun gærrig /var. sparsom /var. sløv < stærk med sin //
Beundrings gløden*

C Mottovers mangler. Digtet er dat. Rom, *Januar* 1903

VII, V, 3-4: kursivering mangler

VIII, IV, 3: *Ares < Krigen*

K

O Venus (...), fra *Das Lied vom Tannhauser* (o. 1300; nedskrevet 1515), str. XII (f. eks. i John Meier (udg.) *Deutsche Volkslieder mit ihren Melodien*, 1,1935, nr. 19). Visen handler om ridderen T., der begiver sig ind i bjergene til den smukke Venus, længes efter forløsning og renhed uden dog at finde det

Engelsborgen, Castel Sant'Angelo, fæstning i Rom, opført 132-139 e. Kr.

Musæet, bygning i Vatikanstaten, der bevogtes af Pavens schweizergarde 194

Praxiteles, gr. billedhugger (4. årh. f. Kr.). Der refereres til en romersk marmorkopi af *Knidia*, en ca. 365 til byen Knidos udført nøgen Afroditestatue. Se i øvrigt note til *DV IV Anadyomene en Muse af den aandig-skønne Retning*, ikke identificeret, men kunne tænkes at befinde sig i Musernes Sal

Sjølunds Vove, egl. Sjællands bølge, vand

Penélope, se note til *Pi II Ien Park*

Artemis, jagt- og månegudinde. Se i øvrigt note til *He VI Søndag i Skoven*

Nymfer, unge piger, døtre af Zeus

Tritoner, havguder

Nero, familienavn i den claudiske slægt, af hvilken en af de kendteste er C. Claudius N., romersk kejser 54-68 e. Kr.

Hera, Zeus' hustru

Apollon, se note til *He VI Anraabelse*

Horats (65-8 f. Kr.), romersk digter

Tribun, romersk embedsmand og befalingsmand

Lampe, sandsynligvis hentydning til (olie)lampen i Oehlschlägers drama *Aladdin*. Ved at gnide på den fremmaner helten en ånd, der står ham bi v. udførelsen af de højeste ting

den halte Gud (...), den vanskabte smedegud Hefaistos *en mere dristig Elsker*, krigsguden Ares. Med A. havde Afrodite sønnen Eros (*Odysseen*, 8. sang, vers 266 ff.)

Dityrambe, korsang til frugtbarhedsguden Dionysos

Heros, (sagn) helt

Terpsikore, muse for dansen

Pallas Athena, visdommens gudinde

den store Pan, naturgud, hvis navn kan betyde "alt", hvorfor han kan opfattes som gud f. verdensaltet. Hans attribut var bl. a. syrinxen, en hyrdefløjte m. syv rør. Om Pan se i øvrigt note til *He VI Hexameter-Hymne til Pan og Giovanni og Fa V Midsommer*

Urania, muse f. astronomien. Venus Urania er den himmelske kærligheds gudinde 195-*lidser*, pyntebånd

I brev af 23.12.1904 til Edith Rode beder SC hende hilse sin mands stedfader, journalisten og forfatteren Erik Vullum: *sig ham, at jeg har bestjaalet ham for "de store trøstesløse" (i Tragedien) (...) Jeg har stjaalet det bedste Udtryk i mit bedste Digt fra Vullum ... brevet i Ebbe Rodes eje, se bd. I s. 17)*

Vald. Vedels godtagelse af digtet til trykning i *Tilsk.* ses i brev af 31.9.1903 - sm. m. afvisning af et andet, ukendt digt (NKS 4978, 4°, IX)

L

GM 100 ff.

BHJ 114 f.

EAN 59 ff.

E & H 11 ff. (Thorkild Bjørnvigs indledning)

Tom Kristensen: *Sophus Claussen* (1929) p. 19 f.

Erik A. Nielsen i *Kritik* 25 (1973) p. 85-86

Hos Hexen i Endor

M

NKS 1340, 8°, VIII, 39 (første udk. fra sommeren 1898)

NKS 3633, 4°, II, 1, 28 (udk.)

A NKS 3633, 4°, I, 5a, 44 (udk. samt rettet, usign., udat. renskr., bl.)

B NKS 3633, 4°, I, 5b, 61-62 (rettet, usign. renskr., bl., dat. *Capri* 17 Maj 1903)

V

A Titlen < *Det er ude med Saul* (+ B)

II, 1: *vakkert < d. s. < en Bænk og*

III, 3-4 < d. s. <

*"Men Hex, naar jeg tages af Dage,
hvordan gaar det min Ægtemage?"*

V, 3: var. [*Pokker vil ta'e ved din Kone*]

VII,4:er < *blir*

B IV, 4 < *om en Søn skal arve mit Rige? < hvordan vil det gaa med mit Rige? -*

IX < d. s. <

*En Storhed er stor, skønt den er forbi,
og størst, naar en Hex uden Hexeri,
196 ham skænker hvad Tronens
(var.: Nuets/Døgnets/Torvets)
Tyranner ej faar
eller den lille David ...*

K

Digtet bygger på 1: Sam. 28, 3-25

Endor, landsby syd f. bjerget Tabor i Palæstina

Sejd, trylledrik. Egl. en art trolddom udøvet i Nordens oldtid

Seng, jf. evt. *Tr II* sonetten *Moderne Muse*, slutn. *gentil*, nobel, fin

Konge ogsaa i Faldet, jf. evt. Johs. V. Jensens roman *Kongens Fald* (1900-1901). Henvisningen skyldes det faktum, at SC - her som andetsteds - på dette tidspunkt indirekte polemiserer med JVJ's menneskeopfattelse, jf. oplysninger til *Et Rimbrev* s. 188 f.

L

EAN 59

Visen om Himperigimpe

M

A NKS 3633, 4°, I, 5b, 45-48 (delvis overstr. og rettet, usign. renskr., bl. og bly., dat. 1 April 1903 (*Capri*))

B NKS 3633, 4°, I, 5b, 64-67 (rettet, udat, usign. renskr., bl. og bly.)

NKS 1340, 8°, XVI, 92 (fragment af udat. renskr., løst ark, hvorpå også findes strofer fra *Il letto*)

C NKS 1340, 8°, IX, 48 (udk. samt usign. renskr., dat.: *conchetto a Perugia in agosto 1902 [-] terminato 29/3 1903 Capri*)

V

A Undertitel: *En Folkevis*

II-VI overstreget p. g. a. talrige, mindre ændringer Ml. III, 5 og 6 flg. I.: *Han havde Forklaring Behov.*

IV, 4-5 < d. s. < *Han spurgte med bange Blikke // om Visen ... Hun kendte den ikke.*

I VII og IX forsøger SC at indsætte linien *Han følte sig udlært og kry*, men overstreger den

X placeret efter XVI (+ C), XI eller IX 197 XI, XIII og XIV overstreget p. g. a. mindre rettelser og vanskeligheder m. at indsætte refrænet som fast omkvæd. XV beskriver kort og først hofdamens død, dernæst kongens udskejelser; overstreges

X overstreget

XII, 17: *dæmonisk* ej i ms.

B XII, 6: *takked for Blomster*, < d. s. < *svared paa alt og*

XIII, 5-7. Renskriften har:

*Hvad sang han for Viser? Jeg tror,
han sang blot om Himpe, om Gimpe,
Visen om (< den ældgamle) Himperigimpe.*

Linierne senere overstreget m. bly.

XIV, 4 efterfølges af flg. m. bly. overstregede 1.:

Dog viste han Aandslivet den Interesse

XIV, 5: *Ja gift med < d. s. < at ægte*

XV, 1: *slog Vildskaben < han skejede*

XVII, 1-4: tilføjet m. bly.

XVII, 10. Før 1. flg., overstregede 1.:

Du tror, at vi skæmter med Konger. Ak nej!

XVII, 11: *trods bedre Belæring < (trods hele vor (< bedre) Viden) / var. skønt Verden er herlig og stor*

XVIII, 3: *sin tilvante < d. s. < den Smule (< Lærdom)*

XVIII, 4: *Mening < d. s. < han vidste*

XVIII, 6 *< det hele var kun en Gimpe, / var. en meget gammel Gimpe*

C adskiller sig kun på uvæsentlige punkter fra bogtryk ket

I, 5: ej i ms.

IV, 4-5: ej i ms.

VII <

*Men Prinsen, nu langt mere modig,
tog Damens Vers koldblodig:
(thi nu havde Prinsen lært nok)*

Efter IX, 1: *"Det glæder mig, Prinsen er kry. 198 IX, 2 < De kommer en Gang tilbage*
XI og XII byttet om

K

Himperigimpe, himpegimpe. Ordets grundbetydning: noget, der er (løst, dårligt) sammenstillet af forskelligartede dele, vanskeligt at bestemme eller give navn til. Begge enkeltled kan desuden betegne en letsindig, dårlig eller ældet person (kvinde)

Jus, lat. ret; jura

Sire, Deres Majestæt.

L

Harald Nielsen: *Vej og Sti* (1916) p. 129 f.

Havnestad

M

A + B NKS 1340, 8°, VIII, 39 (udk. samt 2 usign. renskr., bl. Den ene (A) er gennemrettet og dat 24.6.98, samme dato som for Pi II *Tysk Kystby*)

C NKS 1340, 8°, X, 49 (usign., udat. renskr., bl., u. t. fra o. 1898 (?))

V

A I, 2: adj. tyske knyttes som var. til *Søstads*
IV <

*Skaf mig en Drik, Hr. Vært, en ærlig Kumme
og Pigebørn, som ikke er for dumme
som priser Storm og en befaren Skipper*

B I, 3: *dunkle < blinde / var. bly. sorte*
I, 4: *med (...) Skumlen < uden mindste Mumlen (+ C)*
II, 4: *Mumlen < Skumlen*

K

Slippe, stræde
Kippe, beværtning, knejpe
Kumme, skål, bolle

Cit. in extenso i SC: H. Heine. *En Hundredaarsdag* (Pol. 13.12.1899. U. t.)

Pigen fra Cadix (1902)

M

A III. Tid. 16.2.1902

Optr. *EoF* og *Danske Kærlighedsdigte* v. Kai Hoffmann (1916) p. 232-234

199

V

A II, 5 < *Pige fra Cadix*.

V, 5 < *Cadix, o Cadix!*

VI, 5 < *Hil være dig, Cadix*

VII, 4: *fine* < *hvide*

VIII, 5 < *Pige fra Cadix*

IX, 5 < *Farvel nu til Cadix!*

X, 1: *ved Jævnøgn* < *! Cadix*

X, 4: *Flod - - -* < *Flod, // Pige fra Cadix!*

K

Cadix, Cádiz, hoved- og havneby i Spaniens sydligste provins af samme navn

Fribytter, sørøver

Kapun, egl. ung kastreret hane

flomme, fede

Agraf, srnykkespænde

Plasér, fornøjelse

Str. IX, 3-4 cit. FR 248

Til En (1901)

M

A NKS 3633, 4°, I, 5a, 46 (rettet, udat., usign. renskr., bl.)

B NKS 3633, 4°, I, 5a, 2 (udat., usign. renskr. af str. IV, bl.)

Optr. *EoF*, *Danske Kærlighedsdigte* v. Kai Hoffmann (1916) p. 237-239, *Dansk Poesi 1880-1920*. Udg. af Dansk Forfatterforening (1922) p. 58-59 og *Danske Kærlighedsdigte* 2. udg. v. Ludvig Holstein (1923)

V

A U. t.

IV, 2: *frit* < *lyst* < *frit*

IV, 3 < *Da kommer jeg med Tvivl og Tankers* (< *Taare* [?: r] *s*) *Vægt*, < *Tvivlens Tankevægt*,

V, 1: *Huldes* < *Mildes*

Efter V, 4 følger overstreget: *Og hendes Tavshed slaar*

min Tvivl / var. Harm i Knæ, // jeg kysser / var. 200 maner Trodsen bort fra hendes Hage.

Under digtet står der:

*men hvorfor har vi paa hinanden skændt
og hvorfor er vor Sommersaga endt*

B IV,2: *frit* < *glad*

Sorte Blomst (1901)

M

NkS 3633, 4°, I, 5a, 47 (udk. til III)

NkS 3633, 4°, I, 5a, 48-49 (udk. til I, II samt enkeltlinier)

NkS 3633, 4°, I, 5a, 50 (udk. til III) + 52 (forskellige udk.) + 54 (forskellige udk. (I, 1-6; IV, 7-8) samt udk. cit.

EF II 41-42, jf. *Trappen til Helvede* VI, IV, 1-3, der også ses i NkS 1340, 8°, VIII, 40 bis)

A NkS 3633, 4° I, jb, 32-33 (rettet, udat., usign. renskr., bl.)

Optr. *EoF*

V

A Under titlen: Motto: "*Man kan ikke blæse med Mel i*

Munden" (*Jysk Ordsprog*)

II, 5: *herlig < sælsom*

II, 11: *Kul < Støv*

II, 12: *var < er*

Efter I. 12 følger str. IV

III, 1 < *Der traf vi to Fyre af / var. To Junkere traf vi ét Regiment,*

III, 3-4 < *Den ene, en Lærd (< Boglærd), et højtideligt (< underlig) Fjog, // vilde elskes af Blomst - han var / var. som en Teolog.*

III, 5 < d. s. < *raabte og lo*

III, 8-9 < *andægtig og knejsende, fulgt af en Ven. Den Ven, en Trompeter, / var. som blæste Kornet og som løb mig paa tværs;*

III, 18: *halve < hele*

V og VI byttet om

VI, 4: *Fændrik < Tosse* VII, 2: *solede < solhede*

VIII, 8: *en lønlig Lomme < Stympere's Vest*

IX og X byttet om

IX, 1 < *Hun skreg: / var. sagde: "Var din Lykke kun fidtet Papir, / var. din Lykke, den var kun Papir*

Digtet afsluttes:

Det gælder for Fjolset saa vel som Profeten:

"Man kan ikke blæse med Mel i Trompeten".

K

Titlen *Sorte Blomst* s. 109 skal opfattes som en digttitel og ikke som en afsnitsbetegnelse, hvad der fremgår af førsteudgavens levende kolumnetitler

Hetære, prostitueret kvinde (egl. i oldtidens Grækenland)

Hors, hest

Moneten, ental som kollektiv: pengene

Kulsukker (Symphytum), slægt af rubladfamilien m. valseformet violet, sjældent rød krone

Fluesvamp, slægt af i mange tilfælde giftige svampe Vald. Vedel afviste at trykke digtet i *Tilsk.* af frygt for, at publikum skulle tage symbolikken for reelle råheder (VV til SC 5.8.1901; SC til VV 4. og 8.8.1901; NkS 4965, 4° og 4978, 4° IX)

L

GM 112

Længsel efter Neapel

M

A NkS 3633, 4°, I, 5b, 30-31 (udat., usign. renskr., bl.) NkS 1340, 8°, VII, 36 (udførlige udk. i forb. m. udførlige udk. til *Pompeji*, Va 110-112 oprt. bd. IX; fra foråret 1894)

Optr. DS

V

A U. t.

I, 1: *J Dag < Hvor*

II, 11: *rigere* < *frodigere*

II delt i to str. (efter I.12)

V, 1: *Damen* < *min Dame* (i udk. kaldt *min Elskede*) 202 V, 2: - *en* < *som en*

K

Via Roma, hovedfærdsåre gennem det ældste N. i retningen nord-syd
det store Musæum, det arkæologiske nationalmuseum (grundlagt 1738) indeholder bl. a. fremragende samlinger af klassisk kunst og kultur (især fra Pompejis og Herculaneums udgravning)
Posilipo-Vinen, dyrkes på et højdedrag (Monte P.) sydvest for N.

L

BHJ 56 ff., 73 f.

Nætter

M

NKS 3633, 4°, III, 2, 18 (udk.)

NKS 3633, 4°, I, ja, 55-56 (udk. til afsn. I og II: III- IX)

NKS 3633, 4°, I, 53, 65 (udk. især til III: IX-X og XIII)

A NKS 3633, 4°, I, 5!?, 40-43 (usign., rettet renskr., bl., dat. 19.2.1902)

B NKS 1340, 8°, II, 10 (udk. til digtets slutstr.)

C *Tilsk.* juli 1902, 545-546 og 550-552

D *Dj 1*

Optr. DS (m. titlen *Nætter*)

V

A U. t.

II, I: skrevet m. bly. (og bl.)

II, II <

*Den vandrer der øverst < Men Maanen gaar øverst
saa lyst (< mildt) og forbinder
mit Savn med al Verdens < de tusinde Byer
Iltog (< og Iltog) og Skinner.*

Efter II, IX udk. m. bly.

III, I, 4: *det Ene.* < *det ene.*

III, XIV, 3: *sejrende* / var. *elskende*

XV: opr. ikke afstand ml. 1. 2 og 3

B Udk.cit.:

203

*Jeg søger paa dette Sted for de travle
min Livstraad, mit Livskaar med Jordens Navle*

*Jeg søger paa dette Tilhold for Fliden
mit bristede Samhør (< mit Samhør med Mennesket) med Døgnet (< ÷) og Tiden,*

*Jeg søger paa Steder / var. dette kun sjældent (< aldrig) besungne
ydmgyt (< Sted) et Forbund med Arbejdets tvunge*

*Jeg bejler i denne befriende Skygge
til Arbejdets Ro den forglemmende Lykke / var. [?:]*

*Jeg hilses / var. er som en Herre i disse Skakter
hvis rolige Stræben [?:] halvt kun agter / var. misunder*

Jeg er som / var. Her er jeg en Gud, der / var. som faar Sol til at skinne

og ej / var [?:] en Don Quixote, der svømmer i Blinde.

For mig vil slet intet lykkes og trives
Jeg søger et Vandsted ihvor det gives.

C III, 1, 4: *det Ene* < *det ene* 204 Titlen < *Rejseminder* (digtets afsn. I og II) samt *Det Ene* (digtets afsn. III). *Nætter* er fællestitlen for *Rejseminder*, *Giulietta i Gravkamret*, *Venedig* og *Det Ene*
D I indholdsfortegnelsen kaldes digtet *Rejsenætter* - men kun dér

K

piano, (ital.) musikudtryk: dæmpet, let
den lombardiske Slette, nordital. landsdel, der bl. a. omfatter den centrale Poslette
det Ene, jf. evt. begrebet af samme navn hos den gr. filosof Plotin (o. 200-270 e. Kr.)
Cit. *Lø* (afsn. III, str. 8-9)
Cit. *Ft* 40

L

BHJ 84 f., 107 ff., 111
E & H 35, 40 (Thorkild Bjørnvigs indledning) Tom Kristensen: *Sophus Claussen* (1929) p. 22

I Paris

M

Acc. 1981/143 A (udk.)
A NKS 3633, 4°, I, 5b, 19 (usign. renskr., bl. dat. 30. Dec. 1900)
NKS 3633, 4°, I, 5a, 57-58 (udk. til IV-VIII)
B NKS 3633, 4°, I, 5a, 59 (sign., udat. renskr., bl.)
C III. *Tid.* 16.6.1901
Optr. *EoF*

V

A Titlen < *Pariserinden og Gadebetjentene*
Kun IV-VIII
B Titlen < *Kvinden og Betjentene*
Kun IV-VIII
Digtet afslutter udk. til anden halvdel af den prosaindrømning, som cit. i forb. m. C
C Titlen < *Kvinden og Betjentene*. Kun IV-VIII. Digtet indledes - under overskriften: *De to Aarhundreder eller Min Fjende og jeg* - således:
Det kan hænde andre end Digterne at gøre Vers i Drømme. Men det hændte en af mine Fjender, som 205 virkelig var Poet, at han kom sovende til et Vers, som han bevarede i Hukommelsen.

Det var en Nytaarsnat for nogle faa Aar siden, da han opholdt sig nede i Paris. Han fandt sig i Drømme forvandlet til en mægtig Provst. Og han saa sig siddende i en graa Slaabrok med Ægtehustru og syv eller ni Børn, ved det rigtdækkede Nytaarsaften-Bord i en Præstegaard hjemme. Og ikke blot sad han dér i sin gode Rede, men han sad der husfaderlig, fuld af megen Selvfølelse. Og han talte med en Vægt og Salvelse, som han fjernt erindrede, at han tidligere havde bespottet ... dog, denne Tanke holdt ham ikke tilbage. Han rejste sig, saa sig om i Kredsen og sagde med en usigelig Blanding af Andagt og Koldblodighed:

"Dette lille Glas
tømmer jeg til Pas
for min Krinoline,
for mig selv og mine."

Min Fjende, som forøvrigt var ung og ikke det mindste gejstlig, sad i en af Quartier Latin's Kældere, den følgende Aften, og hørte paa Musiken. Han tænkte med Forundring paa den graa Slobrok og Drømmen, som havde besøgt ham, paa det lille, halvforrykte Vers og paa Præstekonen, som hed Krinoline. Og han følte sig ombølget af noget kendt og smilende, en from, patriarkalsk Egenkærlighed fra et svundet Aarhundrede - med Valgsproget: Honny soit qui mal y pense!

Da skete der det ganske almindelige, at en stolt og uregerlig Skønhed gjorde Oprør i den samme Kælder, og for sin Adspredelses Skyld forstyrrede snart de langhaarede Deklamatører, snart hele Musiken. Hun blev overmandet og bortført af to Politimænd med disse Herrers brugelige Brutalitet. Men som en pragtfuld Giftslange, der hvislende rejser sig paa Halen, 206 vendte hun sig rolig imod dem, og blot med et Blik og nogle magiske Ord vidste hun at fjerne Betjentenes Næver fra sin Person.

Og fra en Skændegæst blev hun i dette Nu som et Tegn, hvori jeg i Modsætning til min unge Fjende skimtede et andet Aarhundrede - ikke Familieegoismens, men den menneskelige Stoltheds Sekulum. Jeg gik hjem og skrev - med Fare for at mistænkes som Anarkist - disse lyriske Linier:

K

Judith dræbte if. den apokryfe Judiths Bog Nebukadnezars feltherre Holofernes efter v. list at være trængt ind i fjendens lejr. Jf. *Portræt af Foraaret*, AP 142, optr. bd. IX. *Bronce*, sandsynligvis hentydning til den fr. billedhugger Eugène Aizelins bronzestatue af Judith (1890), der var udstillet på Luxembourguseet 1890-1923. (Jf. FR 7, 37 og 210)
que diable!, fr. hvad pokker!

Venezianske Fantasier (1900)

M

Acc. 1981/143 A (udk.)
A III. Tid. 10.6.1900
B NKS 3633, I, 4°, 5b, 21-22 (rettet udklip fra III. Tid.)

V

B Afsnitsinddeling efter IV og VII
II, 4: *favnende* < *fangende*
VII bestod oprindeligt af to str.:

1 Men hele Verden vide
2 er opfyldt af Sorg og Blod,
3 en Skygge gaar ved vor Side,
4 vi kan ej væрге os mod.
5 Og Helten, som vandt Karthago,
6 og Helten, som truede Rom,
7 kan lytte til Helten Jago.
8 En Jago fælder vor Dom.

9 Du Mor, som med Øjnene ruller,
207 10 bedst var det - din Lykke er fuld! -
11 om Hovedet nu fra sin Skulder
12 sprang som en fældet Bul.
13 Dyrt har du din korte Adel,
14 din Menneskeret betalt;
15 du har din Lykke, din Adel,
16 du har din Desdemonas kvalt.

De to str. er da rettet til én, idet 1. 5-12 er overstreget

1.15: *har* > *Mor!* -

1. 16 > *Desdemonas har du kvalt*

Som var. til den nye str. tilføjes i marginen den str.,
der svarer til bogtrykkets, dog m. flg. ændringer:

VII, 1: *hyld* < *ros*

VII, 4: *muntre* < *smilende*

VII, 6: *der adler os,* < *som er vor Adel,*

VII, 7: ... *De* < *Man*

K

den sføre Plads, Markuspladsen

Mor, maurer, egl. indbygger fra Mauretanien i det nordvestlige Afrika

Moren af Venedig. SC alluderer til den situation i Shakespeares tragedie: *Othello* (ca. 1602-03), hvor moren O. forlader Venedig m. sin brud Desdemona, en senators datter, for at drage i krig. Desdemonas skæbne bliver den, at hun dræbes af sin mand p. g. a. dennes uberettigede jalousi og mistanke om utroskab

Doge, herskeren i republikken Venedig (og Genova)

Taverne, ital., kro, værtshus

Pokulats, drikkelag, svir

Falerner, sydital. vin berømt allerede i oldtiden

Horats, se note til Pf II *Foraarsrim* (...)

Klodsens (...), Skønheden og Uhyret, udtrykket oprindeligt fra et eventyr i den ital. digter Straparola's *Le piacevoli notti* (1550-53), senere oversat til fr., hvilket skabte dets popularitet

Portia, den kvindelige hovedperson i Shakespeares komedie: *Købmanden i Venedig* (tr. 1600). Portia's pige 208 hedder Nerissa - og ikke Verbene (jf. note til *Fa V Verbena*). I et skyldspørgsmål på liv og død møder de to piger forklædt som jurister op i retten - og vinder processen

L

BHJ 104-107 GM 111

Giulietta i Gravkamret

M

A NKS 3633, 4°, I, 5b, 28 (rettet, udat., usign. renskr., bl.)

B NKS 1340, 8°, VII, 34 (usign. renskr., bly., dat. *Rapallo. Juni 94*)

C *Tilsk.* 1902, 547 (se oplysn. til *Nætter*, s. 204)

V

A Titlen < *Giulietta* - en titel, der fastholdes i den oprindelige indholdsfortegnelse til Dj 1

III, 1: *Døden* < d. s. / var. *Graven*

III, 3 < *vi endnu samme Dødsberedthed finder*, / var. *vi samme dødsberedte Anstand* / var. *Holdning* / var. *Tavshed finder*,

IV, 3: *vælger* < d. s. / var. *kysser*

B Titlen < *Giulietta*

II, 4 < d. s. < *hvid* (< *klar*) som en *Maanestraale*, mørk som *Pesten*

K

I Shakespeares tragedie: *Romeo og Julie* (tr. 1599) tager R. gift, da han tror sin elskede J. død. Hun har imidlertid kun indtaget en medicin, der fremkalder en korterevarende dødlignende søvn - for at forhindre et påtænkt ægteskab m. en anden end R. Handlingen udspilles i *Verona*.

Et Marmor (...) Julies formodede grav ligger tæt ved campo della Fiera i Verona

ringler, snor sig (hos E. Aarestrup og Chr. Winther ofte tvetydigt m. associationer fra hår til slanger) *svingler*, dingler; svimler

I brev til Johs. Jørgensen (2.9.1926; NKS 4978, 4°, X) i anledning af tilsendelsen af *Le pélerinage*, skriver SC om digtet: (...) *Forstod du ikke, at Pesten var det direkte 209 Udtryk for Forræderi - f den højere poetiske Stil, hvis Patos greb mig. Forstod vi da slet ikke Patos? Vilde vi mon hellere leve i den adækvate Legemlighed end at vove det højeste, det frygteligste? Der sér du, hvorledes du kan tolke. Jeg vil i denne Forbindelse understrege, at jeg ikke gjorde mig til Fornægter af Sansernes Betydning ... langt fra! De var Varmeledninger eller Straalekastere i Aandsdiktaturet. (...) Heller ikke [livets love] vilde jeg respektere ubeset - hvis de gjorde mig ringere - saa hellere gaa i Fordærvelse. Og ud af dette vil du stemple mig som Fordærvelsens Elsker. (...)*

Venedig

M

NKS 3634, 4°, V, 7 (udk. til to str.)

NKS 3633, 4°, I, 3, 34-39 (udførligt udk.)

A NKS 3633, 4°, I, 5b, 37-40 (kort personlig optegnelse; udk. til XXVI-XXIX; usign., rettet renskr., bl, dat. 7.2.1902)

B NKS 1340, 8°, II, 10 (udk. fra 1902 til sidste str., bly.)

NKS 1340, 8°, VII, 36 (prosaoptegnelse, der beskriver en del af grundlaget for digtet; fra 1894)

C *Tilsk.* 1902, 547 (se oplysning til *Nætter*, s. 204)

V

A U. t

I, 1: *Man kommer < Vi kom*

Efter V:

*Omtrent som Pælemuslingen gror paa sin Pæl //
gror de Skønne i Venedig; (< saa gror Venedigs Skønne;) de fleste mangler Sjæl*

VIII <

*Vor Købmand steg i Baaden. Som Tolk jeg maatte be'
Gondolieren ro ham hen, hvor de smukke Piger le*

IX, 1 < *Men jeg og Præsten standsed og vidste ikke Raad <
210 Men jeg standsed hos Præsten og holdt forsigtig Raad*

XXXIII, 3: *kun < d. s. < jo < kun*

XXXIV, 1 < *og véd jeg ingen Lykke, som kan vendes til Mén, -*

XXXV, 1: *Men < Nej [B har: Ja]*

B Sidste str. udvidet m. to l.:

*Men Venner, vil I holde Eders Vaabenskjolde blanke
maa I aldrig skænke Fru Medusa en Tanke*

K

Gondoliere, ital. gondolfører

den Ø, hvor de døde (...), øen S. Michele

en anden Ø, (. ..) Glas, øen Murano

Sukkenes Bro, forbinder Dogepaladset m. byens fængsel

Medusas Hoved. M. var i den gr. mytologi et bevinget fabelvæsen m. forstenende blik. Med guddommelig hjælp lykkedes det Perseus at afhugge hendes hoved, hvorved bl. a. den bevingede hest Pegasus sprang ud af kroppen. Hovedet bevarede sit forstenende blik - og var i øvrigt omkranset af slanger

Flane, kokette

Byens (...) *Skjold*. På byens våbenskjold ses Markusløven. Når SC nævner Medusa, sammenligner han vel den labyrintagtige by m. den slangeomkransede M. - et hoved, der hviler el. ligger på vandets blanke overflade

L

GM 109

BHJ 109 ff.

Il letto

M

NKS 1340, 8°, VII, 33 (udk., cit. EF II 72, str. fra 1895)

NKS 1340, 8°, VII, 36 (udk. ~ str. VIII)

NKS 1340, 8°, XVI, 92 (løsbld; udat. renskr. af VII-

XVII sm. m. udat. fragment af *Visen om Himperigimpe*) 211 NKS 3633, 4°, IV, 5 (udk. til I-VI samt de fire str., som citeres EF II 76-77. Her i lidt ændret form)

A NKS 3633, 4°, I, 5a, 64 (udkast, især til V-X, XV- XVI)
B NKS 3633, 4°, I, 5b, 62-64 (usign., dat. og rettet renskr., bl.)
C NKS 1770, 2°: SC: *Il letto* (sign. renskr., bl, dat. *Capri* 17.4.1903)
D *Ill. Tid.* 10.5.1903, 508 (I-VI + XIX)
Optr. *EoF* og *DS*

V

A På arket ses de str., som cit. EF II 70-71 og 72-74 øverst. Den renskr., som beskrives p. 74 ses ikke i papirerne

B Titlen < *Il letto* < *Min italienske Seng*

Ved siden af titlen: Motto:

"*Hun var ligesaa sort som sit Muldyr, hun var mere sort end sin Skygge* ["]", jf. *Pi* II 91

Dedikationen mangler

I, 3: *om Ungdomsrejser* < *om Ungdoms-Rejser* < *mig altid om Rejser*

V, 4: *hvilke* < *deres*

VI, 1: *Sirener* < d. s. < *blot Flaner*

Efter VI følger som slutstr. XIX i samme version som D, og digtet dat. 17.4.03. Senere overstreges XIX og digtet fortsættes

XI, 4: *Pant* < d. s. < *Tegn*

XVIII, 1 < d. s. < *Hvor listig de trodser og knejser* < ... *De fører saa listig en Tunge,*

XVIII, 4 < d. s. < *vi traf paa vor Ungdoms Rejser* < *vi strejfed paa Rejser som unge.*

XIX, 1: *Nu tror vi paa* < d. s. < *Men ak! der er*

XIX, 2: *Troskab* < d. s. < *Kroppe*

Dat. 24.4.1903 *Capri*

C er adresseret til *Chr. Guulmann* [= *Gulmann*] m. opfordring til trykning

Dedikationen mangler 212 Digtet består af I-VI samt XIX

XIX, 1: *Nu tror vi paa* < - *Dog nej! Der er*

XIX, 2: *Troskab* < *Kroppe*

D var. som f. C

K

Illetto, ital. sengen

Signora Giovanna, frøken Johanne, SC's ældste søster, se note *Pi* II 173

Sirene, forførende, men falsk kvinde

Valenciennes, by i det nordøstlige Frankrig. Tidligere berømt f. sin kniplingsindustri

Soria-Moria Landet, fantasiland (f. eks. i Henrik Ibsens

Peer Gynt (1867) 3. handling). *Moria* Bjerg omtales 2. Krøn. 3, 1 og 1. Mos. 22,2

Dronning af Saba, smuk sagndronning, der på Salomons tid regerede over det sydøstlige Arabien og rejste til ham f. at få del i hans visdom, (1. Kong. 10 el. 2. Krøn. 9)

Kongen, Salomon, Davids søn, konge over Israel ca. 975- 935 f. Kr.

(...) *en kulsort Slave*. // *Jeg er selv brunet af Solen*. Mht. farvernes symbolindhold jf. f. eks. Salomos Højsang

1,6, den udeladte mottostr. fra digtet *Valfart, Røg* (*Pi* II 125) og *Va* 188 (*brændt af Solen, sværtet af*

Kulrøgen, jf. NKS 1340, 8°, VI, 29: *Det Sorte er en Forbrænding af det Røde*)

L

Hans Brix: *Analyser og Problemer* VI (1950) p. 268 ff. og 278 f.

Grave

M

NKS 1340, 8°, VIII, 37 (udk. fra foråret 1897)

NKS 1340, 8°, II, 10 (udk. til slutstr.)

A NKS 3633, 4°, I, 5b, 51-56 (udk. og rettet, udat, usign. renskr, bl. og bly.)

Optr. *Yngre danske Digtere. 1880-1890*. Gyldendals Bibliotek (1905) p. 128-146 (sm. m. *De to Søstre paa Montmartre*, AP 168 ff.)

V

A Titlen < *To Grave. En Erindring fra Stockholm.*

Ingen mottostr.

I, 1-2 mangler

II, 8: ... *altsaa ... < skyldigst < naadigst*

III, 1: *nu Stockholms < den svenske*

Efter III følger - overstreget m. bly. - dele af linierne om Heine

IV, 3: *Medaljen < Stenen*

Efter IV følger - overstreget m. bl. - udk. til VII, efterfulgt af udk. - overstreget m. bly. - til IX

V, 1-8 < V, 1-4

Efter V følger IX

IX, 11: *hvis taalmodige < d. s. < med en glatsleben* Efter X, 10 følger - overstreget m. bl. - XII

XII, 1 < *Dog var han som ung en Mester,*

Dernæst følger - på et indlagt blad - V-VIII, hvor ændringerne alle koncentrerer udtrykket, men ikke ændrer indhold og mening

Dernæst følger 3 4-liniede str. - overstr. m. bl. -, som ikke finder plads i den endelige redaktion, efterfulgt af XI og XII (m. den cit. førstelinie)

Digtet er åbenbart tænkt afsluttet m. en tilbagevenden til Bellman-beskrivelsen (2 str.) samt denne, som *Elmene hvisker*:

*"Gaa find dig en Grav midt i Folket,
helst sat af et Akademi,
saa kysser dig alle de Bjørne,
som tramper om Natten forbi".*

Digtet afsluttes m. udk. til VII, en ikke benyttet str. samt renskr. af VIII. X ses ikke her

K

Mottostrofen, jf. note til s. 18

Kirkepladsen St. Clara, v. Klarakyrkan i Nordmalm

Carl Michael Bellman (1740-95), sv. digter. I hans visesamling *Fredmans Epistlar* er *Ulla Winblad* den kvindelige hovedperson

Heine, se note til f. eks. *Pi II Køl214Resede*, se note til *Pi II Rejseminder*

2 plus 2, se note s. 177

de Bjørne i Norden, jf. *AT VIII* indledningen

Julebrev

M

NKS 1340, 8°, IX, 43 og 45 (udk.)

A NKS 3633, 4°, I,5b, 50 (udat., usign. renskr., bl., u. t. M. bly. (fremmed hånd?) tilføjet "*Eremitens Brønd*".
Julen 1903)

V

A II, 5: *tusind < femhundred*

Efter IX:

*Og hvis I nu savner noget
og dersom min Armod Jer saarer
tre Lommetørklæder fra Bon Marché
skal aftørre Pigernes Taarer*

K

Kitty Drue, f. 1899

Ilsuccia, ital. diminutiv: "lille, søde Ilse". Ilse f. 1898

Annuccia, ital. diminutiv: "søde Anna". Anna Cathrine, som SC blev gift m. 12.9.1896. Se i øvrigt tidstavlen bd.

IX

Bon-Marché, (egl. godt køb, billig pris) navn på et stort, berømt magasin i Paris: Au bon marché
Kirken på *Place Madeleine*, er efter Napoleons ønske bygget som gr. tempel af arkitekten Vignon
Luxembourgs (...) *Fontæne*, sandsynligvis Medicifontænen (fra Ludvig XIII's tid), afbildet i AP

Dansk Foraar

M

A NKS 3633, 4°, I, 5b, 2 (usign. renskr., bl., dat. 12.3. 1898)

B *Pol.* 3.5.1900

Optr. DS og i *Moderne Lyrik. En Antologi* (1907) samt *Dansk Natur i Digt og Sang* v. Ludvig Holstein (1929) p. 90-91

V

A Titlen < *Foraar 1898* 215 VII, 3 < ... *Jeg burde tie stille*, (+ B)

B Titlen < *Foraarsspøg*

K

Elskerinde. I Oehenschlägers *Sanct Hansaften-Spil* (slutn.) siger jægeren: *Den hele Natur er min
Elskerinde*.

L

HA 124 ff. og i *Danske Studier* (1962) p. 123

Aftenandagt

M

NKS 1340, 8°, VIII, 38 (udk. fra dec. 1897)

A NKS 3633, 4°, I, 5b, 3-4 (usign. renskr., bl. dat. 27.6. 1899. U. t.)

B *Ill. Tid.* 1.10.1899

Optr. *Dansk Natur i Digt og Sang* v. Ludvig Holstein (1929) p. 238-239

V

A II, 3: *Rebekka* < d. s. / var. *Katinka*

B Titlen < *Aftentime*

Efter digtet: *Jægersborg* (samt sign.)

K

Hang, løvværk

Caty, kælenavn til (Anna) Cathrine, se tidstavlen bd. IX *frøken Regnvej* hedder C.

Jf. VS-SC 99 (m. noter)

L

Steffen Hejlskov Larsen: *Om billedstrukturer i dansk lyrik*, i: *Danske Studier* (1966) p. 32-36

M

NkS 1340, 8°, VII, 34 (udk. til 1. afsn. fra 1894 el. 1895)
NkS 3633, 4°, I, 5a, 60 (udk. til X, XIV-XVII)
A NkS 3633, 4°, I, 5b, 27 (udat., usign., rettet renskr., bl.)
B NkS 3633, 4°, I, 5b, 43-45 (usign. renskr., bl, dat. 3.5.1903 m. tilføjelsen: *finito Capri*)
Optr. *Dansk Natur i Digt og Sang* v. Ludvig Holstein (1929) P. 358-362

V

A U. t. 216 IV, 3: *i gamle < d. s. / var. tavse < med gamle*
Udstreget str.:
Jeg smiler og tager
de Efteraarsdage,
som Himlen vil skænke dem,
uden en Klage.
V-VIII overstreget, skønt de i alt væsentligt følger
bogtrykket
V, 1-2 < *Hvor er de Høsttimer // tunge og frodige < Efteraarsdage // tungsindigt frodige*
VI, 1-2 < *Bag Plovstyret (< Ploven) brummer // Forvaltren i Skæget < Forvaltren gaar bag Ploven // af Iver*
stritter Skæget < [?:] stritter bag (< Vi kender bag) Ploven // Forvaltren med (< paa) Skæget - Efter VIII
følger to - ligeledes overstregede - str.:

I Kæret der hvæser
hver Gaas og hver Gasse
ad to, naar de vil kysse
og intet har at passe ...

Vi lukker da Døren
med Nøgle i Laasen
og nyder forelsket - (< med Rødkaal)
sagtmodig Mortensgaasen

Ud for disse to str. står udk. til XIII og XVII (bly.)
B Titlen < *Efteraarsdage*
IX, 1: *Havet < Stranden*
XII <

For sidste Gang tændes
den høstklamme Tue
af en jublende jordvarm,
men sorgbange Lue

XIII, 4: *Vor Sommer < Den smukke Tid*
XIV, 1: *Her < Nu*
XV, 4: *ved < i*

217

Mennesket

M

NkS 1340, 8°, IX, 48 (udførlige udk. fra foråret 1903)
NkS 3633, 4°, I, 5a, 63 (løse udk., især til VI-IX)
A NkS 3633, 4°, I, 5a, 61-62 (udk. til VI-XIII, XX-XXI,
XXIII)

V

A VI, 2 < med hvem jeg læste Sanskrit ... og paa en frankfurtsk Messe
B VI, 2: en Kærmesse < d. s. < Frankfurts Messe Kun I-VIII

K

væligt, livskraftigt, ustyrligt
Kærmesse (egl. kirkemesse), stort marked i forb. m. kirkefest
Vidunderhornet, se note s. 188; kimen til billedet: et eventyr el. lign. strejfer SC i Lø 38: *Don Juan* (...) (først tr. 1891)
Str. XIII cit. Lø 117
Ft 34

L

GM 112 ff.
BHJ 117 f.
H. Toldberg i *Danske Studier* (1943) p. 69 (om mulig påvirkning fra H. C. Andersens *Klokken*)
T. Brostrøm: *Poetisk kermesse* (2. udg. 1968) p. 38
K. Zeruneith: *Den frigjorte* (1981) p. 365 ff.

218

219

FORKORTELSESLISTE OG BIBLIOGRAFI (1887-1931)

I: Bøger af Sophus Claussen

Na Naturbørn. Digte (1887). 2. opl. i *Digte*, 1 (1929):
Na 2.

UB Unge Bander. Fortælling fra en Købstad. Med et lyrisk

Forspil: "Frøken Regnvej" (1894). 2. udg. (1912):
UB 2.

Ki Kitty. Lyrisk Fortælling (1895). 2. opl. (1918): Ki 2.

AP Antonius i Paris (1896). 2. opl. (1918): AP 2.

Va Valfart (1896).

Ar Arbejdersken. Skuespil i tre Akter (1898).

Pi Pilefløjter (1899). 2. opl. (1918): Pi 2. 3. opl. i *Digte*, 2 (1929): Pi 3.

MK Mellem to Kyster. Fortællinger og Satirer (1899).

By Byen. I: Junker Firkløver. Nutidsroman (1900).

Tr Trefoden (1901).

Mi Mina. Et Digt om Byen (1902).

Dj Djævlerier (1904). 2. opl. i *Digte*, 3 (1930): D; 2.

EoF Eroter og Fauner. En Række Digte (1910). 2. opl. (1923).

TE *De Thulé à Ecbatane. Poèmes. Traduits du Danois par Guy-Charles Cros.* Paris (1910).

DV *Danske Vers* (1912). 2. opl. i *Digte*, 4 (1930): DV 2.

Fa *Fabler* (1917). 2. opl. (1918): Fa 2.

SV *Samlede Værker I-VII* (1918). Tr udeladt.

Lø *Løvetandsfnug* (1918).

DS *Den danske Sommer. Udvalgte digte* (1921).

PD *Poèmes Danois. Traduits par Guy-Charles Cros.* Paris (1922). Anden del består af digtene i TE. Hele udvalget svarer i sin sammensætning til DS.

220

He *Heroica. Nye Digte* (1925). 2. opl. (1925): He 2.

TB *Titania holdt Bryllup* (1927).

Ft *Foraarstaler* (1927).

HT *Hundrede Taels. Med Forfatterens Forord og en Sophus Claussen Bibliografi ved Poul Uttenreitter og Stig Veibel* (1927).

FR *Fortællingen om Rosen* (1927).

Hv *Hvededynger* (1930).

Oversættelser

AT *Atta Troll* /H. Heine (1901).

DB *Den følede Blomst* /P. B. Shelley (1906). 2. udg. trykt sammen med den engelske tekst (1925): DB 2.

RB *Rabbien af Bacharach* /H. Heine (1926).

Se i øvrigt bind VIII: bidrag til tidsskrifter og antologier samt småtryk.

Breve og udvalg

GJ *Gyldendals Julebog 1952. Sophus Claussen* (1952). Indholdet optaget i bind IX.

JS *Jord og Sjæl. Erindringer, Noveller og litterær Journalistik*, v. Stig Krabbe Barfoed (1961).

VS-SC *Viggo Stuckenbergs - Sophus Claussens. En Brevvexling*, v. Johs. Brøndum-Nielsen (1963). Et efterfølgende tal henviser til brevnr.

DO *Det aandelige Overskud. Journalistik i udvalg*, v. Lise Brinch Petersen og Mogens Rukov (1971).

II: Bøger af Sophus Claussen

Claussen, Sophus, *Sophus Claussens lyrik Bd. 3: Djævlerier*, 1982-

SC-MS *Sophus Claussen-Manuskripter*. Udgivet for Det Danske Sprog- og Litteraturselskab af Ernst Frandsen (1941).

EF Ernst Frandsen: *Sophus Claussen I-II* (1950).

HA Harry Andersen: *Studier i Sophus Claussens lyrik*, i 221 Københavns Universitets Festskrift November 1967 (1967).

GM Gunnar Modvig: *Eros, kunst og socialitet. En analyse af de erotiske hovedmotivers udvikling i Sophus Claussens forfatterskab* (1974).

EAN Erik A. Nielsen: *Ideologihistorie III. Modernismen i dansk lyrik 1570-1970* (1976).

BHJ Bo Hakon Jørgensen: *Maskinen, det heroiske og det gotiske - om Johs. V. Jensen, Sophus Claussen og århundredskiftet* (1977).

FL Frans Lasson: *Fra Ekbdtana til Klareboderne. En brev bog om Sophus Claussen og hans forlæggere*. Gylden dals Julebog 1981 (1981).

E & H Tom Engelbrecht og René Herring: *Sophus Claussen. En bibliografi 1882-1981* (1982). Et efterfølgende tal henviser til indførselsnr. Værket medtager anmeldelser af selvstændige værker af SC.

III: Aviser og tidsskrifter

Berl. Tid. Berlingske Tidende

Ekstrabl. Ekstra Bladet

H. F. Horsens Folkeblad

Ill. Tid. Illustreret Tidende

Kbh. København

L-F. F. Lolland-Falsters Folketidende

Nationaltid. Nationaltidende

N. D. Nyborg Dagblad

Pol. Politiken

Tilsk. Tilskueren

IV: Øvrige forkortelser, tegn m. m.

afsn. afsnit

bd. bind

222

bly. blyant

bl. blæk

cit. citat, citeret

dat. dateret

henv. henvisning

kap. kapitel

l. (vers) linie

ms. manuskript

op. cit. opus citatum (det anførte værk)

optr. optrykt

p. pagina (side; udenfor udgaven)

renskr. renskrift

Sml. Samling

d. s. det samme, *f. eks.* samme verslinie, samme titel el. samme ord

s. side (indenfor udgaven)

sign. signeret; SC's egenhændige navnetræk (også som pseudonym), evt. forkortet (ej maskinskrift)

sp. spalte

str. strofe, strofer

u. t. uden titel

tr. trykt

udat. udateret

udk. udkast

usign. usigneret

/var. variant; en senere form, der ækvivalerer med en tid ligere, ikke udstreget form

u.å. uden årstal

< rettet fra

> rettet til

~ svarer til

÷ ej i ms.

(...) angiver at indholdet ml. to ord er udeladt

... angiver (efter ord), at der er tale om 1. linien i en strofe el. et digt uden titel el. SC's egen brug af tegnet

> < i modsætning til

223

// linieudløb

[?:] læsning usikker el. umulig

[] udgiverens udfyldning el. tilføjelse

Kursivering markerer generelt, at der er tale om citat; i variantapparatet specielt, at der er tale om SC's tekst, se i øvrigt bd. I s. 20. Alle titler er kursiveret.

Romertal angiver i variantapparatet strofenummer; to romertal afsnit samt strofe.

Arabertal verslinie.

For *øvrige forkortelsers* vedkommende er benyttet de af Dansk Sprognævn anbefalede (*Forkortelser. Vejledning udgivet af Dansk Sprognævn, 1975*).

I øvrigt henvises til forkortelsesliste og bibliografi i bd. I s. 189 ff. samt smst. s. 20.

M, V, K, L refererer i noteafsnittene henholdsvis til manuskriptbeskrivelse, variantapparat, kommentar og litteraturhenvisninger.